Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով

ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՂԲԻՒՐԻ 25-ԱՄԵԱԿԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1899-1909

Մ. ՃՄՇԿԵԱՆԻՑ

Մ. ՋՄՇԿԵԱՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1905

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻՖԼԻՍ

1904

ՄԵՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1) Բաղքի աղաժ (սպառուած) տպ. 1869 թ. 15 կ.
2) «Ծոցի» օրացոյց 1888 թ. . . . . 15 »
3) — — 1889 » . . . . 15 »
4) — — 1890 » . . . . 15 »
5) — — 1891 » . . . . 15 »
6) — — 1892 » . . . . 15 »
7) — — 1893 » . . . . 15 »
8) — — 1894 » . . . . 15 »
9) — — 1895 » . . . . 15 »
10) — — 1896 » . . . . 15 »
11) — — 1897 » . . . . 20 »
12) — — 1898 » . . . . 20 »
13) — — 1899 » . . . . 20 »
14) — — 1900 » . . . . 20 »
15) — — 1901 » . . . . 20 »
16) — — 1902 » . . . . 20 »
17) — — 1803 » . . . . 20 »
18) — — 1904 » . . . . 20 »
19) — — 1905 » . . . . 20 »
20) «Պատկերազարդ» 1889 » . . . . 30 »
21) — — 1891 » . . . . 30 »
22) — — 1892 » . . . . 30 »
23) — — 1893 » . . . . 30 »
24) — — 1894 » . . . . 30 »
25) — — 1895 » . . . . 30 »
26) — — 1896 » . . . . 30 »
27) — — 1897 » . . . . 30 »
28) — — 1898 » . . . . 30 »
29) — — 1899 » . . . . 30 »
30) — — 1900 » . . . . 30 »
31) — — 1901 » . . . . 30 »
32) — — 1902 » . . . . 30 »
33) — — 1903 » . . . . 30 »
34) — — 1904 » . . . . 30 »
35) — — 1905 » . . . . 30 »

„ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ—ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ"

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1905 Թ.

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄԱԿԱՐ ԶՄՇԿԵԱՆԻ

ԹԻՖԼԻՍ
Տպարան Տ. Մ. Ռոտինեանցի || Типографія Т. М. Ротиніанца
Голов. пр. д. № 41.
1904

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 17 Іюля 1904 г.

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐ ԻՇԽԱՆ Պ.
ՍՎԵԱՏՈՊՈԼԿ-ՄԻՐՍԿԻ

’Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Տ. Տ. ՄԿՐՏՉԻ Ա.

ԱԶԳԸՆՏԻՐ ԵՒ ՍՐԲԱԶՆԱԳՈՅՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

’Ի ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹԵԱՆ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿԱՅ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

’Ի Պատրիարքութեան Հայոց Ս. Երուսաղէմի Ամենապատիւ

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

բարձր-սրբազան Արքեպիսկոպոսի

ԵՒ

’Ի պատրիարքութեան Հայոց Կ. Պոլսոյ Ամենապատիւ

Տ. ՄԱՂԱՔԻԱ

բարձր-սրբազան Արքեպիսկոպոսի։

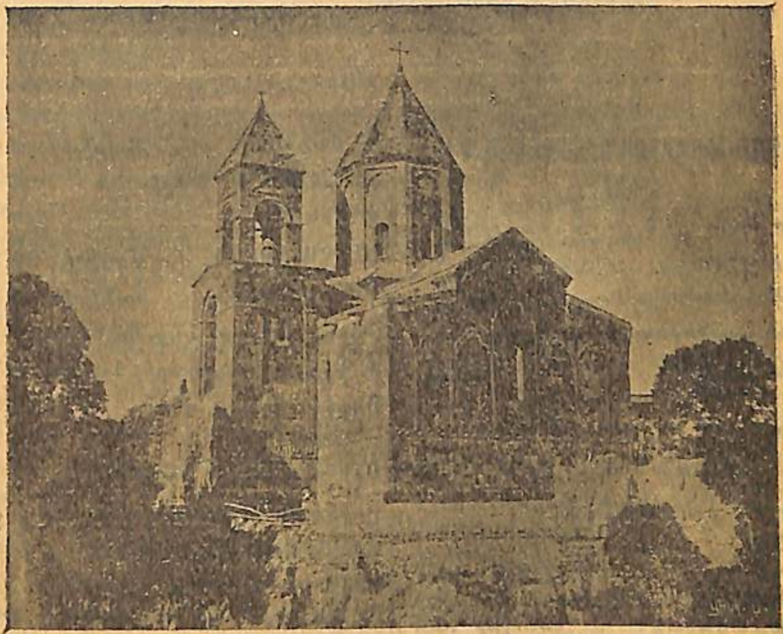

ԵՐՆՋԱԿՈՒ Ս. ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԸ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

Ա) 1905 Թ. ՀԱՅՈՑ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Գիր տարւոյն է . . . . . . Զ
Վերադիրը . . . . Ե
Եօթներեակը . . . . Ե
Իննեւտասներեակը . . . . . Դ
Տանուտէրն . . . . . . Սախծն.

Բ) ՏԱՐԵՄՈՒՏՆԵՐ

Հայոց՝ ըստ բուն Տոմարի Օգոստ. 11-ին
» ըստ Աղարիայի Մարտի 21 »
Հռոմէացւոց՝ Օգոստոսի 26 »
Յունաց՝ Յունուարի 1 »
Լատինաց՝ (ըստ Նոր Տոմ.) Դեկ. 19 »
Մահմեդականաց՝ Յունիսի 10 »
Հրէից՝ Սեպտեմբերի 7 »
Չինաց՝ Փետրուարի 1 »

Գ) ՀԱՅՈՑ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺ ՏԱՅՏՆԻ ՏՕՆԵՐԸ ԵՒ ՄԻՋՕՑՆԵՐԸ

Օր Կաղ. Շաբաթ Յունուարի 1-ին
» ԾՆՆԴԵԱՆ Հինգշաբթի . . 6 »
Միջոց ուտիք 32 օր:
Առաջաւորաց Բարեկ. Փետր. 6 »
ՕՐ ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋԻ Երկուշ. 14 »
Բուն-Բարեկենդան » 27 »
ՕՐ ԱՒԵՏՄԱՆ Եշ. Ապրիլի 7 »
Օր Երեւման Ս. Խաչի » 15 »
ԶԱՏԻԿ . . . . . » 17 »
ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ Մայիսի 26 »
ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ Յունիսի 5 »
Բարեկ. Ս. Լուս. պհց. Յունիսի 26 »
Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Յուլիսի 2 »
Բարեկ. Վարդ. պհց. » 17 »
ՎԱՐԴԱՎԱՌ . . » 24 »
Միջոց ուտիք 2 շաբաթ.
Բարեկ. Ս. Աստուած. պհց. Օգ. 7 »
ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Ածած. „ 14 »
Միջոց ուտիք երեք շաբաթ.
Բարեկ. Ս. Խաչի Սեպտեմբերի 4 »
ԽԱՉՎԵՐԱՑ. « 11 »
Բարեկ. Վարագայ Ս. Խաչի „ 18 »
Վարագայ Ս. Խաչ. « 25 »
Միջոց ուտիք 7 շաբաթ.
Գիւտ Խաչ. . . Հոկտեմբ. 23 »
Յիսնակաց Բարեկ. Նոյեմբ. 20 »
Ս. Յակովբայ Բարեկ. Դեկտ. 11 »
Միջոց ուտիք 17 օր.
Բարեկ. Ծննդ. պահոց. Հինգշաբթի
Դեկտեմբերի . . . . 29 »

Դ) Այն օրերը, երբ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ օրէնքով պսակի խորհուրդ կատարելն արգելվում է.

Ամբողջ Մեծի պահոց և Յինանց օրերի ընթացքում. մինչև Նշխակաւնտաւաջին Կիւրակէն Յարութեան.

Այն Կիւրակէ երեկոներին, երբ միւս օրը տէրունական տօն չէ:

Ամեն Շաբաթ երեկոներին.

Ամեն լոյս—Չորեքշաբթի և լոյս Ուրբաթ երեկոներին.

Շաբաթական պահոց ընթացքում.

Տէրունական մեծ տօների նախընթաց երեկոներին.

Նաւակատեաց Ուրբաթ երեկոներին.

Ծննդեան ութօրէից, Վարդավառի 3 օրերը. Վերափոխման 10-րդ օրը և Ս. Խաչի ամբողջ շաբաթը.

—

Ե) ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱԿՄՈՒՆՔ

Տօնք եկեղեցականք

5. 6. 7. և 13. Յունուարի տօնք Ծննդեան և Անուանակոչութեան Քրիստոսի.

Յունուարի 15.—Անուանակոչութիւն Մկրտչի Ս. Վեհափառ Կաթողիկոսի.

Փետր 5—Ս. Վարդանանց զօրավարացն

» 14.—Տեառնընդառաջ.

Մարտի 13.—Մուտն 'ի Վիրապն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին.

Ապրիլի 7 Տօն Աւետման.

Մայիսի 29.—Ելն ի Վիրապէն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին.

Յունիսի 12.—Գիւտ Նշխարաց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին.

Յունիսի 17.—Ս. Թարգմանչացն մերոց Սահակայ և Մեսրոպայ.

Յուլիսի 10.—Ս. առաքելոյն Թադէոսի և Ս. Սանդխտոյ կուսին.

Սեպ. 8.—Տօն Ծննդ. Ս. Աստուած.

Սեպտեմբերի 26.—Տարեդարձ Ս. Օծման Վեհ. Մկրտչի Ա. Կաթողիկոսի.

Նոյ. 21.—Ընծայումն Ս. Աստուածած.

Դեկտ. 4.—Ս. Առաքելոցն Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի.

Դեկտ. 9.—Տօն Յղութեան Ս. Աստուածածնի ի յԱննայէ.

—

Զ) ՏՕՆՔ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆՔ

Ապրիլի 23.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի.

Մայիսի 6.—Ծնունդ Ն. Կ. Մ. Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովչի.

Մայիսի 14.—Թագադրութիւն Ն. Կ, Մ. Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովչի և Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի.

« 25 Ծն. Ն. Կ. Մ. Թագուհի-Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի.

Յուլ. 22.—Անուանան. Ն. Կ. Մ. Մայր Թ. Կայսրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի.

Յուլ. 30:—Ծնունդ Ն. Կ. Մ. Թագաժառանգ Կայսր Ալէքսէի Նիկոլայեվիչի.

Օգոստ. 25.—Յիշատակ նուաճման արևելեան Կովկասու.

Հոկտ. 5.—Անուանակ. Ն. Կ. Մ. Թագաժառանգ Կայսր Ալէքսէի Նիկոլայեվիչի.

Հոկտ. 21.—Գահակալութիւն Ն. Կ. Մ.—Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովչի.

Նոյեմբերի 14.—Ծ. Ն. Կ. Մ. Մայր Թ. Կայսրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի.

Դեկտ. 6.—Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Մ. Կայսր Նիկոլայ Ալէքսանդրովչի.

Երկիրը բացի իր առանցքի վերայ պտտուելուց պտտում է նաև արևի շուրջը — 365 օրում 5 ժ. 48 ր. 51 վայրկեանում։ Եւ այդ ժամանակամիջոցը անուանել են տարի։ Հին ժամանակները այդ շրջանը անուանում էին Կենդանակերպեան կամ Զոդիակոսեան շրջան։ Երկիրը պտտուելով արևի շուրջը՝ անցնում է 12 համաստեղութիւններ, որոնց անուանել են Կենդանակերպներ. իսկ իւրաքանչիւր համաստեղութիւնը ամիս։ Ջրհոս կենդանակերպ համաստեղութեանը — համապատասխանող Յունուար ամսին, անուանել են Հռովմայեցւոց չաստուած Յանոսի անունով։ Այսպէս կարգաւորեց Հռոմուլոսի ժառանգ Նումա Պոմպէացին, Հռոմուլոսի տարուայ ամիսների թիւը լրացնելու համար։ Մեր նախնիքն էլ, ինչպէս ուրիշ ազգեր, նայելով բնութեան երևոյթներին, երկրի սովորութեան, աւանդութեան, նաև մարդկանց զբաղմունքների և պատահած ժամանակին, ամիսներին յարմար անուններ էին տալիս. զօրօրինակ՝ տարեգլուխը, ի յիշատակ Ջրհեղեղի սկսել են Օգոստոս ամսից, Ջրհեղեղի վերջանալու և Նոյեան նաւի—տապանի կանգնած տեղին հասնելու պատճառաւ անուանել են Նաւասարդ, որ է Նաւ-աստ-արդ, (Նաւը-արդէն-այստեղ է կամ Նաւը հասել է արդէն)։ Յունուարին անուանել են Արաց։

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ.—Ջրհոսն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան համեստ է, բարի, սիրելի, խելացի, ուրախ, հետաքրքիր, կասկածոտ և հանճարեղ՝ որից և օգտուող։ Միակ պակասութիւնը՝ անչափ փառամոլութիւնն է։ Սկզբումը չունեոր, վերջը կարողութեան տէր, միայն այդ ամենն եւ վտանգ։ Երեխաներ նաև քիչ ունեցող։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հաստատակամ է, վեհանձն, անկեղծ, շռայլ, ուրախ և աւելի իր բարեկամութիւնների եռեից ընկնող։ Իր զուարթ բնաւորութեան շնորհիւ հեշտութեամբ կըտանէ զանազան վշտեր և անյաջողութիւններ, որոնց սպասելու է հէնց ամուսնութեան սկզբից։ Շատ տեղ կըճանապարհորդի և ջահիլ ժամանակ իր քաշած նեղութիւններից մեծ հարստութիւն ձեռք կըբերի, բայց ծերութեան ժամանակ զզուշանալու է, որ անդամալոյծ չդառնայ։

Աւհասարակ յունուարին ծընուածները հոկտեմբեր ամսուայ կէսից մինչև նոյեմբերի կէսը հիւանդանալուց զգուշանալու են։ Իսկ իրենց գործերի ամենայաջող ժամանակը դեկտեմբերի 15-ից մինչև յունուարի 15-ն է։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Շբ. դկ. 3. օր Ծննդեան պահոց։ Տարեմուտ և Կաղանդ։ Ս. Բարսեղի հայրապետին և եղբօր նորին Գրիգորի Նիւսացւոյն, Սեղբեստրոսի Հռովմայ հայրապետին և Աբրայ Եփրեմի Խորին Ասորւոյ։ Ռուսաց՝ Տօն Անուանակոչութեան Տեառն։	8
2	✠ Կիր. այ. 4. օր Ծննդ. պահոց։ Զ. Կիր. զկնի Յիսնակին։	9
3	Բշ. ակ. 5. օր Ծննդեան պահոց։	10
4	Գշ. բյ. 6. օր Ծննդեան պահոց։	11
5	Դշ. բկ. Ճրագալոյց Ծննդեան։ Նաւակատիկ։ Երեկոյ. զկնի պատարագի նախատօնակ (մինչև ամսոյս 14-ն ամէն երեկ. նախատօնակ կատարի)։ Ռ. Ճրագալոյց Աստուածայայտնութեան։	12
6	✠ Եշ. գյ. ՏՕՆ ԾՆՆԴԵԱՆ ԵՒ ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի։ Ջրօրհնէք։ Ուտիք է մեզ անմիջապէս ութ օր։ Ռուսաց և Յունաց՝ Մկրտութիւն Տեառն։	13
7	✠ Ուր. գկ. 2. օր Ծննդեան։ Յիշատակ մեռելոց։ Ռուսաց՝ Ս. Յովհաննու Կարապետին։	14
8	Շբ. դյ 3. օր Ծննդեան։ ☼ Արեգակն 'ի Ջրհոսն մտանէ. ● Լրումն լուսնի. Խառն եղ.	15
9	✠ Կիր. դկ. 4. օր Ծննդեան։	16
10	Բշ. այ. 5. օր Ծննդեան։	17
11	Գշ. ակ. 6. օր Ծննդեան։	18
12	Դշ բյ. 7. օր Ծննդեան։	19
13	✠ Եշ. բկ. 8. օր Ծննդեան և ՏՕՆ ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ։	20
14	Ուր գյ. Պահք։ Յերեկ. նախատօնակ։ Ռուսաց՝ Ս. կուսին Նունեայ։	21
15	Շբ. գկ. Տօն Ծննդ. ան Ս. Յովհաննու Կարապետին։ Որ Անուանակոչութեան Վեհափառ Մկրտչի Ա. Կաթուղ. ամ. հայոց։ ☾ Վերջ. քառ. լս. Ձմեռային եղ.	22
16	✠ Կիր. դյ. Բ. Կիր. զկնի Ծննդ. Հարսանիք	23
17	Բշ. դկ. Ս. Պետրոսի հայրապետին, Վլասայ եպիս. և Երխողոմայ սարկաւագին։	24
18	Գշ. այ. Ս. Անտոնի Ճգնաւորին. Ս. Տրփոնի, Պարսամայ և Ոնոփրիոսի Ճգնաւորին.	25
19	Դշ. ակ. Պահք։	26
20	Եշ. բյ. Ս. Թէոդոսի Թագաւորին և մեծն Եփրեմի։	27
21	Ուր. բկ. Պահք։	28
22	Շբ. գյ. Ս. հայրապետացն Աթանասի և Կիւրղի։	29
23	✠ Կիր գկ. Գ. Կիր. զկնի Ծննդեան։ Հարսանիք։ ◐ Ծն. լս. Սառնամանիք։	1
24	Բշ. դյ. Ս. Կիրակոսի և մօրն նորա Յուղիտայի և Ս. վկայիցն Գորդիոսի, Պօղիքտոսի և Տրիգոնիսի։	2
25	Գշ. դկ. Ս. Վահանայ Գողթնացւոյն։	3
26	Դշ. այ. Պահք։	4
27	Եշ. ակ. Ս. վկայիցն Եւգենիոսի, Մակարիոսի, Վալերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասայ։	5
28	Ուր. բյ. Պահք։	6
29	Շբ. բկ. Ս. Գրիգորի Աստուածաբանին	7
30	✠ Կիր. գյ. Դ. Կիր. զկնի Ծննդեան։ Հարսանիք։ ◑ Առ. քառ. լս. Խառն եղանակ։	8
31	Բշ. գկ Ս. Մակաբայեցւոցն, Եղիազարու քահանային, Շամունեայ և եօթն որդոց նորին։	9

Այս ամսուայ մէկից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 52 րոպէ։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

Օրացոյցը կամ ժամանակի հաշիւը սկսւեցաւ հին ժամանակները՝ յոյներից և հռովմայեցիներից, այդ պատճառով նոր ազգերն էլ մինչև այսօր հին ազգերի գործածած անուններն են գործ դնում։ Այս ամիսն էլ, Հռոմուլոսի ժառանգ Նումեա Պոմպէացին կարգադրեց տարեշրջանի երկրորդ ամիս համարել։ Փետրվար ամիսը համապատասխանում է—Ջուկ համաստեղութեանը և վերցրած է Ֆեբրուալ բառից։ Այսպէս անուանում էին հռովմայեցիք դժոխաբերութեանը՝ որ սովորաբար այս ամսին էին կատարում։ Մեր նախնիքն էլ երևի հէնց այս պատճառաւ անուանել են այս ամսին Մեհեկի (երևի Մեհենաց ամիս)։

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ.—Ջուկն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան խաղամոլ է, համարձակ, գիտուն, անպարծ ու զուարթ։ Ջահիլ ժամանակ չունեւոր, սակայն հարստանալուց յետոյ շռայլող, վատնող։ Թէև լաւ շրջանների սիրահար, բայց մինչև 40 տարեկան հասակը կանանցից քամբաղդ։ Եւ իւր անընդունակութեան շնորհիւ վնասներ կրելով ինքն է միայն տուժում։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հաղուադիւտ գեղեցկուհի է լինում, յաճախ սրտով բարի, խելօք, ընդունակութեանց տէր ու դրական կարծիքներ ունեցող։ Երեխաներ էլ քիչ է ունենում։ Առհասարակ փետրուար ամսում ծնուածները արի են լինում և ծառայութեան մէջ բողդաւոր, բայց չարամիտ մարդկանցից զգուշանալու են։

ՓԵՏՐՈՒԱՐ

28 ՕՐ

Օ		Ն
1	Գշ. գյ Ս. Երկոտասանից մարգարէից, Ովսեայ, Ամովսայ, Միքեայ, Յովելեայ, Աբդիու, Նաւումայ, Ամբակումայ, Յօնանու, Սոփոնիայ, Անգեայ, Զաքարեայ և Մաղաքեայ։	10
2	Դշ. դէ. Պահք։	11
	Յ. և Ո. Տեառնընդառաջ։	
3	Եշ. ոյ. Ս. Սոփիայ և երեց դստերացն, Պիստոսի, Եղպիսի և Ագապի։	12
4	Ուր. ոէ Պահք։	13
5	Շբ. բյ. Ս. որդւոց և Թոռանց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ, Արիստակէսի, Վրթանէսի, Յուսկանն, Գրիգորիսի և Դանիէլի։	14
6	✠ Կիր. բէ. Ե. կիր. զկնի Ծնընդեան։ Բարեկենդան Առաջաւորաց պահոց։ ◎ Լր. լուսնի. Ցուրտ և չոր եղ.	15
7	Բշ. գյ. 1. օր Առաջաւ. պահոց։ ◎ Արեգ. 'ի Ջուկն մտանէ։ Օր իջանելոյ ջերմութեան արեւու 'ի ջուրս։	16
8	Գշ. գէ. 2. օր Առաջաւ. պահոց։	17
9	Դշ. դյ. 3. օր Առաջաւ. պահոց։	18
10	Եշ. դէ. 4. օր Առաջաւ. պահոց։	19
11	Ուր. ոյ. 5. օր Առաջաւ. պահոց։ Ցիշատակ Յօնաննու մարգարէին։	20
12	Շբ. ոէ. Ս. Սարգսի զօրավարին և որդւոյ նորա Մարտիրոսի և չորեքտասան զինուորացն և Ս. Ատովմեանց զօրավարացն։ Հանգիստը օր ուխտի Տփխիսայ Ս. Սարգիս եկեղեցւոյ։	21
13	✠ Կիր. բյ. Զ. Կիր. զկնի Ծնընդեան։ Ցերեկոյին նախատօնակ։	22
14	✠ Բշ. բէ. ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱՋ։	23
	Օր իջանելոյ ջերմութեան արեւու յ'օդս։ ◐ Վերջ. քռ. լս. Փոթորկալից եղ։	
15	Գշ. գյ. Ս. Սուքիասեանց վկայիցն	24
16	Դշ. գէ. Պահք։	25
17	Եշ. դյ. Ս. Ոսկեանց քահանայիցն։	26
18	Ուր. դէ. Պահք։	27
19	Շբ. ոյ. Ս. ՍԱՀԱԿԱՅ ՊԱՐԹԵՒԻ հայրապետին մերոյ։	38
20	✠ Կիր. ոէ. Է Կիր. զկնի Ծնընդեան։ Հարսանիք։	29
21	Բշ. բյ. Ս. Մարկոսի, եպիսկոպոսին, Պիոնի քհն., Կիւրղի և Բենիամինի սարկաւագացն և Ս. վկայիցն Աբգիմէի, Որմզդանայ և Սայենի։ Ցերեկ. նախատօնակ։ Օր իջանելոյ ջերմութեան արեւու 'ի հողս։ ◐ Ննունդն լուսնի. Հողմոտ եղ։	30
22	Գշ. բէ. Ս. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆՑ քահ.	1
23	Դշ. գյ Պահք։ Ցերեկ. նախատօն.	2
24	✠ Եշ. գէ. Ս. ՎԱՐԴԱՆԱՆՑ զօրավարացն մերոց և 1036 վկայիցն, որք անկան 'ի մեծ պատերազմին Աւարայրի։ Տօն ազգային և Ցիշատակ մեռելոց։	3
25	Ուր. դյ. Պահք։	4
26	Շբ. դէ. Կ. Պոլսոյ Ս. Ժողովոյ՝ 150 հայրապետացն։ Զկնի երեկոյեան ժամասացութեան ծածկեսցի սեղանն վարագուրաւ։	5
27	✠ Կիր. դէ. Բուն-Բարեկենդան։ Նաւ Յ. և Ռուսաց։	6
28	Բշ. ոյ. 1. օր մեծի պահոց։	7

—

Այս ամսուայ 1 ից մինչև 31-ը օրը աւելացել է 2 ժ. 4 րոպէ։

ՄԱՐՏ

Հռովմայեցոց մէջ Մարտն էր Հռոմուլոսի տարուայ առաջին ամիսը, որ իր անունը ստացել է պատերազմի չաստուած Մարսից, որը Հռոմուլոսի հայրն էր համարւում. (աւանդութեամբ Հռովմի հիմնադրի): Այսպէս անուանեց Հռոմուլոսը տարին բաժանելով ամիսների: Որովհետև Իտալիայում այս ամսումն է սկսւում գարունը, սորա համար հին ժամանակները գարունը ընդունելու համար տօն էին կատարում: Այդ հանդէսը պատւի և ամուսնութեան տօն էր: Ամուսնացած կանայք ծաղիկներ էին զոհաբերում հպարտութեան չաստուած Իունոնայի ողջատեղոյն, իսկ տղամարդիկ իրենց կողմից զոհաբերում էին երկդիմեան չաստուած Յանոսին: Այս տօնը կանանց յաղթութեան հանդէս էր, լի ուրախութեամբ և ցնծութեամբ: Որովհետև հին ժամանակները շատ ազգերի տարին սկսւում էր այս ամսից, որ համարւում էր արևային տարեշրջանի սկիզբն, երբ հենց այս պատճառաւ մեր նախնիքն էլ այս ամսին անուանել են Արեգ:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՏ.— Խոյն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան եռանդոտ, արդարադատ, քաղցրախօս, հետաքրքիր և կրքոտ բնաւորութեան տէր է լինում. ոչ տուած խօսքն է պահում և ոչ խոստումն կատարում:

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը գեղեցիկ է, արդարասէր, քաղցրեղէն սիրող, շատակեր և իր նկատած բաների մասին երկար ու բարակ դատողութիւններ տուող, այդ պատճառով էլ՝ ատախօս, անխնայ զրպարտող ու շուտ զայրացող է լինում:

Այս ամսին ծնուածներն առհասարակ առեւտրի մէջ յաջողութիւն են ունենում, թէև ժլատ են լինում, միայն հոկտեմբեր ամսից զգուշանալու են:

ՄԱՐՏ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Գշ. ալ. 2. օր մեծի պահոց:	8
	☽ Առ. քռ. լս. Յերեկոյեան եղ.	
2	Դշ. բյ. 3. օր մեծի պահոց.	9
3	Եշ. բլ. 4. օր մեծի պահոց:	10
4	Ուր. գյ. 5. օր մեծի պահոց:	11
5	✠ Շբ. գլ. 6. օր մեծի պահոց: Ս. Թէոդորոսի զօրավարին.	12
6	✠ Կիր. դյ. 7. օր մեծի պահոց. Բ. Կիրակէ Քառասնորդ. պահոց:	13
7	Բշ. դլ. 8. օր մեծի պահոց:	14
8	Գշ. այ. 9. օր մեծի պահոց:	15
	☉ Լր. լուսնի. Առաւօտեան:	
9	Դշ. ալ. 10. օր մեծի պահոց:	16
	☉ Արեգակն. 'ի Խոյն: Գարնանամուտ և հաւասարակած որ լինի տիւ և գիշեր հաւասար:	
10	Եշ. բյ. 11. օր մեծի պահոց:	17
11	Ուր. բլ. 12. օր մեծի պահոց:	18
12	Շբ. գյ. 13. օր մեծի պահոց: Ս. Կիւրղի Երուսաղէմայ հայրապետին և միւս Կիւրղի եպ. և մօրն նորա Աննայի:	19
13	✠ Կիր. գլ. 14. օր մեծի պահոց: Գ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Անառակին):	20
14	Բշ. դյ. 15. օր մեծի պահոց:	21
15	Գշ. դլ. 16. օր մեծի պահոց:	22
	☾ Վր. քռ. լս. Խաւար եղ.	
16	Դշ. այ. 17. օր մեծի պահոց:	23
17	Եշ. ալ. 18. օր մեծի պահոց:	24
18	Ուր. բյ. 19. օր մեծի պահոց:	25
19	Շբ. բլ. 20. օր մեծի պահոց: Ս. Յովհաննու Երուսաղէմայ հայրապետին և Ս. հայրապետացն մերոց Յովհաննու Օձնեցւոյն, Յովհաննու Որոտնեցւոյն և Գրիգորի Տաթևացւոյն:	26

Օ		Լ
20	✠ Կիր. գյ. Դ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Տնտեսին):	27
21	Բշ. գլ. 22. օր մեծի պահոց:	28
22	Գշ. դյ 23. օր մեծի պահոց:	29
23	Դշ. դլ. 24. օր մեծի պահոց:	1
	☉ Ծնունդն լուս. Փօխաճաշոյն եղ.	
24	Եշ. այ. 25. օր մեծի պահոց:	2
25	Ուր. ալ. 26. օր մեծի պահոց: Ռուսաց և յունաց՝ Աւետումն Ս Աստուածածնի:	3
26	Շբ. բյ. 27. օր մեծի պահոց: Ս. Մանկանցն Քառասնից, որք 'ի Սեբաստիա կատարեցան:	4
27	✠ Կիր. բլ. 28. օր մեծի պահոց: Ե. Կիր. Քառասնորդական պահոց (Դատաւորին):	5
28	Բշ. գյ. 29. օր մեծի պահոց:	6
29	Գշ. գլ. 30. օր մեծի պահոց:	7
30	Դշ. դյ. 31. օր մեծի պահոց:	8
	☽ Առ. քռ. լս. Առաւօտեան եղ.	
31	Եշ. դլ. 32. օր մեծի պահոց:	9

—

Այս ամսուայ 1-էց մինչև 30-ը օրն աւելացել է 2 ժ. 4 րոպէ:

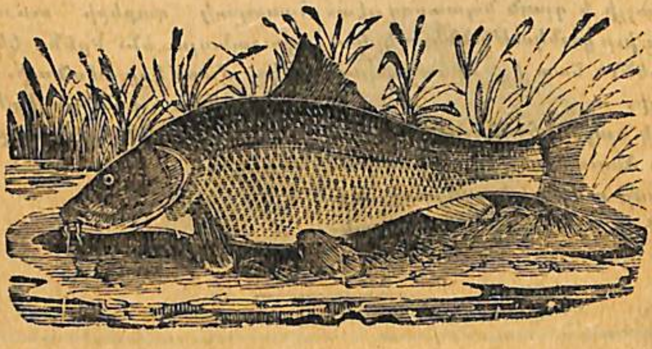

Ապր. ամիսը Հռոմէական տարուայ երկրորդ ամիսն էր։ Որովհետև այս ամիսը գարնան երկրորդ ամիսն էր և օրերը քանի գնում էին տաքանում էին, բնութեան այս գործողութեան պատճառաւ անուանել են Ապրիլ—Aprilis որ լատիներէն նշանակում է արևային կամ տաքացնող. Հին Հռոմում այս ամսուայ մէջ կատարւում էր ի պատիւ պտղաբերութեան չաստուած Ցերերի փառաւոր տօն։ Մեծ հանդիսով տանում էին չաստուածների արձանները երեխայքը նժոյգների վերայ հեծած և ժողովուրդը ցնծութեան և ուրախութեան աղաղակներով, իսկ քրմերը ի պատիւ չաստուծոյ սպիտակ հանդերձներ հագած զոհաբերում էին ամուլ կովեր։ Մեր նախնիք այս ամսին անուանել են Ահեկի։

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՊՐԻԼ.—Ցուլն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան աներկիւղ է, կտրուկ, զայրացկոտ, խստասիրտ և իւր թշնամիներին հալածող։ Թէև ունենար բայց ժլատ. բաղդաւորութեամբ կշիռայլի և դրան նպաստող դէպքերը իւր ցանկութիւնները կըկատարեն։ Շատ էլ կըճանապարհորդի։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը բնաւորութեամբ ուժեղ, եռանդոտ, աշխոյժով, թէև բնութեամբ անժուշկալ կըլինի. միայն իբրև ամուսին խոնարհ և հաւատարիմ կըլինի, եթէ իւր և իւր ամուսնու բնաւորութիւններն իրար համապատասխան են։

Ապրիլ ամսին ծնուածներն առհասարակ ոտքերի ուռոյցքից գգուշանալու են։ Իրենց կեանքը երկու մասի կըբաժանուի. առաջին մասը շատ փոանգալից կանցնի և կըտևի մինչև 33 տարեկան հասակը։

ԱՊՐԻԼ

30 ՕՐ

Օ		Լ
1	Ուր. ոյ. 33. օր մեծի պահոց։ Ցերեկոյին Նախատօնակ։	10
2	✠ Շբ. ոէ. 34. օր մեծի պահոց։ Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ մերոյ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ, ստկալն չարչարանացն և մտին 'ի Վիրապն։	11
3	✠ Կիր. ըյ. 35. օր մեծի պահոց։ Զ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.—(Գալստեան)։	12
4	Բշ. բէ. 36. օր մեծի պահոց։	13
5	Գշ. ըը. 37. օր մեծի պահոց։	14
6	Դշ. ըէ. 38. օր մեծի պահոց։ Յերեկ. Նախատօնակ։	15
7	✠ Եշ. ըյ. 39. օր մեծի պահոց։ ԱՒԵՏՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ։	16
	◉ Լր. լուսնի. Անձրև։	
8	Ուր. ըէ. 40. օր մեծի պահոց։	17
	☼ Արեգ. 'ի Ցուլն։	
9	Շբ. ոյ. 41. օր մեծի պահոց. Յիշատակ Ղազարու Յարութեան։	18
10	✠ Կիր. ոէ. է. Կիր. ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ։ Պահք։ Յերեկ. Դռնբացէք։ Յ. և Ռուսաց՝ Ծաղկազարդ։	19
11	Աւագ-Երկուշաբթի բյ. Պահք։	20
12	Աւագ-Երեքշաբթի բէ. Պահք։ Յիշատակ տասն կուսանաց։	21
13	Աւագ-Չորեքշաբթի ըյ. Պահք։	22
14	✠ Աւագ-Հինգշաբթի ըէ. Պահք։ ՅԻՇԱՏԱԿ ՈՏՆԱԼՈՒԱՑԻ։ Եւսթոս.	23
	◐ Վր. քռ. լս. Հողմոտ։	
15	Աւագ-Ուրբաթ ըյ. Պահք ։Յիշ. Չարչարանաց և Խաչելութեան. Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ	24

Օ		Լ
16	Աւագ-Շաբաթ ըէ. Ճրագալոյց Ս. Յարութեան։ Նաւակատիք։ Յերեկոյեան զկնի պատարագի Նախատօնակ։	25
17	✠ Կիր. ոյ. ԶԱՏԻԿ։ (Ս. Յարութիւն Քրիստոսի)։ Ուտիք է մեզ տնմիջոց գհամբարձումն։ Նաև Յունաց և Ռուսաց, որոց ուտիք է ցնոր Կիրակէ։	26
18	✠ Բշ. ոէ. 2. օր Զատկի։ Յիշատակ Մեռելոց։	27
19	✠ Գշ. բյ. 3. օր Զատկի։	28
20	Դշ. բէ. 4. օր Զատկի։	29
21	Եշ. ըյ. 5. օր Զատկի։	30
	◉ Ծնունդն լուսնի. Անձրևոտ եղ.	
22	Ուր. ըէ. 6. օր Զատկի։	1
23	Շբ. ըյ. 7. օր Զատկի։ Յիշատակ գլխատման Ս. Յովհաննու Մկրտչի։	2
24	✠ Կիր. ըէ. 8. օր Զատկի։ Նոր-Կիւրակէ.—(Կրկնազատիկ)։	3
25	Բշ. ոյ. 9. օր Յինանց։	4
26	Գշ. ոէ. 10. օր Յինանց։	5
27	Դշ. բյ. 11 օր Յինանց։	6
28	Եշ. բէ. 12. օր Յինանց։	7
	◑ Առ. քռ. լս. Գարնանային եղ.	
29	Ուր. ըյ. 13 օր Յինանց։	8
30	Շբ. ըէ. 14. օր Յինանց։	9

—

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրըաւելացել է 1 ժ. 4 րոպէ։

ՄԱՅԻՍ

Մայիս ամիսը, ինչպէս կարծում են, ստացել է իւր անունը լատինական majores բառից, որ նշանակում է հին։ Որովհետև այս ամիսը գարնան վերջին ամիսն էր, սորա համար ընծայած էր ծերոց և նախնեացը, և այդ պատճառով արգելուած էր այս ամսին ամուսնանալը։ Մայիսը գարնանային ամիս լինելով զանազան ազգերի մէջ տօնվում էր գարնանային հանդէսներով, որի մէջ մեծ դեր էին խաղում պատանիք և աղջկունք, ծաղկունք ու կանաչ ճիւղեր։ Մեր նախնիք անուանել են այս ամիսը Մարերի։

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՅԻՍ.—Եկաւորն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան ինչպէս արտաքուստ գեղեցիկ է, այնպէս էլ ի ներքուստ հոգով բարի, խելօք, շրջանկատ, մեծահոգի և մասամբ կասկածոտ, ճարպիկ, խորամանկ և ազատ արհեստների սիրահար։ Այդպիսիների սիրտը կարծես սիրոյ և բարեկամութեան համար է ստեղծուած։ Եւ բաղդաւոր են լինում, եթէ իրենց կեանքը կապում են այնպիսի կնոջ կամ բարեկամի հետ, որոնք նոյնպէս սոյն համաստեղութեան տակ են ծնուած։

Իսկ ծնուած աղջիկը լինում է գեղեցիկ, բարի, պարզ և հեզ. Իրենից տարիքով փոքր մարդու հետ բախտաւորութիւն չի գտնիլ, բացի իւր նման բնաւորութիւն ունեցող պատուական ամուսնուց։

Մայիսին ծնուածներն առհասարակ, մարդ թէ կին, գիտութեանց սիրահար են լինում, գործերի մէջ հմուտ, բնաւորութեամբ գիրաթեք և փափկամարմին։ Իսկ 31 տարեկան հասակում զգոյշ պէտք է լինեն հիւանդանալուց։

ՄԱՅԻՍ

31 ՕՐ

0		Ն
1	✠ Կիր. գչ. 15 օր Ցինանց։ Աշխարհամատրան Կիւրակէ—(Կանաչ Կիւրակէ)։	10
2	Բշ. գմ. 16. օր Ցինանց։	11
3	Գշ. տչ. 17. օր Ցինանց։	12
4	Դշ. տմ. 18. օր Ցինանց։	13
5	Եշ. բչ. 19. օր Ցինանց։	14
6	Ուր. բմ. 20. օր Ցինանց։	15
	⊕ Լրումն լուսնի. Վ.մի ե.։	
7	Շբ. փչ. 21. օր Ցինանց։	16
8	✠ Դ. Կիր. փմ. 22 օր Ցինանց։ (Կարմիր-Կիւրակէ)։	17
	☼ Արեգակն 'ի Եկաւորն։	
9	Բշ. գչ. 23. օր Ցինանց։ Ռուսաց Տօն փոխադրութեան նշխարաց Ս. Նիկողայոսի Սքանչելագործի։	18
10	Գշ. գմ. 24. օր Ցինանց։	19
11	Դշ. տչ. 25. օր Ցինանց։	20
12	Եշ. տմ. 26. օր Ցինանց։	21
13	Ուր. բչ. 27 օր Ցինանց։	22
	☾ Վր. քռ. լս. Բոք խառն եղ.	
14	Շբ. բմ. 28. օր Ցինանց։	23
15	✠ Ե. Կիր. փչ. 29. օր Ցինանց։ Կիր. Տօն Երևման Ս. Խաչի։	24
16	Բշ. փմ. 30. օր Ցինանց։	25
17	Գշ. գչ. 31. օր Ցինանց։	26

0		Ն
18	Դշ. գմ. 32. օր Ցինանց։	27
19	Եշ. տչ. 33. օր Ցինանց։	28
20	Ուր։ տմ. 34. օր Ցինանց։	29
21	Շբ. բչ. 35. օր Ցինանց։	1
	⊕ Ծն. լս. Փոփոխական	
22	✠ Կիր. բմ. Զ. Կիւրակէ։	2
23	Բշ. փչ. 37. օր Ցինանց։	3
24	Գշ. փմ. 38. օր Ցինանց։	4
25	Դշ. գչ 39. օր Ցինանց։	5
26	✠ Եշ. գմ. 40. օր Ցինանց։ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ՔՐԻՍՏ. ՍԻ. Եւ Ռուսաց և Յունաց։	6
27	Ուր. տչ. 41. օր Ցինանց։ Պահք։	7
28	Շբ. տմ. 42. օր Ցինանց։	8
	☽ Առ. քառ. լուսնի. Մեղմ անձրև	
29	✠ Կիր. բչ. Է. Կիր. Երկրորդ Ծաղկազարդ։	9
30	Բշ. բմ. 44. օր Ցինանց։	10
31	Գշ. փչ. 45. օր Ցինանց։	11

—

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 4 րոպէ։

ՅՈՒՆԻՍ։

Յունիս (լատին. Iunius) ամիսը Հռովմայեցւոց մէջ ի պատիւ պատանեաց նուիրուած էր հպարտութեան չաստուածուհւոյն Յունոնային, որից և ստացել է իր անունը։ Ամառուայ առաջին և Հռոմուլոսի կարգած չորրորդ ամիսն էր։ Այս ամսին մեր նախնիքն անուանում էին Մարգաց։ Երևի մարգագետիններ հնձելու ամիս, ինչպէս հայոց-դրացի վրացիք այժմ էլ անուանում են այս ամսին Թիբաթվէ, որ կը նշանակէ խոտ հնձելու ամիս։

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒՆԻՍ.—Խեցգետինն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուածը լինում է վիճասէր, կամակոր, խորամանկ, մոլի և ամեն գեղաքում աւելի իր ինքնահաճոյքին և ցնորքներին հետևող՝ քան առողջ դատողութեանը լսող։

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկն ինքնասէր է, գործունեայ, աշխատասէր, զգոյշ, արթուն, ամօթխած, հետաքրքիր, ինքնահաւան և մի քիչ ստախօս։

Յունիսին ծնուածներն առհասարակ աչքի են ընկնում իրենց ուշիմ և սրամիտ բնաւորութեամբ։ Ուրիշի սեպհականութիւնից հարստացող են և նշանաւոր մարդկանցից պաշտպանութիւն գտնող. Գինուց միայն զգուշանալու են։

ՅՈՒՆԻՍ

30 ՕՐ

Օ		Ն
1	Դշ. փվ. 46. օր Ցինանց։ Պահք։	12
2	Եշ. ֆյ. 47. օր Ցինանց։	13
3	Ուր. փվ. 48. օր Ցինանց։ Պահք։	14
4	Շբ. տյ. 49. օր Ցինանց։	15
5	✱ Կիր. տվ. Ցիսներորդ օր 'ի Զատկէն։ ՀՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ (Պենտեկոստէ)։ Բարեկենդան Եղիական պահոց։ Ռուսաց և Յունաց Նաև Պենտեկոստէ։	16
	◎ Լրումն լս. Շաբեր։	
6	Բշ. բյ. 2. օր Հոգեգալ. Պահք։ Ռուսաց՝ երկրորդ օր Հոգեգալս.	17
7	Գշ. բվ. 3. օր Հոգեգ. Պահք։	18
8	Դշ. փյ. 4. օր Հոգեգ. Պահք։	19
9	Եշ. փվ. 5. օր Հոգեգ. Պահք։	20
	☉ Արեգ. 'ի Խեցգետինն մտանէ Ամառնամուտ և արևադարձ. ցերեկն սկսանի կարճանալ—գիշերն երկարել։	
10	Ուր. ֆյ. 6. օր Հոգեգ. Պահք։	21
11	Շբ. փվ. 7. օր Հոգեգալստեան։	22
12	✱ Կիր. տյ. Ա. Կիր. Յարութեան։ Ցիշատակ Եղիայի Մարգարէին. Ցեր. Նախատօնակ։ Հարսանիք։	23
	☾ Վր. քռ. լս. Շաբ եղ.։	
13	Բշ. տվ. Ս. կուսանացն Հռիփսիմեանց։ Ցերեկ. Նախատօնակ։	24
14	Գշ. բյ. Ս. կուսանացն Գայանեանց։	25
15	Դշ. բվ. Պահք։ Ցերեկոյեան Նախատօնակ։	20
16	Եշ փյ. Ս. Յովհաննու Կարապետին և Աթանագինէ եպիսկոպ.	27
17	Ուր. փվ. Պահք։ Ցերեկոյեան Նախատօնակ։	28
18	✱ Շբ. ֆյ. Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻՆ մերոյ—Ելն 'ի Վիրապէն։	29
19	✱ Կիր. փվ. Բ. Կիր. զկնի Հոգեգ.	30

Օ		Ն
	ՏՕՆ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՍՐԲՈՅ ԷՋՄԻԱԾՆԻ։ (Կատարի հանդէս յամենայն եկեղեցիս Հայաստանեայց)։ Հարսանիք։	
	◎ Ծնունդն լս. Բաբերեան։	
20	Բշ. տյ. Ս. մկն. Բեթղեհէմի, Ակակիոսի վկային, Մովկեսմայ քահանային և Կոնտրատոսի զինուորին։	1
21	Գշ. տվ. Ս. կուսանացն Նունեայ և Մանեայ։	2
22	Դշ. բյ. Պահք։	3
23	Եշ. բվ. Ս. իշխանացն Սահակայ և Յովսէփայ և Ս. վկայիցն Սարգսի և Բագոսի։	4
24	Ուր. փյ. Պահք։	5
25	Շբ. փվ. Ս. ՆԵՐՍԻՍԻ ՄԵԾԻ հայրապետին մերոյ և Խադայ եպիսկոպոսին։	6
26	✱ Կիր. ֆյ. Գ. Կիր զկնի Հոգեգ. Բարեկենդան Ս. Լուսաւորչի պահոց։	7
	☽ Առ. քառ. լուս. Խոտոհնձոց.	
27	Բշ. փվ. Պահք։ Ս. Եպիփանու Կիպրացւոյն, Բաբելայ հայրապ. և 3 աշակերտացն նորին։	8
28	Գշ. տյ. Պահք։ Ս. Կոստանդիանոսի Թագաւորին և մօրն նորա Հեղինէի։	9
29	Դշ. տվ. Պահք։ Ռուսաց՝ և Յ. Ս. Առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի։	10
30	Եշ. բյ. Պահք։ Ս. Թէոդորոսի Գաղատացւոյն, Թալիլեայ բժշկին և 7 կուսանացն, որք 'ի յԱնկիւրեայ կատարեցան։	11

.—

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը օրը պակասել է 1 ժ. 19 րոպէ։

Յուլիսը Հռոմուլոսի կարգադրած տարուալ ամառուայ երկրորդ ամիսն էր և համարվում էր — Հռոմուլոսեան — տարեշրջանի հինգերրորդ ամիսը։ Թէև այս ամիսը—Հռովմայ Գրիգոր VII պապի ժամանակ կազմեցին Գրիգորեան համարուած տոմարով, բայց այս Յուլիս—այսինքն լատ. Iulius ամիսը—իր անունը ստացել է Հռովմայեցւոց կայսր Յուլիանոսից, որի ժամանակ և որի հրամանով էլ ուղղեցին օրացոյցը – Յուլեան տարեշրջան անունով։ Մեր նախնիք այս ամսին անուանել են Հրոտից (երևի հուր արձակող կամ հրային, որովհետև տարուայ ամենաշոգ ամիսն է)։ Իսկ վրացիք անուանում են Մկաթաթվէ, որ նշանակում է արտը ընձելու ամիս.

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՅՈՒԼԻՍ.—Առիւծն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան լինում է պարզասիրտ, համարձակ, քաջ, առատաձեռն, ազատամիտ, մեծահոգի և շատ անգամ հպարտ. իր ազնիւ հոգովը (բնաւորութեամբ) հակուած է դէպի բարեպաշտութիւն և ցաւակցութիւն։ Միևնոյն ժամանակ ծաղրասէր է, ուրիշներին զայրացնող ու կրքոտ։ Սրտաքին գեղեցկութեան շնորհիւ, փափուկ սեռին հաճոյանալու կերպը գիտէ և երկար փաղաքշանքներ շռայլելուց յետոյ հասնում է իր նպատակին։

Իսկ ծնուած աղջիկը զուարթ է, շնորհալի, բարկացող, համարձակ, չարամիտ, վրիժառու, բայց սիրելի և իր սիրելիին անչափ մեծարող։

Յուլիսին ծնուածների ամենաբախտաւոր ժամանակն իրենց հասակի միջին տարիքն է և համենայաջող ամիսն՝ օգոստոսը։ Ամենից վտանգաւոր տարին իրենց հասակի՝ 42-րդ տարին է, որ ժամանակ պէտք է զգուշանալ։

ՅՈՒԼԻՍ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Ուր. բէ. Պահք։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։	12
2	✱ Շբ. գյ. Գիւտ Նշխարացն Ս. ԳՐԻԳՈՐԻ Լուսաւորչին մերոյ։	13
3	✠ Կիր. գէ. Դ. Կիր. զկնի Հոգեգալստեան։ Հարսանիք։	14
4	Բշ. դյ. Ս. վկայիցն Անտոնեոսի, Թէոփիլոսի, Անիքտոսի և Փոտինոսի։ ⊕ Լրումն լուս. Տեղ. տեղ. անձրև։	15
5	Գշ. դէ. Ս. Դանիէլի մարգարէին և երից մանկանցն-Սեդրակայ, Միսակայ և Աբեդնագովի։	16
6	Դշ. եյ. Պահք։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։	17
7	✱ Եշ. եէ. Սրբոց Թարգմանչացն մերոց ՍԱՀԱԿԱՅ և ՄԵՍՐՈՊԱՅ։	18
8	Ուր. զյ. Պահք։	19
9	Շբ. զէ. Ս. Տրդատայ Թագաւորին մերոյ և Աշխէն տիկնոջն և Խոսրովադխտոյն։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։	20
10	✱ Կիր. էյ. Ե. Կիր. զկնի Հոգ. Գիւտ Տփոյ Ս. Աստուածածնի։ Հարսանիք։ ☼ Արեգակն 'ի յԱռիւծն։	21
11	Բշ. էէ. Ս. Կալիստրատոսի և 49 վկայիցն և Ղուկիանոսի քահանային։ ☾ Վեր. քառ. լս. [illegible]	22
12	Գշ. ըյ. Ս. Զաքարիայի մարգարէին։	23
13	Դշ. ըէ. Պահք։	24
14	Եշ. թյ. Ս. Եղիսէի Մարգարէին։	25
15	Ուր. թէ. Պահք։	26
16	Շբ. ժյ. Ս. Երկոտասանից Առաքելոցն Քրիստոսի և Ս. Պօղոսի Երեքտասան Առաքելոյն։	27
17	✠ Կիր. ժէ. Զ. Կիր. զկնի Հոգեգ. Բարեկենդ. Վարդավառի պահոց։	28
18	Բշ. ժյ. 1. օր Վարդավ. պահոց։	29
19	Գշ. ժէ. 2. օր Վարդավ. պահոց։ ⊕ Նոր. լուս. Տօթ եղանակ։	1
20	Դշ. յ. 3. օր Վարդավ. պահոց։	2
21	Եշ. էէ. 4. օր Վարդավ. պահոց։	3
22	Ուր. ոյ. 5. օր Վարդավ. պահոց։ Յ. և Իւսայ՝ Մարիամու Մագդաղենացւոյն։	4
23	Շբ. ոէ. ՅԻՇԱՏԱԿ ՏԱՊԱՆԱԿԻՆ ՀՆՈՅ և ՏՕՆ ՆՈՐՈՅՍ Ս. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ։ Նաւակատիք։	5
24	✠ Կիր. բյ. ՎԱՐԴԱՎԱՌ։ Մեծահանդէս օր ուխտի Մշոյ Ս. Կարապետ վանքի և Տփխիսայ Ս. Կարապետ եկեղեցւոյն։ Միջոց ուտիք երկու շաբաթ։	6
25	✠ Բշ. բէ. 2 օր Վարդավառի Յիշատակ Մեռելոց։ Մեծահանդէս օր ուխտի Նորանաւորէ Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն Տփխիսայ (Կրծանիսի)։	7
26	Գշ. գյ. 3. օր Վարդավառի։ ☽ Առ. քառ. լ. Սաստիկ շոգեր։	8
27	Դշ. գէ. Պահք։	9
28	Եշ. դյ. Ս. Եսայեայ մարգարէին։	10
29	Ուր. դէ. Պահք։ Յերեկոյեան Նախատօնակ։	11
30	✱ Շբ. եյ. Ս. ԹԱԴԷՈՍԻ Առաքելոյն և Ս. Սանդխտոյ կուսին։	12
31	✱ Կիր. եէ. Բ. Կիր. զկնի Վարդավառի։ Հարսանիք։	13

—

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ր օրը պակասել է 1 ժ. 26 րոպէ։

ՕԳՈՍՏՈՍ

Օգոստոս ամիսը Հռոմայեցիք սկզբում անուանել էին Սեկստիլէ, որ լատ. նշանակում է վեցերորդ: Քրիստոսից 33 տարի առաջ, ի պատիւ Հռոմայեցւոց Օգոստոս կայսեր, անուանեցին Օգոստոս, և էր ամառուայ վերջին ամիսը: Մեր նախնիք այդ ամսին անուանում էին Նաւասարդ, որովհետև նոր տարուայ առաջին ամիսն էր և տարեթիւը այս ամսուայ 11-ից էին սկսում ի յիշատակ Ջրհեղեղի վերջանալուն: Նաւասարդ նշանակում է Նաւը-աստ-է-արդ, կամ Նաւը հասաւ արդ:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՕԳՈՍՏՈՍ.—Կոյսն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան բարեկազմ է, անկեղծ, մեծահոգի, խելօք, ողջախոհ, համեստ և բարեգործ: Կեանքի մէջ վարուելու կերպը չիմանալով ու ամէն տեսակ հնարքներից զուրկ լինելով՝ շուտ-շուտ խաբւում է և յափշտակւում:

Իսկ ծնուած աղջիկը ամօթխած է, ժուժկալ, աչքերը գեղեցիկ և երեսի գծագրութիւնը որոշ: Շուտ կ'ամուսնանայ, իր ընտանիքում սիրելի, բարեպաշտ, հաւատարիմ և աննման մայր կըլինի, իսկ իր որդիքը, որոնք աւելի իգական սեռին կը պատկանին, նոյնպէս մինը միւսից աւելի գգուելի ու գեղեցիկ կը լինին:

ՕԳՈՍՏՈՍ

31 ՕՐ

Օ		Ն
1	Բշ. բյ. Ս. Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին և 45 վկայիցն և Ս. կուսանացն Յուստինեայ, Եփիմեայ և Քրիստինեայ:	14
2	Գշ. բէ. Ս. Աթանագինեայ եպիսկոպոսին և տասն աշակերտացն և հինգ վկայիցն:	15
3	Դշ. փյ. Պահք: ☉ Լրումն լուս. Տեղ տեղ անձրև:	16
4	Եշ. փէ. Ս. Նախահարցն Ադամայ, Աբէլի, Սեթայ, Ենովքայ, Ենովսայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Աբրահամու, Իսահակայ, Յովսէփայ, Յակովբայ, Մովսէսի, Ահարոնի, Եղիազարու, Յեսուայ, Սամուէլի, Սամփսոնի, Յեփթայեայ, Բարակայ, Գեդէոնի և այլոց սրբոց նախահարցն:	17
5	Ուր. փյ. Պահք:	18
6	Շբ. փէ. Եփեսոսի Ս. ժողովոյն Երկու հարիւր հայրապետացն. Յ. և Ռուսաց՝ Վարդավառ:	19
7	✠ Կիր. տյ. Զ. Կիր. զկնի Վարդ. Բարեկեն. Ս. Աստուած. պահոց:	20
8	Բշ. տէ. 1. օր Ս. Աստած. պահոց:	21
9	Գշ. բյ. 2. օր Ս. Աստած. պահոց:	22
10	Դշ. բէ. 3. օր Ս. Աստած. պահոց: ☾ Վր. քռ. լս. Փոփոխական:	23
11	Եշ. փյ. 4. օր Ս. Աստած. պահոց: ☼ Արեգակն ՚ի Կոյսն մտանէ: Ըստ բուն տոմարի միրում Նաւասարդ և տարեմուտ 4397 թ. և եկեղ. 1344 թ.	24
12	Ուր. փէ. 5. օր Ս. Աստած. պահոց:	25
13	Շբ. տյ. Տօն Շողակաթի Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ, ըստ տեսլեան Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ: Նաւակատիք: Երեկոյին նախատօնակ:	26
14	✠ Կիր. տէ. ՎԵՐԱՓՈԽՈՒՄՆ Ս. Աստուածածնի. Զկնի պատարագի կատարի օրհնութիւն խաղողոյ: Ինն օր նախատօնակ: Միջոց ուտիք երեք շաբաթ:	27

Օ		Ն
15	✠ Բշ. տյ. 2. օր Վերափոխման: Յիշատակ մեռելոց: Յ. և Ռուսաց՝ Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի:	28
16	Գշ. տէ. 3. օր Վերափոխման:	29
17	Դշ. բյ. 4. օր Վերափ. Պահք: ◉ Մն. լս. Շոգեր:	1
18	Եշ. բէ. 5. օր Վերափոխման:	2
19	Ուր. փյ. 6. օր Վերափ. Պահք:	3
20	Շբ. փէ. 7. օր Վերափոխման:	4
21	✠ Կիր. տյ 8. օր Վերափոխման:	5
22	Բշ. տէ. 9. օր Վերափոխման:	6
23	Գշ. տյ. Ս. Յովակիմայ և Աննայի ծնողաց Ս. Աստուածածնի և կանանցն Իւղաբերից:	7
24	Դշ. տէ. Պահք: ☽ Առ. քռ. լս. Լաւ եղ.	8
25	Եշ. բյ. Ս. Երեմեայ մարգարէին: Ռուսաց՝ Յիշատակ նուաճման աբխազեան Կովկասու:	9
26	Ուր. բէ. Պահք: Լատ. Ծնունդ Ս. Աստուածածնի:	10
27	Շբ. փյ. Ս. Առաքելոցն Թովմայի, Յակովբայ և Շմաւոնի: Երեկոյին նախատօնակ:	11
28	✠ Կիր. փէ. Գ. Կիր. զկնի Վերափ. Գիւտ Գօտւոյ Ս. Աստուածածնի:	12
29	Բշ. տյ. Ս. Ստեփաննոսի Ուլնեցւոյն և ս վկայիցն Գոհարինեայ, Ծամդէսի, Տուքիկոսի և Ռատիկոսի: Յ. և Ռուսաց՝ Գլխատումն Ս. Յովհաննու Մկրտչին:	13
30	Գշ. տէ. Ս. մարգարէիցն Եզեկիէլի, Եզրի և Զաքարիայի հօրն Ս. Յովհաննու Մկրտչի: Ռուսաց՝ Փոխադրութիւն նշխարաց Ս. Ալէքսանդր Նևսկացւոյ:	14
31	Դշ. տյ. Պահք: Լր. լս. Անհաստատ եղ. Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ը օրը պակասել է 1 ժ. 24 րոպէ	15

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Սեպտեմբեր ամսուայ անունը ծագում է Լատինական (septembre) բառից։ Այսպէս անուանեց Հռոմուլոսը տարուայ եօթներորդ ամիսը, որ աշունքուայ առաջին ամիսն էր։ Մեր նախնիք՝ այս ամիսը անուանել են Հոռի։

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ.—Կշիռն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան վիճասէր է, կամակոր, ծաղրաբան և սաստիկ իր բաւականութեանց ետևից ընկնող. ունի և լաւ ձեռք, ճառախօսութեան ձիրք, բարեհամբոյր է, միայն երբ իր շահերը պահանջում են՝ իր տուած խոստումը շատ հեշտ է դրժում և իր ունեցած զգաստութեան շնորհիւ, շատ վտանգներից հեշտութեամբ զերծ մնում։

Իսկ ծնուած աղջիկը սիրելի է, ուրախ, հրապուրիչ ձեւերով օժտուած, բախտաւոր և բազմաթիւ երկրպագուներ ունեցող. միայն զգաստ պէտք է լինի, որովհետև վերջն անպատճառ զղջալու է։

Սեպտեմբերին ծնուածներն առհասարակ ինչպէս 33 տարեկան հասակում, այնպէս էլ ջրից միշտ զգուշանալու են։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ

Օ		Ն
1	Եշ. ալ. Ս. Յովհաննու Կարապետին և Յոբայ արդարոյն։	16
2	Ուր թյ. Պահք։	17
3	Շբ. թլ. Տօն Նիկիոյ Սուրբ Ժողովոյ 318 հայրապետացն։	18
4	✠ Կիր. ֆյ. Դ. Կիր. զկնի Վերափոխման։ Բարեկենդան Ս. Խաչի պահոց։	19
5	Բշ. ֆլ. 1. օր Ս. Խաչի պահոց	20
6	Գշ. փյ. 2. օր Ս. Խաչի պահոց։	21
7	Դշ. փլ. 3. օր Ս. Խաչի պահոց։ Յերեկոյին Նախատօնակ։ ☾ Վր. քռ. լս. Զով եղ.	22
8	✠ Եշ. այ. 4. օր Ս. Խաչի պահոց։ Տօն Ծննդեան Ս.ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻՆ 'ի յԱննայէ.—Եւս Յ. և Ռուսաց։	23
9	Ուր. ալ. 5. օր Ս. Խաչի պահոց։	24
10	Շբ. թյ. Տօն Ս. եկեղեցւոյս ի Նաւակատիս Ս. Խաչին։ Նաւակատիկ։ ☉ Արեգ. 'ի Կշիռն մտանէ։ Աշնանամուտ և հաւասարած —Տիւ և գիշեր հաւասար։	25
11	✠ Կիր. թլ. ԽԱՉՎԵՐԱՑ։	26
12	✠ Բշ. ֆյ. 2. օր Տօն Ս. Խաչի։ Յիշատակ մեռելոց։	27
13	Գշ. ֆլ. 3. օր Տօն Ս. եկեղեցւոյ։	28
14	Դշ փյ. 4. օր. Տօն Ս. եկ. Պահք։ Յ. և Ռուսաց՝ Խաչվերաց։	29
15	Եշ. փլ. 5. օր Տօն Ս. եկեղեցւոյ։ ◉ Ծնունդ լս. Անձրևոտ եղ։	30
16	Ուր. այ. 6. օր Տօն Ս. Խաչի։ Պահք	1
17	Շբ. ալ. 7 օր Տօն Ս. Խաչի։	2
18	✠ Կիր. թյ. Ե. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Բարեկենդան Վարագայ Ս. Խաչի։ Լատինաց՝ Տօն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ ի սահմանս Հռոմայ և Նէապոլսոյ։	3
19	Բշ. թլ. Պահք։ Ս. Մամասայ, Փեւլեկտեմոնի և Միքօնի Սեւանակեցւոյն։	4
20	Գշ. ֆյ. Պահք։ Ս. կուսանացն Փեփրոնեայ, Մարիանեայ և Շուշանայ դստեր մեծին Վարդանայ։	5
21	Դշ. ֆլ. Պահք։	6
22	Եշ. փյ. Պահք։ Ս. հայրապետացն Բարսղամու, Անթիմոսի և Երանոսի։ ☽ Առ. քռ. լս. Խոնաւ եղանակ։	7
23	Ուր. փլ. Պահք։	8
24	Շբ. այ. Ս. Գէորգայ զօրավարին, Ագոկտոսի և Ռամանոսի երգեցողին։	9
25	✠ Կիր. ալ. Գ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Տօն Վարագայ Ս. Խաչի։ Հարսանիք։ Տասնեմէկերորդ տարեդարձ Ս. Օծման Տ.Տ. Մկրտչի Ամենայն Հայոց Կաթուղիկոսի։	10
26	Բշ. թյ. Ս. Դաւթի Դւնեցւոյն և Ս. վկայիցն Ղամբէոսի և Ղամբէուհւոյն։ Ռուսաց՝ Ննջումն Ս. Յովհաննու Աւետարանչին։	11
27	Գշ. թլ. Ս. Եւստաթէոսի և կնոջ նորա Թէոփիստոսի և երկուց որդւոցն և կուսանացն Արմենեայ և Նեքտառինեայ։	12
28	Դշ. ֆյ. Պահք։	13
29	Եշ. ֆլ. Ս. իշխանացն Սահակայ և Համազասպայ։	14
30	Ուր. փյ. Պահք։ Ռուսաց՝ Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ և Ս. Կուսանացն Հռիփսիմեանց և Գայիանեանց։ ⊕ Լր. լուսնի. Պարզկայ։	15

—

Այս ամսուայ մէկից մինչև 30-ը օրը պակասել է 4 ժ. 14 րոպէ։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Հին ժամանակները Հռոմում, այս ամսի 15-ին ի պատիւ պատերազմի չաստուած Մարսի, զոհաբերում էին նժոյգներ և Հռոմուլոսի կարգաւորած տարուայ ութերորդ ամիսն էր, այս պատճառաւ անուանուեցաւ octobre, որ լատիներէն նշանակում է ութերորդ։ Այս ամիսը աշունքուայ մէջի ամիսը լինելով, հին ազգերի մէջ այս ամսում կատարվում էին ժողովրդական տօներ—հանդէսներ, դաշտային աշխատանքի աւարտման և այգեկութի պատճառաւ։ Իսկ այս ժամանակ որ վճեան Կովկասում այգեկութ է լինում, ինչպէս ժողովուրդը ասում է (ռ · ղաֆաղ) և գինի են քամում, դորա համար էլ մեր դրացի վրացիք այս ամսին ողղակի անուանում են Ղվինօբիստվէ, գինիներու-ամիս։ Մեր նախնիք անուանում էին այս ամսին Սահմի։

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ։—Կարիճն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան համարձակ է և խորամանկ, բայց իր պակասութիւնները ծածկելով՝ իր արտաքին գեղեցկութեամբ խաբում է և շատերի աչքը շլացնում։ Օրիորդներ, այսպիսի կեղծաւորներին երբէք չհաւատաք դրանք միայն երեսանց են սրտախ երևում, այդպիսիների ծիծաղը վտանգաւոր է, աղէտաբեր և տանջանութեան ժամանակ դրանք մեյամաղձութեամբ են տանջւում։

Իսկ ծնուած աղջիկը՝ աշխոյժով լի, տաքսաց, ծածկամիտ, կեղծաւոր, դաւաճան, փոփոխամիտ և ագահ, սիրում է ծաղրել և ուրիշների մասին վատ կարծիք յայտնել։ Եւ չնայելով իր քաղցրանկատութեան ու բարեհաճոյ ձևերին՝ սիրտը բարութեամբ չէ համակուած։

Հոկտեմբերին ծնուածներն առհասարակ իրենց գործերում յաջողութիւն են գտնում և հարըստութիւն են ձեռք բերում։ 40 տարեկան հասակումն է, որ թէ իրենց բնաւորութիւնն է փոխվում դէպի լաւը և թէ իրենց գործերի մէջ փոփոխութիւն է լինում։ Միայն 25 տարեկան հասակում հիանդանալուց զգուշանալու են։

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ

0		Ն
1	Շբ. դկ. Ս. Եօթանասուն և երկու աշակերտացն Քրիստոսի։	16
2	✠ Կիր. աձ. Դ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	17
3	Բշ. ակ. Ս. Փոկասու հայրապետին և Երանոսի հետևողին Առաքելոցն։	18
4	Գշ. բձ. Ս. կուսանացն Թեկղի, Վարվառեայ և Պեղեգեայ։	19
5	Դշ. բկ. Պահք։	20
6	Եշ. գձ. Ս. Պանտալէոնի բժշկին, Երմողեայ քահանային և Նապրոկսեայ կուսին։	21
7	Ուր. գկ. Պահք։	22
	☾ Վր. քռ. լս. Հողմախառն։	
8	Շբ. դձ. Ս. Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ—փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն և Ներսէսի Կլայեցւոյն։	23
9	✠ Կիր. դկ. Ե. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	24
10	Բշ. աձ. Գիւտ Նշխարաց Ս. Գրիգորի Աղուանից կաթողիկոսի և Ս. հարցն Թաթլոյ, Վարոսի և Թումասու, Անտօնի Կրօնաւորեայ և եօթն խոստովանողացն՝ որք Յ'ինակնեայ վանսն կատարեցան։	25
	⊙ Արեգ 'ի Կարիճն մտանէ։	
11	Գշ. ակ. Ս. Առաքելոցն Անանիայի Մատթէի, Բառնաբայ, Փիլիպպ., Ցովհաննու, Շիղայի և Սիղիանոսի։	26
12	Դշ. բձ. Պահք։	27
13	Եշ. բկ. Ս. Դիոնեսիոսի Արիսպագացւոյն, և Ս. Առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիտոսի։	28
14	Ուր. գձ. Պահք։	29
15	Շբ. գկ. Ս. Աւետարանչացն Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Ցովհաննու։	1
	◎ Ծնունդ լս. Ամպամած եղանակ։	
16	✠ Կիր. դձ. Զ. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	2
17	Բշ. դկ. Ս. Ղուկիանոսի հայրապետին որ հաւատաց 'ի Խաչելութիւնն Քրիստոսի և Ցովսէփայ Աստուածահօրն, Ցովսէփայ Արիմաթացւոյն, բարեկամին Քրիստոսի Ղազարու և քերցն նորա Մարթայի և Մարիամու։	3
18	Գշ. աձ. Ս. Թէոդիտոնի քահանային, Զենոնի զինուորին, Մակարայ, Եւդոքսեայ և Ռոմիլայ։	4
19	Դշ. ակ. Պահք։	5
20	Եշ. բձ. Ս. Խարիթեանց և Ս. վկայիցն Արտեմեայ և Քրիստափորի և երկուց կանանցն Կալինիկեայ և Ակուլինեայ։	6
21	Ուր. բկ. Պահք։	7
22	Շբ. գձ. Ս. Երկոտասանից վարդապետացն Աթէնոսի, Դիոնեսիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի, Կիւրղի Երուսաղեմացւոյն, Եփրեմի Խորին ասորւոյ, Բարսեղի Կեսարացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանու Կիպրացւոյն, Ցովհաննու Ոսկեբերանին և Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյն։	8
	Ռուսաց՝ Տօն Ղազանու Ս. Աստուածածնայ պատկերին։	
	☽ Առ. քռ. լուսնի. Խոնաւ եղ.	
23	✠ Կիր գկ. Է. Կիր. զկնի Ս. Խաչի։ Գիւտ—Խաչ։ Հարսանիք։	9
24	Բշ. դձ. Ս. Անաստասայ քահ. Վարոսի և Թէոդորիտեայ և որդւոց նորա և որք ընդ նմա կատարեցան։	10
25	Գշ. դկ. Ս. Հռիփսիմեանցն, որք ի Սամոսատ կատարեցան։	11
26	Դշ. աձ. Պահք։	12
27	Եշ. կ. Ս. Սեբաստիանոսի Սեբաստացւոյն, Բարբեղայ ծերոյն և 84 աշակերտացն նորին։	13
28	Ուր. բձ. Պահք։	14
29	Շբ. բկ. Ս. Ցովհաննու Ոսկեբերան հայրապետին։	15
30	✠ Կիր. գձ. Ը. Կիր զկնի Ս. Խաչի։ Հարսանիք։	16
	⊛ Լր. լս. Փոփոխական։	
31	Բշ. գկ. Ս. Ստեփաննոսի Հռովմայ հայրապետին և քահանայիցն, սարկաւագացն և ժողովրդոցն։	17

—

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ն օրը պակասել է 2 ժ. 14 րոպէ։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

Նոյեմբեր ամս. անունը ծագում է լատին Novembre բառից, որ նշանակում է իններորդ։ Հռովմայեցիք այս ամիսը անուանել են իններորդ նրա համար, որ շատ առաջ նրանք նոր տարին ոչ թէ Յունուարից էին հաշվում ինչպէս հիմայ, այլ Մարտ ամսից։ Մեր նախնիք այս ամիսը անուանել են Տրէ։ Իսկ Վրաստանում, որովհետև այս ամսուայ 10-ին տօնվում է Ս. Գէորգայ տօնը, սորա համար էլ, այս ամիսը անուանել են Գիօրգօբայ, կամ Գէօրգորիս-թվէ, որ նշանակում է Գէորգայ-տօնի ամիս։

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՅԵՄԲԵՐ.— Աղեղնաւորն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան քաջ է և արի, խելօք, բարեկամներ շատ գտնող, առողջակազմ, ճշմարտասէր, հաստատամիտ, վարուող, աշխատասէր, իրնէ բարեպաշտ, արտով ուրախ, բարի և իր ունեցած լաւ յատկութիւնների համեմատ անչափ ինքնասէր։

Իսկ ծնուած աղջիկը՝ գործունեայ և աչալուրջ, աշխատասէր, բարեպաշտ, բարի և սրտով ուրախ։ Գլխաւոր պակասութիւնը իր կասկածոտ բնաւորութիւննէ։

Նոյեմբերին ծնուածներն առհասարակ արդիւնաբերութեան մէջ բախտաւոր են լինում և միջին տարիքում կարողութեան տէր։ 33 տարեկան հասակում հիւանդանալուց զգուշանալու են և եթէ չափաւոր ու ժուժկալ կեանք վարեն մինչև խորին ծերութեան կը հասնեն։

ՆՈՅԵՄԲԵՐ

30 ՕՐ

Օ		Լ
1	Գշ. փյ. Ս. Ակինդինեայ եպիսկ. Յովսէփայ քահ. Այիթալայ սարկաւագին և Պղատոնի վկային։	18
2	Դշ. փէ. Պահք։	19
3	Եշ. ոյ. Ս. Հայրապետացն Մետրոփանոսի, Աղէքսանդրոսի, Պօղոսի խոստովանողին և Ս. Նոտարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսի։	20
4	Ուր. ոէ. Պահք։ Յերեկ. Նախատ.	21
5	Շբ. բյ. Ս. Հրեշտակապետացն Գաբրիէլի և Միքայէլի և ամենայն երկնային զօրացն։	22
6	✠ Կիր. բէ. Թ. Կիր. զկնի Ս. Խաչին։ Հարսանիք։ Վր. քռ. լս. Հովմոխտան։	23
7	Բշ. ֆյ. Ս. Մելիտոսի Անտիոքայ հայրապետին և Մինասայ եգիպտացւոյն և միւս Մելիտոսի եպ. Բուրայ քահանային և Շինուսարկաւագին։	24
8	Գշ. ֆէ. Ս. Դիմիտրեայ վկային և Բասիլէկոսի քահանային։ Լ․․ տ Ընծայումն Ս. Աստուածած.	25
9	Դշ. փյ. Պահք։	26
10	Եշ. տէ. Ս. Գուրիասայ, Սամոնասայ, Աբիբայ սարկաւագին, Ռոմանոսի միայնակեցւոյն, Մանկանն խոստովանողի և Հեսուքոսի զինուորին։ ✡ Արեգ. ՚ի Աղեղնաւորն։	27
11	Ուր. ոյ. Պահք։	28
12	Շբ. ոէ. Ս. Առաքելոյն Անդրէի և Փիլիպպոսի։	29
13	✠ Կիր. բյ. Ժ. Կիր. զկնի Ս. Խաչին։ Հարսանիք։ ☉ Մնունդն լս. Աչնահոյին եղ.	30
14	Բշ. բէ. Ս. Անդրէի զօրավարին և բանակի նորին, Կալինիկոսի և Դոմետեայ վկայիցն։	1

Օ		Լ
15	Գշ. ֆյ. Ս. Անդրիանոսի և կնոջն նորա Անատօլայ, Թէոդորոսի և Ելևթերոսի վկայիցն։	2
16	Դշ. ֆէ. Պահք։	3
17	Եշ. փյ. Ս. Աբրահամու և Խորենայ անարծաթ բժշկացն, Կոզմայի, Դամիանոսի և Աստուածատրոյ վկային։	4
18	Ուր. փէ. Պահք։	5
19	Շբ. ոյ. Տօն ամենայն Սրբոց — Հնոց և Նորոց, Յայտնից և Անյայտից։	6
20	✠ Կիր. ոէ. ԺԱ. Կիր. զկնի Ս. Խաչին։ Բարեկենդան Յիսնակի պահոց։ Յերեկ. Նախատօնակ։	7
21	✱ Բշ. բյ. 1. օր Յիսնակի պահոց։ ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ ի Տաճարն.—Եւս Յ. և Ռուսաց։ ☾ Առ. քռ. լս. Թխոտ եղ.	8
22	Գշ. բէ. 2. օր Յիսնակի պահոց։	9
23	Դշ. ֆյ. 3. օր Յիսնակի պահոց։	10
24	Եշ. ֆէ. 4. օր Յիսնակի պահոց։	11
25	Ուր. տյ. 5. օր Յիսնակի պահոց։	12
26	Շբ. տէ. Ս. Գրիգորի Սքանչելագործի, Նիկողայոսի հայրապետին և Միւռոնայ եպիսկոպոսին։	13
27	✠ Կիր. ոյ. Ա. Կիր. Յիսնակի։ Հարսանիք։	14
28	Բշ. ոէ. Ս. Կուսանացն Յուլիանեայ և Վասիլուհւոյ։	15
29	Գշ. բյ. Ս. Ղուկիանոսի քահանային և Տարագրոսի, Պրոպոսի, Անդրոնիկոսի, Ոնեսիմեայ և այլոց աշակերտացն Քրիստոսի։ ⊕ Լրումն լս. Անձրևախառն եղ.	16
30	Դշ. բէ. Պահք։	17

—

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 30-ն օրն պակասել է 1 ժ. 4 րոպէ։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Դեկտեմբեր ամիսը վերցրած է լատինական dectembre բառից, որ նշանակում է տասներորդ։ Այսպէս անուանեց ամիսների հիմնադիր Հռոմուլոսը տարուայ տասներորդ ամիսը։ Մեր նախնիք այս ամսին անուանել են Քաղոց։ Որովհետև Վրաստանում այս ամսի 25-ին կատարվում է Քրիստոսի Ծննդեան տօնը, այս պատճառաւ այս ամսին վրց. անուանել են Քրիստիշօբայ, կամ Քրիստիշօբիսթվէ, որ նշանակում է Քրիստոսի Ծննդեան ամիս։

ԱՍՏՂԱԳԻՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ.—Այծեղջիւրն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան թէև այնքան բախտաւոր չի լինիլ և ձախորդութիւնները շատ կ'քաշէ, բայց ճշմարտասէր, թեթևամիտ, եռանդոտ, չար, ագահ և անբարեխիղճ կլինի։ Իւր մասին մեծ համարում ունի. թէև համեստ է երևում, սակայն դա միայն արտաքին կողմից է և կեղծ, որովհետև իւր ամեն բաւականութեանց սիրահար է։

Իսկ ծնուած աղջիկը՝ արթուն, թեթևամիտ, ջահել ժամանակը վերին աստիճանի ամօթխած, սակայն վերջը համարձակ և շատ խառնակիչ. պսակուած ժամանակ ևս խանդոտ՝ թէև այս պակասութիւնները միշտ աշխատում է ծածկել։ Եթէ չափաւոր և զգոյշ լինի մինչև խորին ծերութեանը կըհասնի։

Դեկտեմբերին ծնուածներն, առհասարակ իրենց գործերում խելօք են և խորհուրդների մէջ զգոյշ. սիրում են գիտութիւններ և միշտ հակուած են դէպի ճանապարհորդութիւն։ Առևտրից օգտուող, իսկ շինութիւններից վնասուող։ Պէտք է միայն 25 տարեկան հասակում հիւանդանալուց զգուշանան։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

31 ՕՐ

Օ		Լ
1	Եշ. ֆՅ. Ս. Կղեմայ հայրապետին և Բագարատայ Տաւրոմենայ եպիսկոպոսին։	18
2	Ուր. ֆՅ. Պահք։ Յերեկ. Նախատ.	19
3	✠ Շբ. փՅ. Ս. Առաքելոց և առաջին Լուսաւորչացն մերոց ԹԱԴԷՈՍԻ և ԲԱՐԴՈՒՂԻՄԷՈՍԻ։	20
4	✠ Կիր. ւՅ. Բ. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Հարսանիք։	21
5	Բշ. ոՅ. Ս. Գենարիոսի եպիսկոպոսին և Մերկեռիոսի զինուորին, Յակովբայ և Լրաւափառայ։	22
6	Գշ. ոՅ. Ս. ԱԲԳԱՐՈՒ Նախավկայ և անդրանիկ Թագաւորին մերոյ.	23
	☾ Վերջին քռ. լս. Անհաւասար եղ.	
7	Դշ. բՅ. Պահք։	24
8	Եշ. բՅ. Ս. Հարցն Եգիպտացւոցն, Պօղոսի, Պօղայ, Մակարայ, Եւագրի, Յովհաննու Գընեցւոյն, Յովհաննու կարճահասակին, Նեղոսի, Արսէնի, Սիսիանու, Դանիէլի, Օրապիոնի, Մակարիոսի, Պիմէնի և այլոց Ս. հարցն։ Յերեկոյին Նախատօնակ։	25
9	✠ Ուր. ֆՅ. Պահք։ ՏՕՆ ՅՂՈՒԹԵԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ Ի ՅԱՆՆԱՅԷ։	26
	☉ Արեգակն 'ի յԱյծեղջիւրն։ Ձմեռնամուտ և արևադարձ. ցերեկն սկսանի երկարել և գիշերն կարճանալ։	
10	Շբ. ֆՅ. Ս. Նիկողայոսի Զմիւռնացւոյ Սքանչելագործ հայրապետին։	27
11	✠ Կիր. փՅ. Գ. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Բարեկենդան Ս. Յակովբայ պահոց	28
12	Բշ. ւՅ. Պահք։ Ս. Մինասայ, Երմոգինեայ և Գրաբոսի և կամաւոր աղքատացն Յովհաննու և Ալէքսիանոսի։	29
	Լատ. Ծնունդ Տեառն։	
13	Գշ. ոՅ. Պահք։ Ս. Կոռնելիոսի հարիւրապետին և Շմաւոնի ազգականին Քրիստոսի, որ խաչեցաւ յԵրուսաղէմ, Պօղիկարպոսի հայրապետին Զմիւռնիոյ և Ս. Փիլիպեայ, որք յ'Սրբելս կատար.	30
	◉ Ծն. լս. Խոնաւ եղ.	
14	Դշ. ոՅ. Պահք։	1
15	Եշ. բՅ. Պահք։ Ս. Եւստրատիոսի, Օգսենտիոսի, Եւգենիոսի, Ովրեստէսի և Մարգարիոսի։	2
16	Ուր. բՅ. Պահք։ Յերեկոյին Նախատօնակ։	3
17	Շբ. ֆՅ. Ս. Յակոբայ Մծբնայ հայրապետին, Մարուգէի Հզնաւորին և Մելիտոսի եպիսկոպոսին։	4
18	✠ Կիր. ֆՅ. Դ. Կիր. գկնի Յիսնակի։	5
19	Բշ. փՅ. Ս. Հայրապետացն Իգնատիոսի, Ադդէի և Մարութայ եպիսկոպոսին։	6
20	Գշ. ւՅ. Ս. Թէոպօմպայ եպիսկոպոսին, Թէոնեայ վկ. և չորից զինուորացն Բասոսի, Եւսեբի, Եւտիգի և Բասիլիկեայ։	7
21	Դշ. ոՅ. Պահք։	8
	☽ Առ. քռ. լս. Դառնաշաղախ եղ.	
22	Եշ. ոՅ. Ս. կուսանացն Ինդոսի, Դոմինի և Գղերիկոսի քահանային և երկուց բիւրոցն, որք այրեցան յեկեղեցին Նիկոմիդացւոց։	9
23	Ուր բՅ. Պահք։ Յերեկոյին Նախատօնակ։	10
24	Շբ. բՅ. Ս. Դաւթի մարգարէին և Յակովբայ առաքելոյն։	11
	Յ. և Ռ. Ճրագալոյց Ծննդեան։	
25	✠ Կիր. ֆ. Ե. Կիր. գկնի Յիսնակի։ Հարսանիք։ Յերեկ. Նախատօնակ։	12
	Յ. և Ռուսաց՝ Ծնունդ Տեառն։ և ուտիք է նոցա մինչև 'ի չորսն Յունուարի։	
26	Բշ. ֆՅ. Ս. Ստեփաննոսի Նախավկային և առաջին մարտիրոսին։ Հանդիսաւոր օր ուխտի Ս. Ստեփաննոս եկեղ. Տփխիսայ՝ որ 'ի յանապատին կուսանաց, ուր և ամփոփի մաս նշխարաց—աջ Ս. Ստեփաննոսի։ Յերեկ. Նախատ.	13
27	Գշ. փՅ. Ս. Առաքելոցն Պետրոսի և Պօղոսի։	14
28	Դշ. ւՅ. Պահք։ Յերեկ. Նախատ.	15
	◎ Լր. լս. Փոթորկալից եղ.	
29	Եշ. ոՅ. Ս. որդւոցն Որոտման Յակովբայ առաքելոյն և Յովհաննու Աւետարանչին։ Բարեկենդան՝ Ծննդեան պահոց։	16
30	Ուր. ոՅ. 1. օր Ծննդ. պահոց։	17
31	Շբ. բՅ. 2. օր Ծննդ. պահոց։ Ս. Բարսեղի հայրապետին և եղբօր նորին Գրիգորի Նիւսացւոյն, Սեղբեստրոսի Հռոմայ հայրապետին և Սրբայ Եփրեմի Խորին Ասորւոյ։	18
	Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրը պակասել է 0 ժ. 37 ր.	

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԷԹԻ ԹԵՄԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ
ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱԹՈՒՆԵԱՆ

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

«ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ–ՂԱՑՆԵՐՁԱՐԴ ՏԱՐԵՑՈՅՑԻ» 1905 ԹՈՒԱԿԱՆԻ

I. ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

1) ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ Հայրապետ և Կաթողիկոս ամենայն Հայոց Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. Ծնեալ 1820 սպր. 4-ին, ընտրեալ մայիսի 5-ին 1892 Թ. և օծեալ սեպտեմբերի 26-ին 1893 Թ.։

ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ—Տ. Տ. Սահակ կաթողիկոս։

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ—(Թափուր)։

—

2) ՊԱՏՐԻԱՐՔՆԵՐ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՅ — Յարութիւն արք եպիսկոպոս Վեհապետեան։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ—Մաղաքիա արքեպիսկոպոս Օրմանեան։

3) Ս. ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՍԻՆՀՈԴ

Նախագահ Սրիստակէս արքեպիսկոպոս Դուրեան։

« Յովհաննէս եպ. Շիրակունի։
» Աշոտ վրդ. Շախեան։
» Մատթէոս վրդ. Մատթէոսեան
» Բարգէն վրդ. Աղաւելեանց։
« Յուսիկ վրդ. Զոհրաբեան։

Պրոկուրոր Ն. Ա. Ֆրէնկէլ։

—

4) ԹԵՄԵՐ ԵՒ ԹԵՄԱԿԱԼՆԵՐ

ա) ԵՐԵՒԱՆԻ.—Փոխանորդ Թեմական առաջնորդի. Կարապետ վարդապետ։

Տաթեւի յաջորդ՝ Ներսէս վարդապ.

Հին-Նախիջեւանի յաջորդ.—Իսահակ վրդ. Տէր-Միքայէլեան։

Ղարսի յաջորդ.—Կիւրեղ վրդ.

Ալէքսանդրապոլի յաջորդ — Սահակ վրդ. Բաղդասարեան։

բ) ՎՐԱՍՏԱՆԻ և ԻՄԵՐԷԹԻ.—Թեմ. առաջնորդ Գարեգին եպիսկոպոս Սաթունեան։

Գանձակի յաջորդ.—(Թափուր)։

Ախալցխայի յաջորդ.—Սիոն վրդ. Տ. Մանուէլեան։

Գորու յաջորդ.—(Թափուր)։

գ) ՂԱՐԱԲԱՂԻ.—Առաջնորդ Թեմի Գրիգոր եպ. Գառնակերեանց։

Նուխու յաջորդ.—(Թափուր)։

դ) ՀԱՇՏԱՐԽԱՆԻ.—Թեմական առաջ. Սրիստակէս արքեպիսկ. Սեդրակեան։

ե) ՇԱՄԱԽՈՒ.—Առաջնորդ Թեմի Անանիա եպ. Համազասպեան։

զ) ԲԵՍԱՐԱԲԻՈՅ.– Առաջնորդ Թեմի Ներսէս արքեպիսկ. Խուդավերդեանց։

է) ԱՍՏՐԱՊԱՏԱԿԱՆԻ. —(Թափուր)։

ը) ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ և ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ. Սահակ եպիսկոպոս Այվազեան։

թ) ԵՒՐՈՊԱՅԻ.—Առաջնորդ Գէորգ եպիսկ. Իւթիւճեան.—Նստում է Մարսէյլ քաղաքում, որտեղ և հայոց մատուռ կայ - Ս. Յարութիւն։ Բացի դրանից առանձին հոլիներ կան՝ Փարիզում, Մանչեստրում և Սուչօվայում։

ժ). ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ.—Առաջնորդ Յովսէփ եպ. Սարաճեան։ –Նստում է Ուսթըր քաղաքում, որտեղ կայ հայոց եկեղեցի՝ Ս. Փրկիչ։ Բացի առաջնորդից առան-

ձին հովիւներ կան՝ Նիւ-Եօրքում, Բոստոնում, Պրովիտէնսում, Լօրէնսում՝ Չիկագոյում և Ֆրեզնօյում։

—

ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔՈՒԹԻՒՆԸ.

ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ։

Պատրիարքական Փոխանորդ Գաբրիէլ եպ. Ճեվահիրճեան։

Կրօնական Ժողով

1. Մաղաքիա Արքեպ. Օրմանեան Նախագահ։
2 Գրիգորիս Արքեպ. Յովհաննիսեան։
3. Վահրամ Եպիսկ. Մանկունի։
4. Գաբրիէլ Եպ. Ճեվահիրճեան։
5. Եղիշէ Եպիսկ. Դուրեան։
6. Կարապետ Աւագ քհ. Սեթեան։
7. Յովհաննէս Աւագ քհ. Շահպազեան։
8. Գաբրիէլ Աւագ քհ. Խանճեան։
9. Կարապետ Աւագ քհ. Սանթուրճեան։

ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԹԵՄԵՐԸ

1) ԷՏԻՐՆԷ.—Առաջն. տեղ. Արսէն ք. Դերձակեան։

2) ԹԵՔԻՐԴԱՂ.—Առաջնորդ Ներսէս եպ. Այանեան։

3) ԻԶՄԻՏ.—Առաջնորդ Ստեփաննոս եպ. Յովակիմեան։

4) ՊՐՈՒՍԱ.—Առաջ. Յովհաննէս եպ. Արշարունի։

5) ՊԱԼԸՔԷՍԻՐ-ՊԱՆՏՐՄԱ. — Տեղապահ Թաթուլ ծ. վ. Դուրեան։

6) ՊԻԼԷՃԻԿ.—Առաջնորդ Մովսէս եպ. Կէօմիւրճեան։

7) ՔԵՕԹԱՀԵԱ.—Առաջ. տեղ Մկրտիչ վարդ. Ողանունի։

8) ԻԶՄԻՐ.—(Թափուր)։

9) ԷՆԿԻՒՐԻԱ.—Առաջն. Եղիշէ ծ. վ. Գալֆայեան։

10) ՂԱՅՍԵՐԻ.—Առաջնորդ Տրդատ եպ. Պալեան։

11) ՍՎԱԶ.—Առաջնորդ Պետրոս արք. Թահմիզճեան։

12) ԹՈԽԱԹ.—Առաջ. Պետրոս արքեպ. Թահմիզեան։

13) ԱՄԱՍԻԱ-ՄԱՐԶՈՒԱՆ.—Առաջնորդ. Արիստակէս եպ. Վանքեան։

14, 15) ՇԱՊԻՆ-ԳԱՐԱՀԻՍԱՐ ԵՒ ԱԾ-ՊԸՆԵՐ.—Առաջ Սմբատ ծ. վրդ. Սաատէթեան։

16) ՃԱՆԻԿ.—Առաջ. Յակոբ եպ. Աշոտ-Փափազեան։

17) ԹՐԱՊԻԶՈՆ.—Առաջ. Եզնիկ վրդ. Պապայեան։

18. 19. 20) ԷՐԶՐՈՒՄ—ԲԱՍԵՆ—ԴԵՐՋԱՆ.—Առաջ. Զաւէն ծ. վրդ. Տէր-Եղիայեան։

21) ԵՐԶՆԿԱ.—Առաջն. Դանիէլ ծ. վրդ. Յակոբեան։

22) ԲԱՅԲՈՒՐԴ.—Առաջ. տեղապ. Արիստակէս վրդ. Խաչատուրեան։

23) ՔՂԻ.—Առաջ. ընտրեալ.—Գնէլ վրդ. Գալէմքեարեան։

24) ՔԵՄԱԽ.—Առաջ. Դանիէլ ծ. վրդ. Յակոբեան։

25) ԲԱՅԱԶԷՏ-ԱԼԱՇԿԵՐՏ.—Առաջ. տեղ. Էմմանուէլ վրդ. Պալեան։

26) ՎԱՆ.—Առաջ. Սահակ եպ. Բագրեանդեան։

27) ԼԻՄ-ԿՏՈՒՑ.—Վանահայր Լիմայ Սահակ եպ. Բագրեանդեան։

28) ԲԻԹԼԻՍ.—Առաջ. ընտրեալ Եզնիկ ծ. վրդ. Գալփագճեան։

29) ՄՈՒՇ.—Ընդհ. վանահայր և Պատր. փոխանորդ Խոսրով ծ. վր. Պէհրիկեան։

30) ՍՂԵՐԴ.—Առաջ. Փառէն վրդ. Մելգոնեան.

31) ԴԻԱՐԲԵՔԻՐ.—Առաջ. Եղեկիէլ ծ. վրդ. Արշակունի։

32. 33. 34) ԲԱԼՈՒ-ԱՐՂՆԻ ՉՆՔՈՒՇ.—Առաջ. ընտրեալ Աղան ծ. վրդ. Համամեան։

35) ԽԱՐԲԵՐԴ.—Պատ. փոխ. Եզնիկ ծ. վրդ. Գալբագճեան։

36) ԷԿԻՆ.—Առաջ. տեղապահ Գէորգ վրդ. Արսլանեան։

37) ԱՐԱԲԿԻՐ.—Առաջ. Մուշեղ ծ. վրդ. Սերոբեան։

38) ՉԱՐՍԱՆՃԱՔ-ՉՄՇԿԱԾԱԳ.—Առաջն. Կորիւն վրդ. Էլլիտրամեան։

39) ՈՒՐՖԱ.—Առաջ. Անանիա վրդ. Հազարապետեան։

40) ԲԱՂԴԱՏ.—Պատ. փոխ. (Թափուր)։

41) ԵԳԻՊՏՈՍ.—Առաջ. Յովսէփ եպիսկ. Այվազեան։

42) ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ.—Այցելու հովիւ։ Կան 10 եկեղեցիներ և մի քանի քահանայ։

43) ՌՈՒՄԱՆԻԱ.— Աւագերէցներ իւրաքանչիւր եկեղեցւոյ։ Եկեղեցիք 16 և քահ. 7։

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹԵՄԵՐ

ա) ԱՐՄԱՇ՝ փոխ. վանահ. Եղիշէ եպ. Դուրեան։

բ) ԳԱՍՏԱՄՈՆԻ՝ Առաջ. փոխ. (Թափ.)։

գ) ՊԻԼԵԿԷՍ՝ վանահ. Ստեփ. եպ. Սանթալճեան։

դ) ԿԻՆՃ՝ Առաջ. փոխ. Վարդան վրդ. Յակոբեան։

ե) ԱՂԲԱԿ՝ Առաջ. փոխ. Արսէն վրդ. Գէորգեան։

զ) ՍԱԼՕՆԻԿ՝ հոգ. հովիւ Մկրտիչ քհ. Ջլղատեան։

է) ԿՐԵՏԷ՝ հոգ. հովիւ Աւետիս քհ. Ռափայելեան։

—

Ս. Երուսաղէմի, Սսոյ և Աղթամարայ թեմերի մասին տեղեկութիւններն ուշ ստանալու պատճառով չկարողացանք հասցնել։ Ծան. Աշխ.

† Գէորգ Դ. Կաթողիկոս

II. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ս. ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ ՎԱԽՃԱՆԸ

(Աւանդութիւն).

Բարձր Հայքի Դարանաղեաց գաւառում, Երզնկա քաղաքի մօտ բարձրանում է Սեպուհ կամ Գոհանամք սարը։ Հիանալի՜ սար։ Նրա ամեն մի քարի տակից դուրս են գալիս աղբիւրներ, անմահական ջրեր, ձեան պէս սառն, արծաթի պէս պարզ։ Գարունը որ գալիս է և ձիւները հալւում են, այդ սարի վրայ սև տեղ չի մնում. քարերն անգամ ծլում ծաղկում են, կասես՝ եղեմական դրախտ լինի։

Ահա այս հիանալի սարի վրայ ճգնել է Ս. Լուսաւորիչը։ Նա Տրդատ Թագաւորին դարձի բերելուց յետոյ, ոտով, Խաչ-Գաւազանը ձեռքին, ման եկաւ ամբողջ Հայաստան, կործանեց կռատները, ցոյց տուեց հայ ազգին ճշմարիտ Աստծու ուղիղ ճանապարհը, մտաւ շատ գիւղ ու քաղաքներ, Աստծու խօսքը քարոզելով Թշուառներին մխիթարեց, գերիներին ազատեց, աղքատին հաց տուաւ, ծարաւին ջուր, ամեն տեղ եկեղեցիներ շինեց, վանքեր, հիւանդանոցներ հաստատեց և այս բոլորը նա արաւ Քրիստոս Աստծու զօրութիւնով, Խաչ-Պատարագի զօրութիւնով։ Այսպէս երկար ման գալուց մաշուած, զգալով որ իր վախճանը մօտեցել է. քաշուեց Գոհանամք սարի Մանեայ այրը աղօթքով անցկացնելու իր վերջին օրերը։

Մանեայ այրը գտնւում էր մի խոր ձորի մէջ, իսկ այրի գլխին բարձրանում էր մի սրածայր ժայռ. ամեն առաւօտ, լուսաբացին Ս. Լուսաւորիչն իր Խաչ-գաւազանի օգնութեամբ՝ բարձրանում էր այդ ժայռի գլխին ու աղօթում էր։

Ամառուայ կէս գիշերներից մէկն էր, երկնակամարի վրայ հազարաւոր մանր ու մեծ աստղեր փայլփլում էին. աշխար-աշխարհ քուն էր մտել, Ս. Լուսաւորիչը զգալով իր հոգու խորքում, թէ շուտով պիտի մեռնի, դուրս էր եկել իր այրից և բարձրանալով

իւր միշտական աղօթատեղը՝ ժայռի գլուխը, վերջին անգամ աղօթք էր անում։

Եւ չոքած այդ ժայռի կատարին, ձեռներն երկինք համբարձած աղօթք էր անում։ Վերջին անգամ բաց արաւ նա իւր սիրտը Աստծու առաջ, խոստովանուեց իւր արած ու չարած մեղքերը, թողութիւն խնդրեց Աստուածանից և հանդիստ սրտով սպասում էր մահուան։ Այն ինչ մահն ուշանում էր և Ս. Լուսաւորչի սիրտը սկսեց ալեկոծուել։ Ի՞նչն էր արդեօք նրան յուզում, ալեկոծում այդ վերջին րոպէին։

Նա իւր սրտում փափագ ունէր, մեռնող մարդու վերջին սուրբ ցանկութիւն. մահուանից առաջ ցանկանում էր իմանալ, թէ հայոց ազգը, որին ծնել էր հոգեպէս, որի սիրուն անչափ չարչարանքներ էր քաշել, արիւն արցունք թափել, ինչ վիճակ պիտի ունենայ։ Ի՞նչ կլինի հայ ազգի բախտը—հարցնում էր նա ինքն իրեն, և անթիւ ու անհամար մտքեր պտոյտ էին գալիս նրա գլխում։

«Ո՞վ գիտէ. ասում էր նա, իմ մահից յետոյ ինչ օրի կընկնի Հայաստանը. ո՛վ գիտէ, ո՛ր անօրինի սուրը կգայ կբռնանայ հայոց խղճուկ ժողովրդի վրայ, կկործանի նրա վանքերն ու ժամերը, կհալածի հայ-քրիստոնէի հաւատը և դեռ քանի՜ քանի՜ թշուառութիւններ, դժբախտութիւններ պիտի գան հայ ազգի գլխին, իսկ եթէ յանկարծ հայ ազգը մոռանայ, ուրանայ իւր Տէր Աստծուն, որը յատուկ նրա համար մի անգամ էլ իջաւ Հայաստան և Վաղարշապատում պատուիրեց մի տաճար կանգնեցնել իւր անուանը և այս բոլորը մոռանալով՝ ուրանայ իւր ժամն ու պատարագը, աստուածադիր Ս. կարգերն ու օրէնքները... Վա՜յ, հազար վա՜յ այն դժբախտ օրերին, երբ հայ քրիստոնէի անունն ու յիշատակը ազգերի միջից պիտի ջնջուի»։ Այսպէս էր մտածում նա և նրա սիրտը մորմոքւում էր. մէկ կամենում էր մխիթարել ինքն իրան ասելով. «մի՞թէ Աստուած կմոռանայ իմ անչափ չարչարանքները և իւր հայրագութ խնամքը, որով այս ազգը հեթանոսական խաւարից փրկուեց». մէկ էլ նորից տարակուսում և ասում էր. «իսկ եթէ մոռանայ և հայ ազգի անօրէնութիւնների վրայ բարկանայ ու ջնջի հայի անունը ազգերի շարքից. այն ժամանակ ուրիշ ժողովուրդները տեսնելով այս ազգի կործանումը իմ անունն ու յիշատակը պիտի

անարգեն, իմ չարչարանքներն էլ կլինեն զուր ջանք, անօգուտ վաստակ»։

Այսքան անվերջ տարակուսանքների և կասկածների մէջ տանջւում էր Ս. Լուսաւորիչն այդ կէս գիշերին ծունկ չոքած ժայռի կատարին. և նա, որ իւր բոլոր աղօթքների մէջ չէր մոռացել կրկնել «Տէր, նայիր իմ չարչարանքներին, խղճա հայոց ազգին, աչքդ նրա վրայ լինի, թող հայի օջախի ծուխը չկտրուի, օր ու գիշեր քեզ յիշի, և քո փէշից պինդ բռնի, քո օրէնքներդ պահի, պատուհասից ազատ լինե, չար թշնամուց չգերուի և յաւիտեան ապրի»,—այսպէս պաղատագին աղօթողը չէր իմանում թէ իւր աղօթքն ընդունելի եղել է Աստծուն, թէ ոչ, և այժմ նա՝ իւր կեանքի այս վերջին ժամին ուզում էր անպատճառ իմանալ, բայց ինչպէս։

Նա ապաւինեց աղօթքին. աչքերը ձգեց դէպի երկինք, ձեռքերը տարածեց և սկզբում փառք տուաւ Աստուծուն իւր անչափ ողորմութեան համար, որով գթաց հայոց ազգին, արժանի արաւ իւր լոյսին. ի վերջոյ խնդրեց Աստուածանից, որ իւր սրտի վերջին փափագը կատարի, իրեն յայտնի հայ ազգի ապագան։

Այսպէս նա երկար աղօթք արաւ, բայց պատասխան չստացաւ և ոչ մի տեղից։

Նրա չուրջը լուռ էր ամեն ինչ։ Դարձաւ, նայեց դէպի երկինք, կարծես այնտեղ ուզում էր կարդալ հայ ազգի ճակատագիրը, բայց երկնքի երեսին ոչինչ գրած չկար, անթիւ մանր ու մեծ աստղերը փայփլում էին այնտեղ, ասես ծիծաղում էին, բայց պատասխան չէին տալիս։ Հեռուն, արևելեան լեռների յետևից դանդաղօրէն դուրս եկաւ ծերացած լուսնակը մոլոր ու տխուր. նա էլ չգիտէր, կամ չէր կարող պատասխան տալ Ս. Լուսաւորչին։

Անցնում էին ժամեր միմեանց յետևից, մօտենում էր առաւօտը, երբ Ս. Լուսաւորիչը պիտի թողնէր այս ցաւերի ծով աշխարհը՝ բայց իւր վերջին կամքը չէր կատարուել. պատասխան չէր ստացել։ Այս պատճառով նա նորից վառ յուսով, կատարեալ հաւատով ապաւինեց իւր աղօթքին. նա մրմնջում էր շատ սրտաբուղխ աղօթքներ. ասում ու լաց էր լինում, լաց էր լինում ու աղօթում։ Նրա աչքերը կարծես ջուխտակ աղբիւրակներ լինէին, որոնցից հոսում էր արտասուքը, որը այտերի և սպիտակափառ մօրուքի վրա-

յով գլորուելով թափւում էր իւր առաջ գտնուած քարի փոսի մէջ։ Բայց պատասխան չկար ու չկար։

Մինչ կէս գիշերը վաղուց էր անցել. լուսնեակը եկել, կանգնել էր Ս. Լուսաւորչի դէմ ու դէմ և նայում էր նրան նոյնպէս տխուր, նոյնպէս մոլորական։ Կարծես նա էլ էր հասկանում Հայաստանի մեծ Սրբի վիշտը, բայց դարման անել չէր կարող։

Իսկ ս. Լուսաւորչի գլխին արար-աշխարհ մթնել էր. ուզում էր երկինքը իւր գլխի վրայ փուլ գար, կամ երկիրը պատառուէր ու իրեն կուլ տար, որովհետև մտածում էր, թէ՞ ուրեմն ես Աստծու երեսից ընկած մի մարդ եմ, որ իմ այսչափ աղաչանքս ու պաղատանքս չի լսում, այս խեղճ ժողովրդի բախտն ինձ չի յայտնում։ Այսպէս շուարած մնացել էր տեղնուտեղ չոքած. Նրա շուրջը մեռելային լռութիւն էր տիրում, ոչ ոք չկար որ մխիթարական մի խօսք ասէր. իսկ նա աչքը մէկ երկինք էր ձգում, մէկ երկիր, սար ու ձոր ծանրացել էր նրա սրտի վրայ։

Երրորդ անգամը լինելով՝ նա նորից աղօթքին նուիրուեց. հեռացրեց իրենից իսպառ յուսահատութիւնը և ջերմաջերմ աղօթք արաւ. բայց այս անգամ, հակառակ իւր կամքին, չէր կարողանում շարունակել. Նրա աչքերը փակւում էին, քունը տանում էր և նա խոր քուն մտաւ։ Քնի մէջ նա տեսաւ մի մարդ, որ մօտեցաւ և այս աւետիսը տուեց. «Ս. Լուսաւորիչ, հայ ազգի և Հայաստանի ս. Հայրապետ, Աստուած լսեց քո խնդիրքը և իմ բերանով յայտնում է քեզ իւր կամքը. հայ ազգը երբէք չպիտի ջնջուի աշխարհիս երեսից. Նա, իրաւ է, շատ չարչարանքներ պիտի տեսնի, շատ նեղութիւն պիտի քաշի, շատ արիւն արցունք պիտի թափի, բայց չպիտի ջնջուի։ Ազգերն պիտի գան ու գնան, մինչ հայը իւր Աստծով ու քո անունովը, իւր Իջման տեղովը, իւր խաչով, ժամովն ու պատարագովն անսասան պիտի մնայ, իբրև առաջին քրիստոնեայ ազգ։ Շատեր պիտի գան. երկպառակութիւն պիտի հանեն, եղբայր եղբօրից բաժանեն, բայց վերջ ի վերջոյ այդ չարերը պիտի խափանուեն, աշխարհիս չորս կողմ ցրուած բոլոր հայերը քո անունով պիտի միանան, իրենց հաւատն ու սուրբ կարգերը պիտի պահեն և թէ այդ բոլորը պիտի այդպէս լինի, ահա քեզ նշան. քո թափած արցունքը լցուած է մի կանթեղի մէջ, որ առանց շղթայի կախուած է երկնքից. կանթեղը կվառուի անպատրոյգ, երկնքի ու

երկրի միջև։ Դա է ահա հայի ճրագը, քանի նա վառ կմնայ, այնքան ժամանակ հաստատ կլինի հայ ազգը. այդ կանթեղը տեսանելի կլինի միայն հայերին և հայերից էլ մենակ արժանաւորներին. Նրանք հաւատով պիտի նայեն և պատմեն բոլորին, թէ տեսանք հայի ճրագը, մեծ և օրհնեալ է հայ քրիստոնէի Ս. Լուսաւորչի Աստուածը»։

Այս բոլորը շատ որոշ լսեց Ս. Լուսաւորիչը, ուրախութիւնից քնից վեր թռաւ հոգւով զուարթ, հոգւով ցնծուն։ Նայեց երկնքի երեսին, այնտեղ հեռւում վառւում էր մի կանթեղ, որ կարծես ճիշտ Հայաստանի մէջ տեղը կախուած լինէր, և նա մի լոյս էր արձակում, այնպէս մեղմ, այնպէս սիրուն։ Միւս կողմից աղօթարանն սկսել էր բացուել, սարի թռչուններն արթնացել և ուրախ ճռուողիւնով բարիլոյսի Աստծուն էին փառաբանում. մի խօսքով ողջ աշխարհ Ս. Լուսաւորչի հետ ուրախացել էր. իսկ նա ինքն իւր սրտի փափագին հասած, հոգեզմայլ սրտով գոհացաւ Աստուածանից նրա անճառ բարութեան համար։

Այդ միջոցին արևելեան սարերի յետևից դուրս եկաւ արևը և նրա շողերից մի փունջ ընկաւ Ս. Լուսաւորչի դէմքի և սպիտակափառ միրուքի վրայ։ Այս տեսնելով Հայաստանի Սուրբը՝ չոքած տեղից վեր կացաւ, իւր ժպտուն և յուսալից աչքերով նայեց վերջին անգամ ողջ Հայաստանի չորս բոլորը, մի պահպանիչ ասաց և խաչակնքելով տեառնագրեց։ Յետոյ դարձաւ դէպի հայի ճրագը, նրա սիրուն, մեղմիկ լոյսը գրաւեց նրան և այլևս չկարողացաւ իւր աչքը հեռացնել կամ շարժել և նա զգալով որ վախճանը մօտ է յենուեց իւր գաւազանի վրայ և մրմնջաց «Աստուած իմ, այժմ պատրաստ եմ, ահա Հայաստանը, ահա նրա պատարագի սեղանը՝ այս սուրբ սարը և ահա ես հայ ազգի կենդանի և անմռունչ ողջակէզս, ընդունիր»։ Այս ասաց և իւր արդար հոգին աւանդեց։ Նրա մարմինը կանգնած մնաց ոտների վրայ, յենուած իւր գաւազանին. Նրա աչքերն այնպէս բաց յառած մնացին հայի ճրագին։

Այսպէս վախճանուեց Դարանաղեաց գաւառի Գոհանամբ սարի գագաթին կանգնած Ս. Լուսաւորիչը, հայ ազգի պահապան հրեշտակը։ Նրա սուրբ մարմինը գտան հովիւները, բայց չճանաչելով վերցրին մի անյայտ տեղ թաղեցին, մինչև որ Աստծու հրամանով գտնուեցան Ս. Նշխարները։ Քրիստոնեայ ազգերն այս իմանալով

մարդիկ ուղարկեցին Նրա մասունքներից տարան շատ հեռուներ, բայց Նրա Սուրբ Աջը, որով խաչակնքում, տեառնագրում էր Հայաստանը, մնաց մեզ՝ հայերիս մօտ, իբր սրբազան աւանդ մեր Ս. Հայրապետից. իսկ այն Աստուածավառ ճրագը կախուած է ահա քառագագաթ Արագածի կատարին. այնտեղ վառւում է Ս. Լուսաւորչի արցունքը աղօտ լոյս արձակելով և ո՞վ գիտէ, դեռ ևս քանի՜ քանի՜ դարեր չարունակ պիտի վառուի այնտեղ հայ ազգի հոգևոր կենդանութեան երաշխիքը՝ այդ սուրբ կանթեղը։

Մ. Խ.

III, ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԱՐԵՒԻ ԵՒ ԼՈՒՍՆԻ ԽԱՒԱՐՈՒՄՆԵՐԸ.

1905 թ. երկու անգամ արևի և երկու անգամ լուսնի խաւարումներ տեղի կունենան, որոնցից.

1) Արևի (մանեկաւոր) խաւարումն 21-ին փետրվարի, սկիզբը 5 ժ. 19 ր. վերջը 11 ժ. 4 ր. առաւ.։

2) Արևի (լիակատար) խաւարումն 17-ին օգոստոսի, սկիզբը 1 ժ. 27 ր. վերջը 6 ր. 37 ր. առաւ.

3) Լուսնի (մասնաւոր) խաւարումն 6-ին փետր. սկիզբը 8 ժ. 52 ր. վերջը 11 ժ. 5 ր. երեկ.։

4) Լուսնի (մասնաւոր) խաւարումն 2 օգոստոսի 5 ժ. 39 ր. վերջը 7 ժ. 42 ր. առաւօտեան։

Այս խաւարումներից տեսանելի կը լինի Կովկասում միայն՝ փետր. 8, և օգոստ. 2-ի խաւարումները՝ այն էլ մասնաւոր։

IV. ՕԴԵՐԵՒՈՅԹԱԲԱՆԱԿԱՆ

Էֆիմէրտէի գուշակութիւնը։

Առաջիկայ (1905 թ.) տարին միջակ կը լինի և համարեայ ամբողջ տարի հարաւային հողմը կը փչի։

Ձմեռը՝ քամոտ կը լինի, գարունն՝ միջակ՝ թեթև անձրևներով։ Ամառն՝ բարեխառն, թեթև քամիներից պտուղները կը փչանան։ Աշնանը վաղաշոտ կանայք կը հիւանդանան։

Ըստ Դէմոկրատէսի կարկտից վնաս կը հասնի և պէտք է աղաչել Աստուած որ մահտարաժամ եւ (ցաւ) չը երևայ։

Այս տարի աւազակները կը բազմանան, և Երևակի տակ ծնուածները իրանց հաւատը կը կորցնեն։

Երկնքի եօթներորդ տանն Լուսնթագէ-Մուշթարւոյ հետ կցուած լինելովն գուշակվում է, որ սաստիկ կռիւ է լինելու կոտորածներով և մահ մեծահամբաւ և հարուստ անձանց։

Լուսաբերի երկնքի եօթներորդ տանն գտնուելովն եւ նշան է, որ ինչպէս կանայք, այնպէս և իգաբարոյ անձինք ամեն բանում յաջողութիւն կունենան։

Իսկ այս տարի տանուտէրն Արեւն լինելով, գարունն՝ անոյշ, դաշտերը լի, պտուղները և գինին առատ. Ամառն անձրևոտ։ Ձմեռն կարճ, թէև սաստիկ ցուրտ։

Շատ քաղաքներ քարուքանդ կը լինին հեծելազօրներից։ Յունաստանի կողմերից դուրս եկած զօրքը եւ, շատ գաւառներ ոտի տակ կը տայ։ Բաբելոնի կողմերը ազգերի մէջ շարժում և Ասորեստան տրտմութիւն։

V. ԻՄԱՍՏՆԵՐ

Իմաստութեան սկիզբը լռութիւնն է։

—Մեր կորստեան անդունդը մեր սրտումն է։

—Անվերջ վշտերի փարատողը մահն է։

—Ժամանակիս տիրողը փողն է։

—Մարդս կեանքի մէջ կամ իր խղճի ստրուկն է լինելու (բարի, կամ բռնակալը (չար)։

—Աշխատի՛ր, որ կշտանաս, աղօթի՛ր որ փրկուես, համբերի՛ր եթէ ուզում ես որ օգնեն։

—Սանձիր լեզուդ եթէ ուզում ես աշխարհումս ապրել։

—Մարդիք ոչ այնքան մարմնով են, և՝ որքան հոգով։

—Քնիր առանց ընթրիքի, վերկաց առանց պարտքի։

—Բամբասանքը ոչ այլ ինչ է, այլ թէ նախանձի արդիւնք և զէնք։

—Մենք այնքան անբաղդ չենք լինում, որքան—ինչպէս երևակայում ենք։

—Ինքդ քեզանից աւելի վախեցիր քան թշնամուցդ։

—Համբերութիւնն ու աշխատանքն հրաշքներ են գործում։

—Եթէ գործ ես սկսում, ուրիշի վրայ յոյս մի դնիր։

—Ով տանջուել չգիտէ, նա ապրել չգիտէ։

—Աշխատանքը կեանքի հոգին է։

ԿԱՆԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

Ամենասիրելին և ամենաթանկագինը մայրն է։

—Ջահել կինը կտրիչներին էլ կծերացնէ, իսկ հին գինին նոյն իսկ ծերունին էլ կջահելացնէ։

—Կնոջ սիրտը տարուայ եղանակների նման փոփոխական է։

—Կանայք հենց նրանց են պաշտում, որոնց չեն ճանաչում։

—Կանայք և գեղերն են քայքայում մարդուս գլուխը։

—Յաճախակի համբուրողը կարող է նաև կծել։

—Կնոջ սիրտը սիրոյ ծով է, որի մէջ շատերն են խեղդւում։

—Սէրը կրակ է, որից կարող է հրդեհ ծագել։

—Սիրոյ իսկական հիմքը՝ բաղդաւորութիւնն է։

—Մարդ ամուսնանալու առաջին օրն և եա պէտք է իր կեանքն ապահովացնէ, որովհետև կինը հենց ամբողջովին այրուող և բռնկուող նիւթերից է.

—Կանանց մեծ մասը հէնց նրանց են սիրում, որոնք իրանց (կանանց) տանջում են։

Երկու կանանցից այն ընտրեցէք, ով վատ է հագնուած։

—Տղամարդի բնաւորութիւնը հեշտութեամբ կարելի է իմանալ նրա գրի ձևից, իսկ կնոջը՝ համբոյրից։

—Կնոջ տղամարդութիւնը նրա կանացիութեան մէջ է։

VI. ԿԵՆՑԱՂԱՎԱՐԱԿԱՆ

Ի՞ՆՉ ՊԷՏՔ Է ԸՆԵՆՔ ՄԵՐ ԱՂՋԻԿՆԵՐԸ *)։

Ամերիկական թերթ մը որ իւր բաժանորդներու միջև մրցման կդնէ հետեւեալ նիւթը «Ինչ պէտք է ընենք մեր աղջիկները»։ Բազմաթիւ մրցողներու մէջէն ստորև գրուած պատասխանը կստանայ մրցանակը։

Ի՞նչ պիտի ընենք մեր աղջիկները։

Նախ քաջասիրտ և ուժով քրիստոնեայներ, յետոյ տուէք անոնց լաւ դաստիարակութիւն մը։ Սորվեցուցէք անոնց աղէկ կերակուր պատրաստելը, ճերմակեղէն լուալը, արդուկելը, գուլպաներ կարկտելը, կոճակներ կարելը, շապիկ շինելը և իրենց բոլոր զգեստները ձևելը։

Թող գիտնան տան հաց եփելը և չիշեն թէ՛ լաւ ու մաքուր խոհարարութիւնը բժշկի ու դեղարանի ծախքերը կպակսեցնէ։ Ըսէք իրենց թէ հինգ ֆրանքնոցը հարիւր սու կարժէ և խնայողութիւն ընելու համար պէտք է պակաս ծախսել, թէ՛ եկամուտէն աւելի ծախսողն անպայման պէտք է սպասէ թշուառութեան։

Հասկցուցէք իրենց թէ՛ վճարուած բամպակէ զգեստ մը աւելի կը սազէ, քան պարտքով գնուած մետաքսէ շրջազգեստը։

Թող կանուխէն՝ պզտիկուց գնել և իրենց ծախսելու հաշիւները բռնելը գիտնան։

Կրկնեցէք իրենց միշտ թէ թևերը բաց և գոգնոցաւոր համեստ գործաւոր մը, նոյն իսկ եթէ փարա մ՚ալ չունենայ, հարիւր անգամ աւելի յարգելի է քան տասնեակ երիտասարդ շքեղազգեստ, սնապարծ և պակասամիտները, որոնք գրեթէ միշտ ապականուածներ են իրենց ներքին փտութիւնը կը ծածկեն արտաքին վայելչութիւններու ներքև։

Սորվեցուցէք իրենց պարտէզի մշակութիւնը և ծաղիկները սիրելը։

Ասկէց ետքը, եթէ միջոցնիդ կը ներէ, դաշնակի և գծագրութեան դասեր ալ տուէք. գիտցէք որ այս արուեստները բոլորովին երկրորդական են կեանքի մէջ և զայն երջանկացնելու համար շատ քիչ տեղ կը բռնեն։

Մանաւանդ թող սորվին արհամարհել սնոտի երեւոյթները, իրենց այոն այո, և ոչը ոչ։

Երբ իրենց ամուսնութեան ժամանակը գայ, համոզեցէք զիրենք, որ երջանկութիւնը կախում ունի ամուսնոյն բարոյական նկարագրէն և լաւ յատկութիւններէն՝ թէ չէ անոր հարըստութենէն կամ փայլուն դիրքէն։

Եթէ այս բոլորը դուք կշռեցիք և անոնք ձեր խօսքերը հասկցան, վստահ եղէք որ ձեր աղջիկները երջանիկ պիտի ըլլան և իրենց ճամբան պիտի գտնեն։

*) Այս յօդուածը հաճոյքով քաղում ենք «Գութան» հանդիսից և նոյնութեամբ զետեղում այստեղ մեր ընթերցողների հետաքրքրութեան համար։ Ծան. Աշխ.

VII. ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ

ՄԱՐԴՈՒ ՀՈՏԸ

Յայտնի է մի քանի կենդանիներ, մանաւանդ շները գտնում են իրանց յայտնի մարդկանց հետքերը, առանց նրանց տեսնելու և կամ ձայնը լսելու։ Սրանով բնախօսները հասել են այն եզրակացութեան, որ ամեն անհատ ունի իւր սեփական հոտը։ Բժիշկ Բերը յայտնում է իւր մէկ բարեկամի մասին, որը ընդունակութիւն է ունեցել ճանաչել իւր ծանօթներին նրանց հոտից մի քանի քայլ հեռաւորութեան վերայ։ Խփած աչքերով նրան միշտ յաջողւում էր անուանել իւր ծանօթներին, հենց որ նրանք ղանգահարում էին կամ ներս մտնում ընդունարանը։ Բժիշկ Բերը հաստատում է որ միևնոյն հոտը ունենում է ամբողջ ընտանիքը միայն զանազան աստիճանի, այնպէս որ մշտական յարաբերութիւն ունեցողը, միևնոյն ժամանակ լաւ հաստատութեամբ կարող է ճանաչել նրանց մի քանի քայլ հեռաւորութեան վրայ։

—

ՏԱՍՆԵՐԵՔ թիւն սկզբից ի վեր աղետալի մի թիւ է նկատուած։ Դա, ի հարկէ, նախապաշարում է, բայց բանն էլ այն է, որ միշտ իրարից տարօրինակ իրողութիւններ ապացուցանում են այդ թ-ի չարաշուք համբաւը։ Այսպէս՝ ամերիկեան մի թերթ ծանուցանում է, որ վերջերս Թօլէֆ Մոռկանս անունով 13 տարեկան մի պատանի տրամուայի տակ ընկնելով ջախջախուել է։ Տրամուայի թիւն էր 13։ Պատանու գրպանում 13 նամակ կար։ Տրամուայի կարողութիւնն էր 58 (5+8=13)։ Արկածը պատահել է 6 ժ. 25 ր. (5+2+5=13)։ Պատանին բնակւում էր Ֆրանկլին փողոցում № 130 տանը։

Ն.-Դ. № 20.

VIII. ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԽՈԼԵՐԱՅԻՑ ԱԶԱՏ ՊԱՀԵԼՈՒ ՀՆԱՐՔ։

Ահից և շուտափոյթ գաղթելուց չպիտի մարդ իր սովորական կեանքի եղանակը փոխի։ Ստամոքսը չպիտի ծանրաբեռնել դժուարամարս, չաղ, հում, շատ սառը, շատ ծարաւեցնող և առաւելապէս հին, փչացած, շատ աղած կերակուրներով։ Այդպիսի կերակուրների գործածութիւնը աւելի գիշերներն է վնասակար, քան ցերեկները։

Երկար ժամանակ քաղցած մնալն էլ վնասակար է, ինչպէս և տնից առաւօտները դուրս գալը, այլ պիտի խմել տաք թէյ, սուրճ, թերխաշ ձու, եփած կամ խորոված մի կտոր միս, պիտի որոշեալ ժամերին ճաշել և ճաշը բաղկացած պիտի լինի, ինչպէս ասացինք վերը, հեշտ մարսելու կերակուրներից։ Նրանք, որոնք բանջարեղէնի-կանաչեղէնի և պտուղների սովոր են և առողջ ստամոքս ունին, կարող են գործածել, բայց պիտի լաւ մաքրած, եփած, եռացրած ջրի մէջ անցկացրած, և շատ հասած, վնասած և փթած չպիտի լինի։

Այն ամէն բաները, որոնք փորի լուծումն կարող են առաջացնել անպայման պիտի խոյս տալ և պատահած ժամանակ անմիջապէս բժշկի պիտի դիմել։ Հում և անեփ կաթն էլ վնաս է։ Ամէն կերակուրներ պիտի ճանճերից թաքցնել։ Ամանները էլ միշտ եռացրած ջրով լուանալ և ծարաւն երբէք հում ջրով չպիտի կոտրել, եթէ աղբիւրներ կամ շատ խորը փորած ջրհորներ չկան. այլ թէյ խմել կամ եփ տալ ջուրը, սառեցնել և մէջը կարմիր գինի, լիմոն կամ անանուխ խառնել։ Միանգամից սառը ջուր և սառն խմելիք չպիտի ընդունել։ Թունդ խմիչքները լաւ են, բայց դրանց չափազանց գործածութիւնն անչափ վնասակար է։ Մարմնի մաքրութիւնը անհրաժեշտ է, բայց շատ սառը բաղնիք չպիտի մտնել, ինչպէս և վնաս է վաղ առաւօտ կամ ուշ երեկոյեան, այն էլ անմաքուր տեղերում լողանալ։

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՎԱՐԱԿԻՉ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԺԱՄԱՆԱԿ։

Որքան կարելի է շուտ հիւանդների մօտից առողջներին հեռացնել։ Արտաթորելու և փսխելու համար ամաններ դնել, որոնց մէջը ածած լինի կարբոլեան թթւուտ կամ սնդկի աղով (сулема) ջուր։ Սպիտակեղէնները և ամեն տեսակ շոր ու փալասեղէններ. որոնք գործածութեան մէջ են և հիւանդը նրանց դիպչում է, առաջուց պէտք է եռացնել ջրում և յետոյ լուանալ, մահճակալը, անկողինը և միւս իրեղէնները, որոնց հիւանդը գործ է ածում, ախտահանութեան կերպի, պէտք է մաքրել և լուանալ։ Վարակուելուց յետոյ էլ տան պատերը նորից պէտք է սուաղել և դեղ քսել, հին պաստառներն էլ պատառոտել, պոկել, այրել և նորերը կպցնել։ Հիւանդի սենեակում վատ հոտը մաքրելու համար, պէտք է զանազան ծխանելիքներ ծխել, այլ և պէտք է սենեակը քամու տալ (լուսամուտները և դռները բաց անելով) և այն ամէն իրերը, որոնք վատ հոտ են առաջացնում, հեռացնել, կերակուրն էլ չպէտք է պահել կամ թողնել հիւանդի կացարանում։ Հիւանդին սպասաւորողները որպէս զի չվարակուեն, հիւանդի բնակարանում չպէտք է ոչ ուտեն, ոչ խմեն, իրանց գլուխը, մօրուքը և վերնազգեստը խոզանակով պէտք է մաքրեն, որը պէտք է թաց արած լինի կարբոլեան թթւուտի ջրի հետ խառնած ջրով։ Վարակիչ ցաւից մեռածների դիակներն էլ պէտք է շտապել հեռացնել բնակարաններից։

IX. ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ՆՇԱՆՆԵՐԸ.

ա) ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԲՈՐԲՈՔՈՒՄ

Շարունակ անընդհատ ցաւ. գործարանների գործողութիւնների խանգարուել, սաստիկ տենդ (ներքին բորբոքման ժամանակ ցաւը աւելի սաստիկ է լինում)։ Լեարդի, սրտի թաղանթի մօտ երիկամունքների գլխի և մէջքի ողնաշարի ցաւը շատ մեղմ է լինում։ Սրա համար բորբոքման նշանը միայն ճնշելու ուժից անընդհատութիւնն է։ Ուղեղի բորբոքման ժամանակ զառանցում է (դելին է տալիս)։ Կոկորդի բորբոքման նշանը—խղխղոց, խռխռոց։ Թոքերի բորբոքման—հեռոցը։ Տենդը ջղային, բորբոքիչ և փթեցնող է լինում։ Փորի և աղիքների բորբոքումն է՝ եթէ բացի այս նշաններից և զկռտում է։ Ուղեղի բորբոքման ժամանակ, սիրտը խառնում է, բերանից գցում, դեղին է տալիս և քնարբութեան մէջ է մտնում։ Երիկամունքների և աղիքների բորբոքման ժամանակ նոյնպէս սիրտը խառնում է փսխում է բերանից։

բ) ԽՈԼԵՐԱՅԻ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Ամենից առաջ շուտ-շուտ և առատութեամբ լուծում է մոխրագոյն, իսկ վերջը բոլորովին անգոյն բրնձի ապուրի նման հեղանիւթ (շատ անգամ մի ժամուայ մէջ 10—15 անգամ), փորի մէջ առանց ցաւի համարեայ ղալարում և գրգռոց զգում։ Ջրութեթը պակասում է, ամեն 2—3 ժամը մի անգամ, իսկ 2—3 անգամ լուծելուց յետոյ էլ փսխում է կերակրի մնացորդները, յետոյ կտրած կաթի նման հեղանիւթ. այսպէս շարունակւում է ամեն 10—15 րոպէից յետոյ, սկզբումը լինում է հեշտ և գնալով աւելի դժուարութեամբ և չարչարանքով։ Վրան տխրութիւն և սրտի դգալի տակ ցաւ է գալիս։ Փորի լուծելուց և փսխելուց յայտնւում են կծկումները, որ խոլերայի ամենավտանգաւոր նշաններիցն է, որը առաւելապէս ոտի կճղակներում՝ շատ անգամ էլ ձեռքերում և ոտներում։ Մարմինը սառչում և կապտում է։ Հիւանդութեան սկզբումը տաքութիւն չէ լինում, այլ ընդհակառակը այս նշաններից յետոյ էլ տաքութեան աստիճանը ցածրանում էլ է, ծարաւութիւն է զգում, զգացողութիւնն էլ մինչև մահը պահպանւում է։ Այս նշանները մինչև 8—24 ժամ տևում են. բայց պատահում է որ 2—3 օրից էլ առաջ մեռնում են, երբ զարկերակը սկսում է զօրեղանալ և գնալով արագանում է (մինչև 90—100 զարկ), արեան՝ գլուխը հոսելու նշաններ են երևում, շատ անգամ և հարինքի—տիֆի նման էլ խլութիւն։ Առողջանալը 4—10 օր է տևում։ Հաստատ դեղ սրա դէմ գտնուած չէ դեռ։ Շտապիր բժիշկ հասցնել։

ԿԱՆԱՆՑ ՑՂՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԵԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Վերջին դաշտանը նեմէ եղել է	Ծնունդը լինելու է	Վերջին դաշտանը նեմէ եղել է	Ծնունդը լինելու է	Վերջին դաշտանը նեմէ եղել է	Ծնունդը լինելու է
Յունվար 1	Հոկտեմբեր . . 8	Մայիս 5	Փետրվար . . . 9	Սեպտեմբեր . . 5	Յունիս 12
» 5	" . . 12	" 10	" . . . 14	" . . 10	" 17
» 10	" . . 17	" 15	" . . . 19	" . . 15	" 22
» 15	" . . 22	" 20	" . . . 24	" . . 20	" 27
» 20	" . . 27	" 25	Մարտ 1	" . . 25	Յուլիս 2
» 25	Նոյեմբեր . . . 1	" 28	" 4	" . . 28	" 5
» 28	" . . . 4	Յունիս 1	" 8	Հոկտեմբեր . . 1	" 8
Փետրվար . . . 1	" . . . 8	" 5	" 12	" . . 5	" 12
» . . . 5	" . . . 12	" 10	" 17	" . . 10	" 17
» . . . 10	" . . . 17	" 15	" 22	" . . 15	" 22
» . . . 15	" . . . 22	" 20	" 27	" . . 20	" 27
» . . . 20	" . . . 27	" 25	Ապրիլ 1	" . . 25	Օգոստոս 1
» . . . 25	Դեկտեմբեր . . 2	" 28	" 4	" . . 28	" 4
Մարտ 1	" . . 6	Յուլիս 1	" 7	Նոյեմբեր . . . 1	" 8
» 5	" . . 10	" 5	" 11	" . . . 5	" 12
» 10	" . . 15	" 10	" 16	" . . . 10	" 17
» 15	" . . 20	" 15	" 21	" . . . 15	" 22
» 20	" . . 25	" 20	" 26	" . . . 20	" 27
» 25	" . . 30	" 25	Մայիս 1	" . . . 25	Սեպտեմբեր . . 1
» 28	Յունվար 2	" 28	" 4	" . . . 28	" . . 4
Ապրիլ 1	" 6	Օգոստոս 1	" 8	Դեկտեմբեր . . 1	" . . 7
» 5	" 10	" 5	" 12	" . . 5	" . . 11
» 10	" 15	" 10	" 17	" . . 10	" . . 16
» 15	" 20	" 15	" 22	" . . 15	" . . 21
» 20	" 25	" 20	" 27	" . . 20	" . . 26
» 25	" 30	" 25	Յունիս 1	" . . 25	Հոկտեմբեր . . 1
» 28	Փետրվար . . . 2	" 30	" 4	" . . 28	" . . 4
Մայիս 1	" . . . 5	Սեպտեմբեր . 1	" 8		

X. ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԾԱՌԵՐՈՒ ԽՄԱԾ ՋՈՒՐԸ

Ծառերը, շատ մեծ քանակութիւնով ջուր են խմում, ըստ գերմանացի բնապատում Հօհնէլի սպառում են այնքան ջուր, որքան իրանց տրամագրութեան տակ գրուի:

Գ.-Դը—Բէլիս հաստատած է, որ ծառերը չոր տարիներէ աւելի անձրեւոտ և խոնաւ տարիներուն աւելի մեծ քանակութեամբ ջուր են ծծում:

Եղևնիի (շամ աղաճը) 100 կրամ տերևը 10 կրամ ջուր կսպառէ, հացի (fren-ւէշ պտտաքի)-ի 100 կրամ տերևը 85 կրամ ջուր:

Այս հաստատութիւններէն կհանուի հետաքրքիր հետևողութիւն մը թէ անտառները բնութեան մէջ այն կարևոր դերը կկատարեն ինչ որ կանոնաւորիչները մեքենաներու վրայ:

Մէկ հէքտար, այսինքն 10,000 մեթր քառակուսի տարածութիւն ունեցող հողերու վրայ տնկած 100 տարեկան անտառ մը, օրական 25—30,000 քիլօ ջուր կծծէ, որ ըսել է օրական երեք կամ ամսական տասը տասնորդամեթր բարձրութեամբ անձրև: «Դութեան»

XI. ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՀԱՒՆՈՑԻ ՄԱԿԱԲՈՒԾՆԵՐՈՒ ՋՆՋՈՒՄԸ.

Մակարուծները այսինքն շատ պզտիկ և գրեթէ անտեսանելի որդերը հաւնոցներու մէջ կոտորածներ կը գործեն։ Այս թշնամին այնքան փոքրիկ և այնքան բազմաթիւ է, որ անոր դէմ կռուելը դժուար է, մինչդեռ ինքը նըշմարելի վնասներ կը գործէ։

Երբ հաւնոց մը վարակուի այս մակարուծներով հաւերուն վրայ հարիւրաւոր որդեր կը գտնուին, որոնք ծծելով խեղճ կենդանիներու արիւնը բոլորովին կը նիհարացնեն զանոնք։

Կակաչնին և երեսնին կը տժգունին, կենդանին հալմաշ կըլլայ և շատ չանցած կը մեռնի եթէ ժամանակին այս թշնամիի առաջքը չառնուի։

Թխսող հաւերը բնաւ չեն կրնար դիմադրել մակարուծներուն, որովհետև իրենց անմաքրութիւնը պատճառ կըլլայ որ թշնամին իր վրայ բեղուն հող գտնելով բազմապատկի։

Թուխս դրուած հաւ մը թխսերու դրուած պահուն եթէ քանի մը օջիլ միայն ունենայ իր վրայ, անոնցմէ միլիոնաւորներ կը ծնին շատ չանցած։

Ինչպէս առջի նոյնպէս այս պարագային արմատովին և անմիջական կերպով ջնջելու համար չարիքը, պէտք է ընել ծծմբային թթուի (Acide Sulfureux) բաղնիք։

Առաջինը կը կայանայ հաւերը թաթխել պոչէն սկսելով մինչև փետուրներու վերջացած տեղը, ծծմբատր պոտասի (Sulfure de Potassium) բաղնիքի մը մէջ, այսպէս կենդանին մինչև գլխուն ներքևի մասը կը թաթխուի բաղնիքին մէջ, ձեռքով ալ օգնելով որպէս զի դեղը թափանցէ մինչև մարմինը։ Այս գործողութենէն ետքը կը չորցուի քուրջով մը հաւը և թող կը տրուի արևը։

Այս միջոցը շատ արագ է և կը յանձնարարուի գեղեցիկ եղանակին, որովհետև իւրաքանչիւր հաւը 2-3 վայրկեանէն կազատի թշնամիէն։

Ձմեռ եղանակին և թխսող հաւերու վրայ եթէ պէտք ըլլայ կատարել գործողութիւնը նախամեծար պէտք է համարել ծծմբի ծխով կամ—(Ասիտ Սիւլֆիւրէս)-ով դարմանումը։

Հաւը կը դրուի տուփի մը մէջ, գլուխը դուրս թողլով ծակէ մը և անոր ներքևը կայրուի ծծումբը։

7—8 վայրկեանէն ամենէն ոջլոտ կենդանիին գլուխը դուրսը գտնուելով, բնական է չի խեղդուիր։

Acide Sulfureux-ն փետուրներուն տակը մտնելով մահ կը հասնի և վայրկենաբար կոչնչացնէ մակաբուծները, միևնոյն ժամանակ կը բժշկէ մորթի հիւանդութիւնները մանաւանդ թաթիկներու մէկ հիւանդութիւնը, որուն կըսեն հաւերու քոս։

«Գութան»

XII. ՏԱՆՏԻԿԻՆ

ԽՆՁՈՐՆԵՐԸ ՊԱՀԵԼ.

Ձմեռն և ամառն ևս մինչև մէկ տարի պահելու համար խնձորը պէտք է ընտրել ամենէն լաւը և չվիրաւորուած պտուղները, դնել սենեակի մէջ ուռիով հիւսուած տափակ կողովներու վրայ այնպէս որ իրար չը դիպչեն։

Անմիջապէս փակել դռներն, պատուհանները, օրթատունկի ոստերով կրակ վառել մինչև որ սենեակը ամբողջովին լեցուի ծխով. չորս հինգ օր շարունակ կրկնել կրակ վառելը։

Վեցերրորդ օրը մէկ մէկ վեր առնել պտուղները և դնել սնտուկի մէջ ցորենի մրեղով (փոքր յարդ) ուշադրութիւն ընելով, որ խնձորները իրար չը դիպչեն, կարգ կարգի վրայ շարելով և միջոցները մրեղով բաժնելով լեցնելու է սնտուկը ամբողջովին պտուղով և այնպէս փակելու է կափարիչը։

XIII. ԿԵՆԴԱՆԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԱՊՐՈՂ ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ։

Կը հաշուեն, որ երկրագնդի վրայ 400,000 տեսակ կենդանիներ կապրին. միայն միջատները 280,000 տեսակ են, որոնց 120,000-ը պատենաթեւաւորներ (coliopteres) են, 38,000-ն ալ թաղանթաթեւաւորներ։

Ձկներու տեսակներուն թիւը կը հասնի 12,000-ի, սողուններինը 8,000-ի, որոնց 1,600-ը օձեր են և 300-ը թունաւոր։

Թռչուններու թիւը 13,000-ի մօտ է։ Մինչև այսօր գտնուած են 1300 տեսակ երկակենցաղներ, 20,000 տեսակ սարդոստէնի, 50,000 տեսակ թուլամորթներ, 300 տեսակ սալրամորթեր, 3,000 տեսակ որդեր։

Բէրլինի Բնապատմական միւզէն, որու հաւաքածուն շատ կարևոր է, ունի 200,000 տեսակ երկակենցաղների և 1.800,000 կենդանիի օրինակներ։

XIV. ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մի գիտնականի հաշուով ամբողջ երկրագնդի վերայ ներկայումս կայ 9 միլիոն էշ և ջորի, 32 միլիոն այծ, 67 միլիոն ձի, 104 միլիոն խոզ, 312 միլիոն կով և եզ, 511 միլիոն ոչխար, ընդհանուր բոլորը 1,035 միլիոն գլուխ։

—

Գոլինեզիայում գտել են մի թռչունի կմախք, որի բարձրութիւնը ոտքից մինչև գլուխ 20 ֆուտ է։

—

Ամերիկացիները ունեն մի թնդանօթ, որ 7200 փութ է կշռում, երկարութիւնը 7 սաժէն է, ամեն մի գնդակի ծանրութիւնը 60 փութ է, որը 25 վերստ տեղ է թռչում։

—

Ֆիլիպպեան կղզիներում գտել են մի տեսակ ծաղիկ, որի պսակը հինգ թերթերից է բաղկացած և շրջապատն առնուազը հինգ սաժէն, ամենամանր ծաղիկը գլխի չափ է և կոչւում է Բօլօ։

—

Ամուրիների տուրք։ — Պենսիլվանիայում մի նոր օրէնք է հրատարակուած, որով 40-ն անցած տղամարդիկ եթէ ամուսնանալ ուզեն, պէտք է 100 դոլար (200 ր.) տուրք վճարեն։ Այդ տուրքից կազմուած գումարը կը յատկացուի 40-ն անց կանանց, որոնք ամուսնանալու քաղցրութիւն չեն զգացել։ Ամուրին, եթէ իր նահանգի սահմանից դուրս գալու և ամուսնանալու լինի, դարձեալ պարտական է նոյն տուրքը վճարելու։

XV. ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Ինչպէ՞ս էք մտադիր անելու, պարտքը միանգամից պիտի տաք, թէ մաս առ մաս։

—Ես լաւ եմ համարում միանգամից վճարել։

—

Դատաւորը.—Ակա՛յ, կարելի չէ պաշտպան փաստաբանին աչքով անքով անել։

Վկայ կինը.—Մեղադրեալի օգտին եմ անում այդ. հօ չէ՞ք ուզում, որ ձեզ էլ անեմ։

—

Պարոն ուսանող, կարելի չէ՞ ինձ մի գործ տաք։

—Ի՞նչ գործ։

—Օրինակ ձեր տեղակ շարադրութիւն գրել կամ քննութիւն տալ։

—

Պսակից առաջ հայրը հարցրեց աղջրկան։

—Ինչո՞ւ չես լաց լինում, ինչպէս սովորութիւնն է։

—Նա՛ պէտք է լաց լինի, որին ես կին պէտք է լինիմ, պատասխանեց աղջիկը։

—

Կրօնի դասին քահանան հարցրեց աշակերտին։

—Ո՞րտեղ է քո հայրը։

—Մարաքումը, պատասխանեց աշակերտը։

—

Դատաւոր.—Մեղադրեալ, խոստովանո՞ւմ ես, որ յանցաւոր ես։

Մեղադրեալ.—Երբէ՞ք։

—Ի՞նչպէս, ահա չորս վկաներ կան, որոնք տեսել են քեզ յանցանքը գործելիս։

—Ի՞նչ անենք, որ դրանք տեսել են, հարիւրաւոր մարդիկ էլ կան, որ չեն տեսել։

—

Հէնց նոր՝ տիկին Սաթինիկի մօտ էի. գնացել էի նոր տարին շնորհաւորելու։

Զկարծեմ թէ մի մեծ հաճոյք պատճառած լինիս. նրա հին տարիներիթիւն առանց այն էլ բաւական շատ է. նորն էլ պէ՞տք է աւելացնել։

XV. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ

Հասարակ պարտամուրհակի օրինակ

Թիֆլիս, 1-ն Յունիսի 1904 Թ.

Մուրհակ 1000 րուբլի արժաթիս

Յուլիսի մէկին, հազար ինն հարիւր չորս ամի, պարտաւոր եմ վճարել Թիֆլիսի 2-րդ-կարգի վաճառական Յովհաննէս Մաթէոսեան Կիրակոսեանին հազար ռուբլի արժաթ, որը ես նրանից լիովին ստացել եմ։

Ստորագրութիւն—Թիֆլիսի քաղաքացի Անտօն Պօղոսեան_Նիկողոսեան։

—

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՉԱՓԵՐ

Տարածութիւն.

Կառակուսի մղոնը ունի		49	քառ.	վերստ
»	վերստը »	250,0(0	«	սաժէն
»	սաժէնը »	9	»	արշին
»	արշինը »	256	»	վերշոկ
»	սաժէնը »	49	»	ֆուտ
»	ֆուտը »	144	»	դիւյիմ
Դեսեատինը ունի		2400	»	սաժէն

Բովանդակութեան չափեր.

Խորանարդ մղոնն ունի		343	խոր.	վերստ
«	վերստն »	125	միլ. խ.	սաժ.
»	սաժէնն »	27	խոր.	արշին
»	» »	343	»	ֆուտ
»	արշինն »	4096	»	վերշ.
»	ֆուտը »	1728	»	դիւյմ
»	արշինն »	21,925	»	»
»	սաժէնն »	110,592	խ.	վերշ.

592,704 խոր. դիւյմ. 1 միլիօն խոր. հարիւրերորդ սաժէնին (1 сот.)։

Ընդեղէնների չափեր.

Լաստը ունի	. .	12 չետվերտ
Չետվերտը	. .	8 չետվերիկ
Չետվերիկը	. .	8 գարնցի

Հեղուկների չափեր.

Տակառն ունի	. .	40 վեդրօ
Վեդրօն »	. .	10 շտօֆ
» հաւասար է	.	30 գրվ. ջրի

Շտօֆը կամ կրուժկէն ունի 2 շիշ (բութիլ

Դեղատան քաշեր.

Դրուանքան ունի (84 մս.)	.	12 ունց
Ունցիան »	. . .	8 դրախմ
Դրախման »	. . .	3 սկրուպուլ
Սկրուպուլը »	. . .	20 գրան
1 գրանը »	. . .	1 ցորենաքաշ։

—

ՔԱՇԵՐԸ

Զանազան երկրների փողերը

Անգլիայի 1 վաճ. գրվ. 16 ունց. հաւասար է ռուսաց 1 գրվ. 10 մսխ.

Ֆրանսիացւոց 1 գրվ.	—	»	1/2	»
կիլօգրամը. .	1	»	41	»
Պրուսիայի 1 ֆունտը	1	»	13	»
1 ցէնտնէր. .	—	»	1/2	»
Չինաստանի 1 գրվ.	2	»	40	»
Եապոնիայի 1 մուէ	57	»	1	»
1 կատտին .	1	»	42	»

—

ԴՐՈՒԱԳԱՒՈՐ ԹՂԹԵՐԻ ՀԱՐԿԸ

Տարբերակներ

Արժողութ. գումարը.			Թերթի գինը
		50 ր.	1
50-ից	մինչև	100 »	10
100	»	200 »	85
200	»	300 »	0 4
300	»	400 »	50
400	»	500 »	70
500	»	600 »	80
600	»	700 »	90
700	»	800 »	1—
800	»	900 »	1,15
900	»	1000 »	1,20
1000	»	1500 »	1,40
1500	»	2000 »	2,50

Արժողութ. գումարը.			Թերթ գին
2000-ից	մինչև	3200 ր.	3,7
3200	»	4000 »	5,15
4000	»	6400 »	6,80
6400	»	8000 »	9—
8000	»	10000 »	11,40
10000	»	12000 »	13,80
12000	»	15000 »	15,60
15000	»	20000 »	21—
20000	»	25000 »	27,66
25000	»	30000 »	33,60
30000	»	40000 »	42—
40000	»	50000 »	64—

—

XVII. ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՆ. ՄԱԿԵՐԵՒՈՅԹԸ 509,950,714 քառակ. կիլոմետր է (մի կիլոմետրը 469 սաժէն է)։

ՑԱՄԱՔԸ երկրագնդիս մօտ 1/3 մասն է կազմում—2,458,804 հող 6,802,634 ջուր։

ՈՎԿԻԱՆՈՍՆԵՐԻ ՄԻՋԻՆ ԽՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Ատլանդեանը 3,790, Հնդկականը 3,444. Մեծ-խաղաղականը 4003, Հարաւային կիսագնդինը 3,390 մետր։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԼԵՌՆԵՐԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆԸ.—Էվերէստ 29,000 ոտնաչափ, Դաւալագիրի 25,171, Էլբորուս 18,000, Արարատը 17,000, Կազբէկը 16,000, Արագածը 13,500։

ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԳԵՏԵՐԻ ԵՐԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Միսիսիպին 5,890 կիլոմետր, Նեղոսը 5,640, Ամազոնը 5565, Եանդ-Ցէ-Կեանգը 5,410, Օբը 4,230, Ամուրը 4.155, Վոլգան 3,500, Դանուբը 3,042, Դոնը 1,807, Ուրալը 1,520, Րէյնը 1,370, Սենան 600, Թեմզան 325 կիլոմետր։

ԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ

Երկրագնդիս վրայ բնակւում են մօտ 1564 միլիօն բնակիչ, որոնցից Եւրոպայում 376 միլ., Ասիայում 860 միլ. Աֆրիկայում 206 միլ., Ամերիկայում 125 միլ. և Աւստրալիայում 5 միլիօն։

Երկրագնդիս ազգերը խօսում են 3600 լեզուից աւելի։

Բոլոր կրօնները երկրագնդիս վրայ 1000-ից աւելի են։

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԸ ՑԵՂՈՎ.

ՍԼԱՒՈՆԱՆԵՐՆ են 94,355,000—(որոնցից 65 միլ. ռուսներ և բուլղարներ, 11 միլ. լեհեր, 7 միլ. չեխեր, մօրաւներ, 10 միլ. (սերբխացիք, բուլղարներ և կրոատներ)։

ՌՈՄԱՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԱԶԳԵՐԸ — 98,94,8000 հոգի։ (Սրանցից ֆրանսիացիք 40 միլ., իտալացիք 30 միլ., սպանացիք և պորտուգալացիք 23 միլ., ռումանացիք 9 միլ.։ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱԶԳԵՐ—115,130,000. (որանցից գերմանացիք և հոլանդացիք 63 միլ. անգլիացիք 40 միլ. սկանդինաւեցիք 9 միլ.)։

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐԸ — Կրօնով ամբողջ երկրագնդի վրայ։

Կաթոլիկներ	245	միլ.	493
Բողոքականներ.	140	»	
Ուղղափառներ	91	»	
Այլ և այլ քրիստ. . . .	11	»	

ՀԱՅԵՐԸ 5 միլիօն են։

ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆՆԵՐ. . .	—	»	176
ՀՐԷԱՆԵՐ	—	»	9
ԿՌԱՊԱՇՏՆԵՐ			
Բուդդայականներ. . . .	500	»	897
Բրամինականներ	146	»	
Ֆետիշներ	245	»	
Ընդամենը.			1576

ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐԸ համարւում են, Լոնդոնը՝ 5,190,000 բնակիչ, Պեկինը 4,500,000, Պարիզը 2,228,806, Վիեննան՝ 1,136,270, Բերլինը՝ 1,125,000 Կ. Պոլիսը 850,000, Նէապոլը՝ 450,000, Պետերբուրգը՝ 1,267,000, Մոսկուան՝ 986,000.

—

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ՄԻՋԻՆ ԹԻՒԸ

Մինչև	60 տ. հասն.	են	100-ից	6	մարդ
»	80 »	»	500	1	»
»	100 »	»	1000	1	»

Մեռնում են տարէնը 33 միլ., այսինքն ամեն օր 96 հազար մարդ, ամեն մի ժամում 3730 միլ., ամեն մի րոպէում 60. մի վայրկեանում մի հոգի։

Ծնւում են տարին 42 միլ., այսինքն 9,500,000 աւելի, քան մեռնում են։

Պսակւում են 82 միլ., և 120 ար զուն մի պսակ է գալիս։

XVIII. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՆԴԻՍ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ՏԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՒ ԱԶԳԵՐՆ ԻՐԵՆՑ ԵՐԿՐՆԵՐՈՎ.

	Անունները	Տիրապետող կրօնը	Պետութեան գլուխը	Տարածութիւնը ք. քլ.	Բնակչաց թիւը	Մայրաքաղաքները
1	Արաբստան	Մահմեդական	Նահապետական	2,300,000	3,000,000	Սիվան
2	Արգենտին. Հան.	Քրիստոնեայ.	Նախ. Լուիս Պենա	2,835,969	4,000,000	Բուր-Այրէս
3	Անամ	Անգլ. եկեղ.	Մեսրիէ Տամ-Տայ	230,000	21,000,000	Գուէյի
4	Անգլիա	» „	Էդուարդ կայս.	314.628	40,000,000	Լոնդոն
	» գաղթակ.	» „	„ „	24,964,096	40,000,000	„ „
5	Աւստրո-Հունգ.	Կաթոլիկ	Ֆրանց-Յովսէփ	676,667	20,000,000	Վիեննա
6	Աւղանստան	Մահմեդական		550,660	4,000,00	Քաբուլ
7	Բելուճստան	Մահմեդական	Միր-Խօդադադ	315,015	350,000	Գելատ
8	Բելգիա	Կաթոլիկ	Լէօպոլդ II. Թագ.	29,457	6,000,000	Բրիւսէլ
9	Բուլղարիա	Օրթոդոքս	Ֆերդինանդ իշխ.	99,873	5,001,090	Սոֆիա
10	Բրազիլիա	Կաթոլիկ	Նախ. Ֆ. Պէնյս.	8,337,213	15,000,000	Րիօ-Ժանեյրօ
11	Բուխարա	Մահմեդական	Սէիդ-Աբդուլ Խ.	239,000	1½ մլ.	Բուխարա
12	Գերմանիա	Աւետարանա.	Վիլհելմ II.	540,418	60 „	Բերլին
13	Հաբեշստան	Հայադաւան	Մենելիք II.	508,280	5 „	Գոնդար
14	Հոլանդիա և գաղ.	Բողոքական	Վիլհելմինա.	2,036,291	4½ „	Հաագա
15	Յունաստան	Օրթոդոքս	Գէորգ I.	68,688	2 „	Աթենք
16	Դանիա	Լիւտերական	Քրիստիան. IX.	232,302	2½ „	Կոպենհագեն
17	Եգիպտոս	Մահմեդական	Աբբաս-փաշա II.	2,959,000	19,833,000	Կայիրէ
18	Իսպանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Ալֆոնս III խնամ.	1.233,817	20 մլ.	Մադրիդ
19	Իտալիա	Կաթոլիկ	Վիկտոր-Էմմ. II.	286,588	30½ „	Հռոմ
20	Չինաստան	Կռապաշտ	Կվանգ-Սու	11,574,356	403 „	Պեկին
21	Կոլումբիա	Կաթոլիկ	Ռաֆ-Նունէզ	1,118,100	4 „	Բոգոտա
22	Կոնգօ	»	Բելգ. (Թագ.)	2,735,158	17 „	Բոմա
23	Ռուսաստան	Օրթոդոքս	Նիկոլայ II կայսր	20,666,445	125 „	Ս. Պետերբուրգ
24	Կորէյա	Կաթոլիկ	Թուէջի	218,192	10½ „	Սէուլ-(Կեօնգ)
25	Մեքսիկա	Կաթոլիկ	Նախագ. Դիազ	1,946,292	11 „	Մեքսիկա
26	Մարոկկօ	Մահմեդական	Մուլէյ-Հասան	816,000	8 „	Ֆէզ
27	Պարսկաստան	Մահմեդական	Մուզ.-էդին-Շահ	1,648,125	9 „	Թեհրան
28	Պերու	Կաթոլիկ	Նախ. Բերմուդէս	1,049,970	3 „	Լիմա
29	Պորտուգալիա	Կաթոլիկ	Դոն-Կարլոս Թագ	89,143	5 „	Լիսաբոն
30	Ռումինիա	Օրթոդոքս	Կարլոս	129,947	6 „	Բուքրէշ
31	Սերբիա	Օրթոդոքս	Ալէքսանդր I.	48,586	2 „	Բելգրադ
32	Սիամ	Բուդդայական	Չուլալոնգկորն	726,550	9 „	Բանգոկ
33	Միացեալ-Նահ.	Քրիստոնեայ	Ռուզվելտ	9,668,272	77 „	Վաշինգտոն
34	Տաճկաստան	Մահմեդական	Աբդուլ-Համիդ II.	2,061,224	21 „	Կ. Պոլիս
35	Ֆրանսիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Նախագահ Լուբէ	3,996,038	76 „	Պարիզ
36	Չերնոգորիա	Օրթոդոքս	Իշ. Նիկոլայ	9030	¼ „	Ցեթինէ
37	Չիլի	Կաթոլիկ	Նախ. Դոն-Մոնտ	753,216	3 „	Սան-Թագօ
38	Շվէյցարիա	Բողոքական	Նախ. Կարլ-Շենկ	41,346	3 „	Բերն
39	Շվէցիա-Նորվեգ.	Լիւտերական	Օսկար II.	775,996	7 „	Ստոկհոլմ
40	Էկվատոր	Կաթոլիկ	Նախ. Կորտէրօ.	650,937	1½ „	Կվիտօ
41	Ճապոնիա	Սինտոյի օրէն	Մուցու-Խիտօ կայ.	382,447	49 „	Տոկիօ

XIX. ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

1) ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ՀԵՌԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԹԻՖԼԻՍԻՑ

	Վերստ
Աբասթուման	210
Ագուլիս	422
Ալէքսանդրօպօլ	243
Արդահան	387
Աստարա	1308
Ախալցխա	186
Արխանգելսկ	3248
Ախալքալաք	248
Բաքու	517
Բլագովեշչենսկ	8766
Բուխարա	1853
Գանձակ	182
Եկատերինոդար (Կուբ.)	809
Բաթում	330
Բորժոմ	140
Գորի	71
Գրոզնա	190
Դերբենդ	599
Եյսկ	851
Եկատերինոսլաւ	1417
Երեւան	264
Եակուտսկ	9264
Զաքաթալա	192
Էջմիածին	282
Թելաւ	93
Լանքարան	569
Կաղզուան	415
Հին-Նախիջեւան	422
Հաշտարխան	2735
Ղզլար	441
Ղուբա	674
Մասխա	334
Մոզդոկ	288
Նոր-Բայազէդ	231
Նուխի	160
Շամախի	398
Թեմրր-Խան-Շուրա	456
Ժիտոմիր	1988
Իրկուտսկ	6520
Լիւբլին	2414
Խարկով	1393
Խերսոն	1508
Կալիշ	2863
Կամենէց-Պոդոլսկ	2179
Կիեւ	1859
Կաստրոմա	2372
Կովնո	2437
Կուրսկ	1522
Հէլսինգ-Ֆորս	3041
Ղազան	234
Մոսկուա	20160
Նիժնի-Նովգորոդ	2262
Նիկոլայեւսկ	10,510
Նովգորոդ	2529
Նովո-Չերքասկ	902
Նոր-Նախիջեւան	941
Ուրալսկ	2490
Ուֆա	2622
Չերնիգով	1830
Պենզա	1945
Պետերբուրգ	2623
Պերմ	2917
Պոլտաւա	1494
Պսկով	2578
Ռեվէլ	2223
Շուշի	345
Պետրովսկ	499
Պեատիգորսկ	407
Ջուղա	461
Սալեան	443
Սեան	200
Սղնախ	100
Տաթեւ	433
Փոթի	286
Ռեազան	1834
Ռիգա	2701
Ռոստով (Դոնի վրայ)	939
Սամարա	2128
Սարատով	1716
Սիմբիրսկ	2134
Կարս	346
Սիմֆերոպօլ	1222
Սամարղանդ	2207
Ստաւրոպօլ	550
Վարշաւա	2584
Վիլնո	2536
Վլադիկաւկազ	201
Վլադիմիր	2200
Վլադիվոստոկ	10,644
Վորոնէժ	1462
Տաշկէնտ	2490
Տուլա	1910
Քիշինեւ	1878
Քութայիս	202
Օմսկ	4065
Օրենբուրգ	2524
Օրեօլ	1762

2) ԿՈՎԿԱՍԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ ՉԱՓԸ ԵՒ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ ԹԻՒԸ

Քաղաքները	(ոտնաչ). Բարձր. ծ. մակեր.	Բնակիչ. թիւը
Թիֆլիս	1400	168,024
Բաքու	—	95,679
Եկատերինոդար	—	67,610
Ստաւրոպօլ	2000	40,017
Վլադիկաւկազ	2346	46,981
Շամախի	2230	28,545
Մայկոպ	—	27,945
Եյսկ	—	36,915
Շուշի	5076	32,806
Նուխի	2454	27,757
Ալէքսանդրօպօլ	5079	23,670
Գանձակ	1446	25,294
Քութայիս	—	24,227
Երեւան	3229	24,555
Դերբենդ	—	15,185
Ղուբա	1988	14,730
Թեմրիւկ	244	13,656
Ախալցխա	3376	23,265
Մոզդոկ	465	13,989
Բաթում	—	23,878
Սղնախ	2593	10.069
Կարս	6173	3,137
Ղզլար	—	8,778
Նովոռոսիյսկ	—	20,304
Գէորգիեւսկ	1032	11,290
Թելաւ	2420	11,014
Անապա	—	11,604
Նոր-Բայազէդ	—	7,120
Հին-Նախիջեւան	2949	7,911
Գրոզնա	419	6,214
Գորի	2006	7,383
Փոթի	—	5,785
Արմաւիր	—	6,634
Ախալքալաք	5545	5,303
Պետրովսկա	—	4,000
Թեմրր-Խան-Շուրա	—	3,356
Կաղզուան	4968	3,298
Թաման	444	3,231
Դուշէթ	—	2,041
Սուխում	—	3,279
Արդահան	6058	8,844
Նոր-Նախիջեւան	—	20,100

3) ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՏԵՂԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԴԻՐՔԵՐԸ

Տեղերի անունները	Հիւս. լայն.	Արե. երկայն.
Ալէքսանդրապօլ	40°47	61°29
Ախալցխա	41 38	60 38
Ախալքալաք	41 25	60 08
Բաքու	40 22	67 29
Բորժոմ	41 50	61 02
Գանձակ	40 40	64 01
Գէորգեւսկ	44 08	61 08
Գորի	41 59	61 46
Գռոզնա	43 19	63 21
Դիլիջան	40 44	62 32
Դերբենդ	42 03	65 57
Դուշէթ	42 05	62 21
Եկատերինոդար	45 01	56 37
Երեւան	40 10	62 10
Էջմիածին	40 09	61 57
Թելաւ	41 55	63 08
Թեմրր-Խան-Շուրա	42 49	64 46
Թիֆլիս	41 43	62 27
Լանքարան	38 45	66 31
Ղազբէկ	42 39	62 18
Կողբ	40 03	62 10
Ղզլար	43 51	64 22
Ղուբա	41 21	66 10
Մոզդոկ	43 44	62 19
Հին-Նախիջեւան	39 12	63 04
Նոր-Բայազէդ	40 20	62 47
Նովոռոսիյսկ	44 42	55 26
Նուխի	41 12	64 51
Շամախի	40 37	66 18
Շուշի	49 49	65 24
Պետրովսկա	42 59	65 09
Պեատիգորսկ	44 02	60 45
Սեւան	40 33	62 50
Սղնախ	41 36	63 34
Ստաւրոպօլ	45 03	59 38
Վլադիկաւկազ	43 01	62 21
Փոթի	42 08	59 19
Քութայիս	49 16	60 22
Օրդուբաթ	38 54	63 41

Ա Ղ Ի Ւ Ս Ա Կ

4) ՈՐԸ ՑՈՅՑ Է ՏԱԼԻՍ, ԸՍՏ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՋՕՐԷԱԿԱՆԻ, ԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՔԱՂԱՔՆԵՐԻ ԿԷՍ ՕՐՈՒԱՑ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

	ժ.	ր.	վ.			ժ.	ր.	վ.	
Ախալքալաք . .	12	54	—	ցեր.	Ս. Պետերբուրգ	11	2	—	ցեր.
Բագու	12	20	8	»	Սուխում . . .	11	44	52	»
Բաթում . . .	11	47	—	»	Թեմ. խան-շուրա	12	9	12	»
Վարշաւ . . .	10	24	52	»	Թիֆլիս . . .	12	—	—	»
Վլադիկաւկազ.	11	59	28	»	Խարկով	11	25	44	»
Գորի.	11	57	12	»	Երևան	11	48	48	»
Եկատերինոդար	11	36	—	»	**Արտասահման**				
Հելսինգֆորս .	10	40	36	»	Պարիզ	9	10	8	առ.
Գանձակ . . .	12	6	—	»	Լոնդոն	8	58	8	»
Իրկուտսկ (Սիբ.)	3	57	52	եր.	Մադրիդ . . .	8	43	28	»
Քերչ.	11	26	44	ցեր.	Բերլին	9	54	—	»
Քութայիս . .	11	41	40	»	Վեննա . . .	10	6	—	»
Կրասնովոդսկ .	12	32	—	»	Հռոմ.	9	50	16	»
Մերվ.	1	8	—	»	Բրիւսէլ . . .	9	18	8	»
Մոսկուա . . .	11	31	14	»	Կ. Պոլիս . . .	11	—	8	»
Օդեսսա. . . .	11	3	41	»	Շտոկհոլմ. . .	10	12	8	»
Հաշտարխան .	12	12	54	»	Պեկին	4	50	—	եր.
Ստավրոպոլ . .	11	48	18	ցեր.	Նիւ-Եորկ . . .	4	45	—	առ.

XX.. ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Համաշխարհային նշանաւոր անցքերի եւ պատմութեան։

Քրիստոսի ծննդից առաջ։

12000 Աշխարհիս ստեղծագործութիւնը—ըստ եւրոպացւոց (Թէև գիտնականները միլիոնաւոր տարիներ են հաշւում)։
5509—Ըստ Աստուածաշնչի։
5490 – Ըստ Հրէից։
3245 Նոյ նահապ. տապանն է մտնում։
3246 Ջրհեղեղ։
2492 Հայ ազգի սկզբնաւորութիւնը։
2347 Հայոց տէրութիւնն սկսւում է։
» Պարոյրը՝ հայոց առաջին թագաւոր
» Չինացւոց տառերի գիւտը։
2640 Նինուէի հիմնումը։
2300 Եգիպտոսի թագաւորութ. սկիզբը։
2000 Մետաքսի գործածութիւնը։
1700 Եգիպտացւոց մեհենական գրերը։
1750 Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը։
1651 Մովսէս մարգարէն ծնւում է։
1600 Ապակու գիւտը։
1500 Աթենքի հիմնարկութիւնը։
1200 Դարբնական արուեստի սկիզբը։
1150 Տպագրութիւնը Չինաց մէջ։
1056 Դաւիթը թագաւորում է։
1017 Սողոմոնը թագաւորում է։
1010 Սողոմոնի տաճարի շինութիւնը։
1000 Փայտի վրայ փորագրութ. սկիզբը։
982 Սողոմոնի մահը։
800 Արծաթ փողի գործածութիւնը։
802 Ասորեստանի թագաւոր. անկումը։
754 Հռոմուլոսը հիմնում է Հռոմը։
721 Իսրայէլացւոց թագաւ. անկումը։
585 Երուսաղէմի աւերումը Նաբուգոդ.
560 Կիւրոսը հիմն. է Պարսից տէրութ.
558 Կոնփուցիոսը ծնւում է։
552 Բուդդայականութեան սկիզբը Հնդկաստանում։
523 Աստուածաշունչը թարգմանւում է յոյն լեզուով 70-ից ձեռքով։
469 Սոկրատէսը ծնւում է։
384 Արիստոտէլը ծնւում է։
356 Աղէքս. Մակեդոնացու ծնունդը։
325 Աղէքս. Մակեդոնացու Հայաստանի վրայով արշաւելը Հնդկաստան։
315 Չինական պարսպի շինութ. սկիզբը։
300 Մագաղաթի թուղթը հնարում են։
» Հռոմ. հնարում են աղիւսի շինելը։
160 Չինացւոց բամբակից թուղթ շինելը։
149 Արշակունեաց թագաւորութեան սկիզբը Վաղարշակից։
110 Հռոմ. հնարում են սապոն եփելը։
76 Կիկերոնի ժամանակ Տիւրոնը հնարում է շուտ գրելու ձեւը։
70 Վեզուվ հրաբուխի ժայթք. Հերկուլ. և Պոմպէի քաղ. աւերումը։

—

Քրիստոսից յետոյ։

Յիսուս Քրիստոսը ծնւում է։
2 Հռոմ. շինում են առաջին՝ ջրաղացը։
34 Յիսուս Քրիստոսը խաչւում է։
» Հայերն ընդուն. են քրիստոնէութ.
41 Առաք. գրում են Աւետարանը։

41 Հռոմում, Ներոնի թագ. ժամանակ շինւում է ապակու (ամանեղէնի) առաջին գործարանը։
70 Տիտոսն աւերում է Երուսաղէմը։
97 Յովհաննէս աւետարանիչը գրում է Եփեսոսում իւր Աւետարանը։
135 Հրէից ցրուելն ամբողջ աշխարհ.
210 Հռոմում առաջին անգամ լուսամուտների մէջ ապակի է դնւում։
253 Խոսրով թագաւորը հիմնում է Դավրէժ քաղաքը (Թաւրիզ)։
257 Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ծնունդը։
300 Մեղրամոմից ճրագ են շինում։
303 Սուրբ Էջմիածնի հիմնելը։
304 Պարսիկները ձեռնարկում են Թիֆլիսի Նարիղալա բերդի շինութ.
306 Մեծն Կոստանդիանոսը թագաւոր.
321 Մարտի 7-ից Կիւրակին տօնելն սկսւում է։
325 Առաջին տիեզերական Սբ. ժողով Նիկիայում, Կոստանդիանոսի օրով։
» Արիստակէս հայրապ. Նիկիոյ Ս. ժող. բերում է «Հաւատոյ հանգանակը»։
» Ս. Գրիգորիսն Աղուանից կաթող.
328 Կ. Պոլսի հիմնարկութիւնը։
381 Կ. Պոլսի տիեզերական Ս. ժողովը։
400 Եւրոպայի եկեղեցեաց մէջ զանգակի գործածութիւնն սկսւում է,
406 Մեսրոպը գտնում է հայոց գիրը,
431 Եփեսոս. երրորդ տիեզ. Սբ. ժող.
446 Վրացիք սկսում են գործած. մեր Ս. Մեսրոպի հնարած այբուբենը (խուցուրի).
451 Քաղկեդոնի ժողովը։
451 Վարդանանց պատերազ. (յունիս)։
452 Կաթողիկոսական Աթոռի փոխադրումը Ս. Էջմիածնից Դուին։
458 Վարդանի դուստր Շուշանիկը նահ. և թաղ. է Թիֆ. (Մետեխի բերդ.)։
476 Հռոմայեց. կայսրութ. անկումը։
496 Ֆրանկներն ընդուն. են քրիստոն.
539 Եգիպտոսում յայտնւ. է Քրիստոսի Աբգարին ուղարկած դաստառակը։
550 Շերամի որդն ու մետաքսն առաջին անգամ Եւրոպայ է բերւում։
551 Մովսէս կաթ. հրամանով Աթ. Տարօնացին յօրինում է եկեղ. տօմարը։
570 Մահմեդը ծնւում է։
597 Վրացիք հայերից բաժանւում են։
636 Եւրոպայում եղեգէ գրչի տեղ փետրէ գրիչ են սկսում գործածել։
637 Արաբացիք տիրում են Երուսաղ.
650 Լատինացւոց եկեղեցեաց մէջ երգեհոն գործածելն սկսւում է։
653 Կարգւում է Վարդ. Ս. Խաչի տօնը։
706 Արաբ. Կաշմ ոստիկ. Նախիջևանի եկ. 800 հայ իշխան. կրակ. նահ. է։
711 Իսպանիան գրաւ. է Արաբներից։
807 Չինացւոց պէս Եւրոպայի մէջ էլ թղթի գործածութիւնն սկսւում։
850 Արաբացիք շաքար են շինում։
855 Սլաւոնական այբուբենի գիւտը։
862 Ռուսաց տէրութեան սկիզբը։
870 Յունաց և կաթոլիկաց եկեղեցիները բաժանւում են միմեանցից։
924 Բագրատունեաց թագ. սկիզբը։
961 Անին դառնում է Բագր. մայրաք.
968 Խոսրովանոյշը հիմնում է Սանահնայ և Հաղպատայ վանքերը։
988 Ռուսները Ս. Վլադ. առաջնորդ. ընդունում են յոյներից քրիստոն.
993 Կաթողիկոսական Աթոռը Վասպուրականից Անի է փոխադրւում։
» Բագրատունեաց թագ. վերջանալը։
1010 Բագրատ թագ. Վրաստ. և Իմերեթ. եկեղեցիները է հիմնում (Մցխեթ.)։
1011 Թարգմանւում է վրաց լեզուով առաջին աւետարանը։
1022 Կուիտօ Եւրոպացի երաժիշտը նոտան հնարում է։
1072 Երուսաղ. տիրում են սելջուկները։
1080 Ռուբինեանք նորոգում են Հայոց թագաւորութիւնը Կիլիկիայում։

1086 Խաչակրաց արշաւանքի սկիզբը։
1147 Կաթողիկոսական Աթոռը տեղափոխւում է Անուշ Հռոմկլայ—Կիլիկ.
1171 Եւրոպայի Վեննա քաղաքի մէջ բացւում է առաջին դրամատունը։
1173 Ս. Ներսէս Շնորհալու մահը։
1212 Թամար թագուհու մահը։
1222 Նիժնի-Նովգորոդի հիմնելը։
1224 Չինգիզ-խանի յարձակմունքները և ռուսն. իրեն հպատակեցնելը։
1238 Մոնղոլական լծի սկիզբը։
1246 Առաջ. բժշկ. ուսումն. Ֆրանսիայ
1291 Խաչակրաց վերջին արշաւանքը։
1294 Կաթող. Աթոռը փոխադրւ. է Սիս։
1299 Ֆլորենց. սկսում են ակնոցն. շին.
1301 Կողմնացոյցի գիւտը։
1308 Շվէյցարակ. հասարակապետ. հիմն.
1311 Երուսաղէմում սկսւում է հայ-ազգի պատրիարգութիւնը։
1323 Անի քաղաքի կործանումը։
1330 Գուտենբերգը, Ֆաուստը և Շեֆերը հնարում են տպագրութիւնը։
1338 Վառօդը գտնում են։
1365 Ասեղը հնարում են։
1380 Թնդանօթի գիւտը։
1384 Լենկթ. արշաւանքն. Ասիայում։
1393 Հայոց թագաւորութ. վերջանալը։
1415 Հուսին այրում են։
1428 Հրարձակ զէնքի գործածութիւնը Ռուսաստանում։
1440 Հռոմի Ս. Պետրոս եկեղ. հիմնարկ.
1441 Կաթողիկոսական Աթոռը վերջնականապէս փոխ. է Ս. Էջմիածին։
1450 Եւրոպայի մէջ առաջ. գրքի տպագ.
1453 Տաճիկն. տիրում են Կ. Պոլսին և վերջան. է Բիւզանդակ. կայսրութ.
1461 Կ.Պոլսի պատրիարքութեան սկիզբը
1464 Նամականին և պոստայով թըղթատար. հաստատւում է Ֆրանս.
1480 Ռուսաստ. ազատւում է Մոնղոլն.
1483 Ինկվիզիցիայի գործադրուելը։
1492 Կոլումբոսը գտնում է Ամերիկան։
1500 Ծոցի ժամացոյցը հնարւում են։
1518 Պարսից Իսմայիլ-Շահն առնում է Թիֆլիսը և Մցխեթը։ Հաւլաբարի կամրջի մօտ էլ մզկիթ է շինում։
1524 Առաջ. ձեռագ. լրագ. Վեննայում։
» Մակարեայի տօնավաճ. բացումն։
1546 Լիւտերը վախճանւում է։
1547 Յովհաննէս Գրոզնին ընդունում է առաջին թագաւորի տիտղոսը։
1552 Աժանների կլեկելը հնարւում է.
1556 Հաշտարխանի թագ. անկումը։
1567 Վենետկում տպագրւում է առաջին հայերէն Սաղմոսը։
1583 Ռուսներն առնում են Սիբիրը։
1590 Դիտակը գտնուեցաւ Գերմանիա.
1603 Շահ-Աբասի հայերին գերի տանելը Պարսկաստ.—(Ջուղայի գաղթելը)։
1610 Թէյի գործած. սկսւում է Եւրոպ.
1612 Ռուսաստանն ազատ. է լեհերից։
1615 Առաջին տպագիր լ ագիրը։
1632 Առաջին կանոն. զօրքը Ռուսաստ.
1634 Վրաստ. մահմեդականութ. սկիզբը
1672 Ծնւում է Մեծն Պետրոս Կայսրը։
1689 Շոգեշարժ մեքենաների գիւտը։
1700 Ռուսաստանում սկսւում է տարեգրութիւնը Քրիստոսի ծննդից և փոխանակ սեպտ. տարին հաշւում են յունուարի 1-ից։
1701 Առաջին թատրոնը Ռուսաստան.
1711 Դաշնամուրը հնարում են։
1723 Մահմադ-Ղուլի խանն աւերում է Թիֆլիսը և կողոպտում է Սիօնի եկեղեցին։
1725 Մեծն Պետրոս Կայսրը մեռնում է։
1752 Ֆրանկլինը հնարում է շանթարգ.
1754 Առաջին բանկի հիմնելը Ռուսաստ.
1755 Մոսկուայ առաջին համալսարան.
1768 Թղթէ փողի գործադր. Ռուսաստ.
1785 Կովկասի փոխարքայութ. հիմնելը։
» Սիմէօն կաթողիկոսը Ս. Էջմիածնում տպարան է հիմնում։

1779 Օդապարիկը հնարում են։
1785 Ժորժ Ստեֆենսոնն առաջին շոգեկառքը շինում է։
1789 Ֆրանսիական մեծ յեղափոխութ.
1790 Գալվանը հնարում է գալվանեան ելեքտրականութիւնը։
1791 Նոր-Նախիջեւանի հիմնելը։
1794 Հայոց առաջին լրագրի հրատարակութիւնը Հնդկաստանում։
1789 Շուշու ամրոցի հիմնելը։
1795 Աղա-Մահմադ խանը յարձակւում է Թիֆլիսի վրայ և աւերում։
1798 Ղարաբաղից 1100 ընտանիք գաղթում են Ղզլարի կողմերը։
1799 Առաջին պարբ. հրատ. Վենետիկում «Տարեգրութիւն» անունով։
» Վրաց Գեօրգի XIII-ը յանձնում է Վրաստանը Ռուսաստանին։
1800 Ջօնսոնը գտնում է մարմնի պատուաստումը։
1801 Վիմագրութեան գիւտը։
1801 Վրաց և ռուսաց մէջ 10 յօդ. բաղկացած դաշնագրի ստորագրելը։
1802 Ռուսաստ. մինիստրութիւն է հիմն.
1803 Անգլիայ. մտավէ դրչի հնարելը։
» Շոգենաւի գիւտը։
1812 Արագատիպ մամուլի հնարելը։
1813 Մոսկուայի Լազար. ճեմ. բացումը։
1825 Ներսէս Ե աշտարակեցի կաթող. հիմնում է Ներսէսեան դպրոցը։
1828 40,000 հայեր գաղթում են Ռուստ.
1837 Հաստատւում է Ս. Էջմ. Սինոդը։
1839 Տալբոթ անգլ. հնար. է լուսանկ.
» Երևանի թեմ. դպրոցի հիմնուելը։
1841 Առաջին հեռագիրը շինում են Վաշինգտօնից Բալտիմօր։
1842 Ղարաբաղի թեմ. դպր. բացուելը։
1848 Ելեքտր. հեռագիրը հնարում են։
1850 Հայոց առաջին թատրոնը Թիֆլիս.
1851 Առաջին ռեւոլվերը շինւում է։
1853 Արևելեան պատերազմը։
1859 Կովկասեան 69-ամեայ պատերազմ.
վերջան. և Շամիլին գերի առնելը։
1861 Ստրկութեան ոչնչացումը։
1862 Սուէզեան ջրանցքի բացումը։
1864 Կովկասի վերջնական նուաճումը։
1867 Ամերիկայից Անգլ. Ատլանտ. ովկ. վրայով հեռագրաթելը շինում են։
1868 Հնդկաստանի հեռագրաթելը Կովկասի վրայով շինւում է։
» «Արարատ» ամս. հրատ. Ս. Էջմիած.
1872 «Մշակ» լրագիրը հրատարակւում է։
1873 Ս. Էջմիած. Գէորգ. ճեմ. բացւ.
» «Փորձ» ամսագ. հրատարակւում է։
1875 Նոր-Նախիջևանի թեմ. դպր. բաց.
1877 Ռուս-Տաճկական պատերազմը։
» Էդիսոնը հնարում է ֆոնոգրաֆը։
1878 Սան-Ստեֆան. դաշնադրութիւնը։
» Բեռլինի դաշնադրութիւնը, որտեղ ստորագրում են և հայոց ինքնավարութեան 61-րդ յօդուածը։
1879 Ելեքտրակ. լապտերների հնարիլը։
1880 Տելեֆոնի գիւտը։
1881 Թիֆլիսում հիմնւում է Կովկասեան Հայոց Բարեգործ. Ընկերութիւնը։
» «Արձագանք» շաբաթաթ. հրատ.
1882 Թիֆլիսում կայանում է հայոց առաջին ընդհ.ուսուցչական ժողովը։
1882 Վրաց վերջին շառաւիղը—Հայազգի Մարիամ Թագուհին մեռնում է և թաղւում Թիֆլիսի հայոց վանքի եկեղեցում։
1884 «Նոր-Դար» թերթի հրատարակ.
1888 Մակար Ա. Կաթող. ընդունւում է Թիֆլիսում Կ. Աղէքսանդր III-ից և այցելում Բաքու և Գանձակ։
1889 Պարիզի համաշխարհահանդէսը։
» Պարսից Շահ-Նասրէդդինն այցելում է Ս. Էջմիածին։
» «Մուրճ» ամսագիրը հրատարակ. է։
1890 Խասլացւոց թագաժառանգին Ս. Էջմ. Մակար Կաթ. ընդունում է։

1928 Ջրօրհնեաց հանդէսի ժամանակ Թիֆլիսի վանքի կամրջի խորտակուելուց 40 հոգի խեղդւում են Կուր գետում. հոգևորականութիւնն ազատւում է։
» Կովկասում խոլերայի կոտորած։
1893 Չիկագոյի համաշխարհահանդէսը։
» „Հայրիկը“ Կաթողիկոս օծուեցաւ։
1894 Չին-Ճափոնական պատերազմը։
1896 Թագադրութիւն Կայսեր Նիկոլայ II և Կայսրուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի։
1897 Յոյն-Թրքական պատերազմը։
1898 Ռուսները գրաւում են Չինաստանի Պորտ-Արտուր նաւահանգիստը։
» Իսպանիայի և Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների պատերազմը։
1899 Անգլիայի պատե ազմը Տրանսվալ և Օրանժեան հասարակապետութեանց հետ։
1900 Չինաստանում քրիստոնեաների կոտորածը և Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի, Իտալիայի, Ամերիկայի Միացեալ—Նահանգների և Ճապոնիայի միաբան յարձակումը և գործողութիւնը Չինաստանում կարգը պահպանելու համար։
» Փարիզում համաշխարհահանդէս։
» Իտալացի Մարկոնին գտաւ առանց թելի հեռագիրը։
1902 Ամերիկայից Եւրոպայ առանց թելերի հեռագրական հաղորդագրութիւնը հաստատուեց։
1904 (26-ից յունվարի) Ռուս- Ճապոնական պատերազմը։

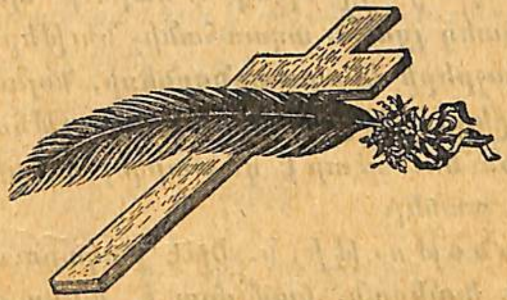

ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՀԱՄԱՌՕՏ ԽՐԱՏՆԵՐ

ԽՕԼԵՐԱՅԻՑ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

I.

Ի՞ՆՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՊԻՏԻ ՁԵՌՔ ԱՌՆԵԼ ՆԱԽ ՔԱՆ ԽՕԼԵՐԱՅԻ ԵՐԵՒԱԼԸ

1. *Ամէն բնակիչ, իր սեփական օգտի համար, պարտաւոր է նպաստել քաղաքի մաքրութեան, մաքուր պահելով իր տունը, բակը, գոմը, ամբարները։*

2. *Բոլոր կեղտերը ու աղտոտութիւնները պէտք է հաւաքել արկղների մէջ և քաղաքից դուրս տանել. աւելի զգուշութեան համար պէտք է դուրս տանելուց առաջ նրանց վրա մի հաստ շերտ անշէջ կիր լցնել։*

3. *Արտաքնոցները պէտք է մաքուր պահպանուին և ամէն օր այնտեղ լցուին աղտահանիչ նիւթեր (տես ներքև)։*

4. *Աղբաջրերի և արտաքնոցների, նոյնպէս և տաւարի աղբի հորերը պէտք է խիստ մաքրութեան մէջ պահել, իսկ եթէ լիքն են, պէտք է դատարկել ու ախտահանելուց յետոյ դուրս տանել։*

Ծ ա ն օ թ ո ւ թ ի ւ ն. Եթէ քաղաքում արդէն երեւացել է խօլերան, կամ մօտ է, այլևս դատարկել հորերը չի կարելի, այլ պէտք է վրաները մի հաստ շերտ անշէջ կիր լցնել ու լաւ ծածկել։

5. *Քաղաքի ներքևի մասում ու գետի ափերին գտնուող ջրհորները պէտք է փակել. յամենայն դէպս այդ ջրհորների ջրերը երբէք չպէտք է գործ ածել ո՛չ լուացքի, ո՛չ էլ գետինը ջրջնկելու, աւելի ևս խմելու համար։ Նոյնպէս պէտք է փակուին այն ջրհորները, որոնք մօտ են արտաքնոցներին և աղտաջրերի հորերին։*

6. *Եթէ տեղում աղբիւր չկայ, այն ժամանակ գետի կամ ջրհորի ջուրը կարելի է գործածել, մ ի ա յ ն ա ն պ ա տ ճ ա ռ լ ա ւ ե փ տ ա լ ո ւ ց յ ե տ ո յ։*

Ծ ա ն օ թ. Միշտ պէտք է խուսափել ջուր վերցնելու գետի այն մասերում, որտեղ ախտատար խողովակներ են բացւում։

7. *Վարակուած տեղերից եկած մարդկանց հետ 4—5 օր պէտք է շատ զգոյշ լինել։*

II.

Ի՞ՆՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՊԷՏՔ Է ՁԵՌՔ ԱՌՆԵԼ, ԵՐԲ ԽՕԼԵՐԱՆ ԵՐԵՒԱՑԵԼ Է ՔԱՂԱՔՈՒՄ։

Հէնց որ հիւանդութեան մէկ դէպք եղաւ քաղաքում, վերև յիշած բոլոր միջոցները պէտք է աւելի խստօրէն գործ դնել։

Ամէնքը պէտք է աշխատեն, որ չհիւանդանան, իսկ դրա համար անհրաժեշտ է առանձին ուշադրութիւն դարձնել հետևեալ կէտերի վրա։

ա. Բնակարանի։
բ. Խոհանոցի, սեղանատան և թէյի պարագաների։
գ. Ուտելիքի ու խմելիքի։
դ. Կենցաղի։

Ա. ԲՆԱԿԱՐԱՆ։

8. *Պէտք է որքան կարելի է յաճախ օդափոխել բնակարանը, որքան էլ ընդարձակ լինի նա և որքան էլ շատ լուսամուտներ ունենայ։*

9. *Թէ բնակարանի մէջ և թէ բակում ամենախիստ կերպով մաքրութիւն պահպանել։*

10. *Լուացքը չորացնել ոչ թէ սենեակներում, այլ*

դուրսը, արևոտ տեղերում, իսկ յատակը ջրջնկել ու յետոյ աւլել, որ փոշի (թոզ) չբարձրանայ։

Բ. ԽՈՀԱՆՈՑԻ, ՍԵՂԱՆԱՏԱՆ ՈՒ ԹԷՅԻ ՊԱՐԱԳԱՆԵՐԸ։

Խոհանոցի մաքրութեան վրա առանձին ուշադրութիւն պէտք է դարձուի։ Պղինձները գործածելուց առաջ պէտք է դնել եռման ջրի մէջ ու եփ տալ, նոյնպէս և ափսէները, բաժակները, չանգալ-դանակները ու գդալները. իսկ որտեղ հնարաւոր է, եփ տալուց յետոյ չորացնել վառարանի մէջ (духовая печка).

11. Անձեռոցիկները ու սփռոցները, թէյի սրբիչները պէտք է չոր պահել պահարանի մէջ և գործածելու ժամանակ միայն հանել։

12. Ճաշի ու թէյի սպիտակեղէնը պէտք է տալ լուանալու այնպիսի լուացարարին, որի վրա վստահ էք որ չի խառնի նրան ուրիշ կեղտոտ սպիտակեղէնի։ Աւելի ևս լաւ է տանը լուանալ։

Գ, ՈՒՏԵԼԻՔ ԵՒ ԽՄԵԼԻՔ։

13. Խոլերայի ժամանակ թէ ջուրը և թէ կաթը կարելի է խմել միայն լաւ եփ տալուց յետոյ. բնական հանքային ջրերը կարելի է առանց եփ տալու էլ խմել։ Ինչ վերաբերում է արուեստական ջրերին, նրանց կարելի է վերցնել միայն այն գործարաններից, որտեղ այդ ջրերը պատրաստւում են եփ տուած ջրից։ Սրանցից կարելի է գործ ածել սելտերեան ջուրը. չպէտք է խմել սօդավայա, իսկ լիմոնադը օգտաւէտ է։

14. Խորհուրդ են տալիս գործ ածել կարմիր գինի, այն էլ եթէ համաճարակից առաջ է շիշերի մէջ լցրած։ Գարեջուր, այն էլ լաւ խմորուածը, կարելի է թոյլ տալ խմելու սովոր մարդին. բայց քիչ քանակութեամբ։ Իսկ կվաս և պաղպաղակ գործ չածել։

15. Լաւ է թէյը, կոնեակով կամ առանց սրան, սուրճ, օգտաւէտ է քիչ քանակութեամբ ռոմ, ով կարող է։

16. Կերակուրը պէտք է դիւրամարս լինի, որ չխանգարի մարսողութիւնը. պէտք է քիչ-քիչ ուտել ու յաճախ։ Ամեն ուտելիք պէտք է լաւ եփած կամ տապակած լինի։ Պէտք է խուսափել հում ազարակային պտուղներից, (բանջարեղէն), նոյնպէս գործ չածել կանաչեղէն, վարունգից սալատ և այլն։

17. Հում մրքեղէն կարելի է ուտել միայն վաղօրօք լաւ լուանալով եփ տուած ջրում։ Աւելի լաւ է լուանալ սալիցիլեան լիմոնի թթւուտի խառնուրդի մէջ (մի գդալ թթւուտ մի շիշ եփտուած ջրի մէջ)։

Ծանօթութիւն։ Այն տեղերում, որտեղ անկարելի է յիշած զգուշութիւնները գործ դնել, աւելի լաւ է միրգ բոլորովին չուտել։ Առանձնապէս պէտք է խուսափել թութ, շլոր ու սեխ ուտելուց։

18. Պէտք է խուսափել նոյնպէս իւղոտ (իւղոտ միս, ճարպ և այլն), ինչպէս և պաղ կերակուրներից (բոտվինյի, սառցապապուր (окрошка) վինեգրետ)։ Վնասակար են նոյնպէս և այն ուտելիքներն որոնք ծարաւ են առաջացնում (կալբաս, խոզի միս, աղի ձուկ, աղի պանիր)։ Հացը պէտք է լաւ թխած լինի։

Դ. ԿԵՆՑԱՂԸ։

20. Ընդհանուր կանոնն այն է, որ չփոխեն իրանց կենցաղը, եթէ իհարկէ, կանոնաւոր է եղել։ Սակայն պէտք է ամենքը պահպանեն իրանց մրսելուց, խոյս տան խոնաւութիւնից, նոյնպէս և այն ամենից, ինչ որ կարող է յոգնեցնել ու ուժասպառ անել, այն է անքուն մնալուց, ուժից վեր աշխատանքից (թէ ֆիզիկական և թէ մտաւոր) և ամեն տեսակ չափազանցութիւններից.

21. Առանձնապէս պէտք է զգուշանալ խմելուց ու ըրբելուց, որովհետև անչափաւոր խմելը տրամադրում է մարդի հիւանդանալուն։ Ծերերը ու նուազ անձինք առհասարակ պիտի աւելի ևս զգոյշ լինին։

22. Մարմինը պէտք է մաքուր պահել և շաբաթը 2—3 անգամ գոլ ջրում լողանալ։ Լաւ է գետերում չլողանալ, ամառը թեթև հագնուել, իսկ ձմեռները աւելի տաք հագնուել։ Խորհուրդ են տալիս ֆլանելից փորկապ գործ ածել։

24. Լուացարարը չպէտք է վերցնէ լուանալու այնպիսի սպիտակեղէն, որոնք ախտահանած չեն, այլ վերցնի միայն այնպիսինները, որոնք 24 ժամ մնացած են եղել կարբոլեան թթուտի $5^0/_0$-ային խառնուրդի մէջ։ Չպէտք է մոռանալ, որ խոլերայով հիւանդի սպիտակեղէնը, մանաւանդ եթէ նա խոնաւ է, ամենամեծ վարակիչ զօրութիւն ունի ու կարող է տարածել հիւանդութիւնը։ Այս է պատճառը որ լուացարարները չափազանց շատ են մեռնում խոլերայից։

24. Խոհարարները կերակուր պատրաստելուց առաջ, և ծառաները կերակուր մատուցանելուց առաջ պէտք է անպատճառ ձեռները լուանան սապոնով ու խոզանակով (չօտկով) և յետոյ մի որևէ ախտահանիչ ջրով, ամենից լաւն է $3^0/_0$-ային կարբոլեան ջրով կամ սուլեմայով (1:1000(։

25. Չպէտք է յաճախել մեծ հաւաքումներ,—տօնավաճառներ, ուխտատեղեր և այլն։

26. Եթէ տան մէջ հիւանդ կայ, տնեցիներից մէկը միայն պիտի մնա նրան խնամելու, իսկ միւսները կարող են կարճ ժամանակով այցելել հիւանդին, որովհետև, ինչպէս երևում է, կարճ ժամանակով հիւանդին այցելելը անվտանգ է։ Հիւանդին այցելողը պիտի ներս մտնելուց առաջ հագնի մաքուր կտաւէ կամ պարուսինի շապիկ

(խալաթ), որ պիտի հանեն դուրս գալիս։ Բացի այդ, նրանք պիտի երեսն ու ձեռները լուանան ու ախտահանեն $3^0/_0$—ային կարբօլեան խառնուրդով, նոյնպէս և բերանն ողողեն բօրային թթուտի, բերթօլետեան աղի խառնուրդով (մի թէյի գդալ մի բաժակ տաք ջրի մէջ), կամ թէ չէ աղաթթուտով (10–15 կաթիլ աղաթթու մի բաժակ ջրում)։

27. Լաւ է տանը միշտ ունենալ հետևեալ դեղերը. Բոտկինի և Ինօզեմցեվի կաթիլները, եթեր (էֆիր), նաշատրի ոգի (նաշատիրնիյ սպիրտ), Վալերեանի ու Հօֆմանի կաթիլներ. և այս բոլոր դեղերի գործածութեան մասին նախօրօք տեղեկանալ բժշկից կամ դեղատներում։ Սակայն երբէք չպէտք է յոյս դնել այս դեղերի վրա, այլ գործ ածել միմիայն մինչև բժշկի հասնելը։

28. Հիւանդի փսխածն ու արտաթորածը պէտք է անմիջապէս լաւ ախտահանել և ածել արտաքնոցի հորը. երբէք չպէտք է թափել բակը և փողոցը։

29. Մեռածի մարմինը պէտք է փաթաթել մի չարսաւի մէջ, որը թրջած պիտի լինի թունդ կարբօլաջրով ($5^0/_0$—ային) կամ սուլէմայով (2:1000), յետոյ փակել դագաղի մէջ և իսկոյն թաղել։

30. Բնակարանը, կահ-կարասիքը և առհասարակ տան բոլոր իրեղէնները պէտք է խստօրէն ախտահանել բժշկի խորհրդով։ Իսկ ինչ վերաբերում է հիւանդի դօշակին, ծածկոցներին, նրա հագուստեղէնին, պէտք է այս բոլորը այրել, իսկ եթէ որևէ պատճառով այդ անկարելի է, այն ժամանակ պէտք է գցել $5^0/_0$ կարբօլեան ջրի մէջ ու թողնել 24 ժամ։

Ը. ԱԽՏԱՀԱՆԻՉ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ԵՒ ՆՐԱՆՑ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ։

ա) Սուլեմա. վերցնել 1 մաս սուլեմա և 1000 մաս

մաքուր ջրի մէջ հալեցնել (մօտաւորապէս 16 գրան մի շիշ ջրի մէջ) և աւելացնել 40 մաս աղաթթու։

ծանօթ. Այս դեղը. ամենքի ձեռ չի կարելի տալ, որովհետև սուլեմաե չափազանց զօրեղ թոյն է։

բ) Կ ա ր բ օ լ ե ա ն թ թ ւ ու տ (1-ից մինչև 3 մաս- 100 մաս ջրի մէջ) և ե ր կ ա թ ի ա ր ջ ա ս պ (10—25 մ.— 100 մաս ջրի մէջ)։

գ) Ա ն շ է ջ կ ի ր.

դ) Ք լ օ ր ա կ ի ր։

ե) Կ ր ա յ ի ն կ ա թ (20 մաս անշէջ կիր խառնում են 100 մաս ջրի հետ)։ Միշտ պէտք է նոր պատրաստած լինի։

զ) Արտաքնոցները ախտահանելու համար անհրաժեշտ է ամեն օր ածել հորի մէջ պղնձի արջասպ (2 մաս 100 մաս ջուր) կամ երկաթի արջասպ (1 մ. 8 մ. ջուր) թունդ կարբօլաջրի հետ, կամ սուլեմայի խառնուրդ (1:1000 ջ) և 40 մ. աղաթթու։ Եթէ արտաքնոցների հորերը լիքն են, պէտք է վրաները ածել յիշած ախտահանիչ ջրերից ու ծածկել մի հաստ շերտ անշէջ կրով։

է) Հիւանդի փսխածը ախտահանելու համար, կարելի է գործ ածել նոյն ախտահանիչ խառնուրդները հաւասար չափով (որքան փսխած ու արտաթորութիւն—այն քան էլ այդ խառնուրդները)։ Նոյն նպատակով գործ են ածում նոյնպէս չմաքրած ծծմբաթթւուտ ու աղաթթւուտ։

ը) Յատակի վրա ընկած փսխածը ու արտաթորածը մաքրելու համար գործ են ածում սուլեմայի (2:1000) կամ կարբօլեան թթւուտի (5:100) խառնուրդներ։

թ) Հիւանդի կամ մեռածի անկողինը և սպիտակեղէնը ախտահանելու համար, պէտք է այն իրեղէնները մի ամբողջ օր թողնել կարբօլեան թթւուտի (5:100) և սուլեմայի (1:000) խառնուրդների մէջ։

ժ) Իսկ բնակարանի ու տան ախտահանութեան համար դիմել բժշկին։

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ

XIX. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ա) ԳՆԵՐԸ (արժանացրած)

	II դ.	III դ.
Թիֆ. ուղ. Մոսկուա	24—40	15 ր.
» » Ս. Պետերբ.	27 ր. »	18 »
» » Վարշաւ	26 » »	18 »
» » Պոդվոլոչինսկ	25 » »	17 40 կ
» » Ալէքսանդրօվօ	28 » »	18 50 »
» » Վլադիվոստ.		
» » Ռոստով (Դոնի)		13—70
Վլադիկաւկազ. Պետեր. » »		14 40 կ.
Պետերբուրգից Պարիզ	60 »	37 35 կ.
Մոսկուայից Պարիզ . .	68 „	38 » »
Բաքուից Կիսլաւոդսկ	12 80	» » »

Ս. Պետեր.

	II դ.	III դ.
Բաթ.—Բաքու մՃա-քում են . .	11 ր. 10 կ.	7 ր. 40 կ.
Թիֆ.—Գորի .	1 » 53 »	1 » 2 »
« Միխայ.	2 » 43 »	1 » 62 »
» Քութա.	4 » 8 »	2 » 72 »
» Փոթի	5 » 21 »	3 » 47 »
» Բաթում	6 » — »	4 » — «
» Աղստաֆ.	1 » 92 »	1 » 28 »
» Գանձակ	3 » 68 »	2 » 45 »
» Եւլախ	4 » 53 „	3 » 02 »
» Բաքու	8 » 10 »	5 » 40 »

բ) ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԲԱԳՈՒԻՑ—ԲԱԹՈՒՄ. Սովոր. գն.

վերստ		II դ.	III դ.
129	Հաջի-Քաբուլ . .	3.96	2.43
189	Քիւրդամիր . .	5.76	3.52
232	Ուջարի . . .	6.63	4.01
274	Եւլախ . . .	7.41	4.54
338	Գանձակ . . .	8.61	5.03
426	Աղստաֆա . .	10.13	6.26
513	Թիֆլիս . . .	11.36	6.97
585	Գորի . . .	12.38	7.59
627	Միխայլովո . .	12.83	7.87
686	Կվիրիլի . . .	13.38	8.20
672	Քութայիս . .	13.71	8.41
714	Րիօն . . .	13.65	8.37
743	Սամտրէդի . .	13.91	8.53
804	Փոթի . . .	14.50	8.83
840	Բաթում . . .	14.84	9.01

Ռոստովից—Վլադիկաւկազ։

վերստ	ՌՈՍՏՈՎ	II դ.	III դ.
		ԳՆԵՐԸ	
2	Զարեչնայա . .	—	—
10	Բաթայսկայա . .	— 23	— 15
34	Կագալնիցկայա .	— 74	— 49
58	Ստեպնայա. . .	1.26	— 84
81	Կուշչեօվկա . .	1.74	1.16
99	Կիսլեակովկա. .	2.15	1.43
118	ԿՌԻԼՈՎՍԿԱՅԱ *) .	2.55	1.70
135	Պաւլովսկայա . .	2.91	1.94
151	Լէուշկովսկայա .	3.17	2.10
171	Տիխորեցկայա. .	3.60	2.47
192	Մալոռոսսիյսկայա .	3.89	2.57
211	Միրսկայա . .	4.14	2.76
229	ԿԱՎԿԱԶՍԿԱՅԱ . .	4.38	2.92
242	Գուլկևիչի . .	4.56	3.04
257	Օտրադա-Կուբանսկ .	4.76	3.17
273	Կուբանսկայա . .	4.88	3.32
280	ԱՐՄԱՒԻՐ. . .	4.97	3.50

*) Գլխաւոր կայարան. 2 բուֆեթ նիւ

313	Կոնոկովո	5.70	3.80
335	Նիկոլայեվսկայա	6 —	4 —
353	Բագաայովսկայա	6.20	4.10
366	ՆԵՎԻՆՆԱՄԻՆՍԿԱՅԱ.	6.30	4.20
385	Բարսուկի.	6.40	4.40
410	Կուրսավկա	6.90	4.60
428	Նագութսկայա	7 —	4.80
446	Սուվորովսկայա	7.20	4 84
466	ՄԻՆԵՐԱՑԼՆ. Վադա.	7.50	5 —
490	Նեզլոբնայա	7.80	5.20
510	Զոլսկայա	8.10	5.40
535	Սալդաթսկայա	8.20	5.60
554	ՊՐԱԽԼԱԴՆԱՅԱ.	8.40	5.60
568	Կոտլեարեվսկայա	8.70	5.80
584	Բարոկովո	8.80	5.90
599	Էլխոտովո	9.—	6 —
611	Դար-Կոխ	9.15	6.10
631	Բեսլան	9.30	6.20
652	ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ.	9.60	6.40

Պետրովսկու գիծը Բեսլանից

21	Նազրան	45	30
38	Կարբուլախ		
48	Սլեպցովսկայա	1.04	40
57	Միխայլովսկի		
70	Սամաշկինսկայա	1.52	1.01
87	Ալխանյուրտսկայա		
101	Գրոզնա	2.18	1.47

գ)ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ՓՈԹՈՒՑ

Վերստ	ՓՈԹԻ	II դ.	III դ.
14	Ձելադիդի.	— 32	— 21
35	Նովո-Սենակի	— 77	— 51
48	Աբաշա	1.04	— 69
61	ՍԱՄՏՐԵԴԻ	1.31	— 87

ԲԱԹՈՒՄԻՑ—ԹԻՖԼԻՍ.

20	Քաբուլեթի	— 44	—29
35	Նոթանեբի	— 77	— 52
49	Սուփսա	1.05	— 70
68	Լանչխուտի	1.47	— 98
75	Նիգոյեթի	1.62	1.08
88	Սաջավախո	1.91	1.27
97	ՍԱՄՏՐԷԴԻ	2.09	1.39
108	Կապիտնարի	2.23	1.55
125	ՌԻՈՆ	2.69	1.75
	Ռիոն—Քութայիս	— 23	— 10
132	Աջամեթի	2.85	1.99
154	ԿՎԻՐԻԼԻ	2.87	2.10
366	Ձիրուլի	2.95	—
175	Բելագորի.	3.30	2.18
184	Մարելիսի	—	—
—	Ցիպա	—	—
—	Վառվառինո	—	—
19	ՄԻԽԱՑԻԼՈՎՈ	2.45	2.57
2229	Գոմի	3.45	2.74
243	Քարելի	3.65	3.16
260	ԳՈՐԻ	4.17	3.33
273	Գրակալի.	4.60	3.60
285	Կասպի	5.05	3.76
300	Քսանկա	5.55	3.86
310	ՄՑԽԵԹ	5.85	3.90
320	Աւճալա	5.93	3.95
330	ԹԻՖԼԻՍ	6 —	4 —

ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԲԱԳՈՒ.

337	Նաւթլուղ	—33	— 10
350	Աղ-Թաքլի	—45	— 30
366	Ղարայեազ	—80	— 53
387	Սոուխ-Բուլաղ	1.20	— 84
394	Փոյլի	1.62	1.08
408	Աղստաֆա	1.92	1.28
427	Թոուզ	2.33	1.55
452	Ձեգամ	2.87	1.91
474	ՇԱՄՔՈՐ	3.35	2.23
496	Ելիսավետպոլ	3.60	2.45
513	Դալ-Մահմադլի	3.90	2.60
536	Գերան	4.22	2.81
559	Եւլախ	4.53	3.24
583	Լեաքի	4.48	3.24
602	ՈՒՋԱՌԻ	5.10	3.40
626	Մուսուսլի	5.70	3.80
645	Քյուրդամիր	6 90	4 —
668	Սագիրի	6.—	4 10
692	ՂԱՐԱՍՈՒ.	6.30	4.

716	Հաջի-Քաբուլ	6.60	4.40
733	Նավագի	6.90	4.60
766	Ալեաթ	7.20	4.80
787	Սանգաչալ	7.50	5 —
812	Փութա	7.80	5.20
830	Բալաջարի	7.90	5.40
840	ԲԱԳՈՒ	8.10	5.40

ՏԻԽՈՐԵՑԿԻ — ՆՈՎՈՐՈՍԻԻՍԿ

12	Ձելբաս	37	17
27	Բէյսուգ.	76	39
49	Վիսելկի	1.38	40
68	Ստանիչնայա	1.91	98
90	Պլաստունովկա	2.54	1.30
100	Դինսկայա	2.81	1.44
127	Եկատերինոդար	3.58	1.8
146	Աֆիպս	4.11	2.10
156	Սևերսկայա	4.39	2.24
167	Իլսկայա	4.70	2.40
182	Լինէյնայա	5.13	2.62
198	Լաբինսկայա	5.58	285.
208	Կրիմսկայա.	5.85	2.99
220	Բականսկայա	6.19	3.16
254	Նովորոսիիսկ.	7.15	3.66

ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՂԱՐՍ

Վերստ			
2	Նաւթուլուխ.		
12	Սողանլուխ.	27—	18
34	Ջանդար.	77—	51
61	Սադախլօ.	1.35—	90
85	Ախտալա.	1.86 -	1.24
103	Սանահին.	2.25—	1.50
119	Քոլագերան.	2.57—	1.71
126	Ճահալի.	2 75—	1.83
141	Ղարաքլիսա.	3.08—	2.05
160	Համամլի.	3.47—	2 31
178	Ղօլթախչի.	3.71—	2.47
187	Ջաջուռ.	3 83—	2.55
206	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼ	4.08—	2.75
228	Ստ. Ղարայեալ.	4.38—	2.97
247	Բաշկադիկլեար.	4.64—	3.08
265	Ստայեանկա Մացրա.	4.88—	3.21
278	ՂԱՐՍ.	5.06—	3.27

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼԻՑ—ԵՐԵՒԱՆ

—	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼ	—	—
24	Աղին	53—	35
43	Անի	93—	62
60	Ալագեօզ	1.29—	86
77	Ղարա-Բուրն	1.65—	1.10
90	Արաքս	1.95—	1.30
100	Սարդար-Աբ	2.16—	1.44
120	Էջմիածին	2.60—	173
132	Ուլուխանլու	2.85—	1.90
145	ԵՐԵՒԱՆ	3.12—	2.59

բ) ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ

Գ Ն Ե Ր Ը

Սեւ, Ազովեան եւ Կասպից ծովի վրայ

	II. կարգը	III. կարգը
Ռոստովից՝ Տագանրոգ, Կերչ և Տեմրիւկ	6ր. 25 կ.	3ր. 80 կ.

ԽՐԻՄԻ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԳԾԵՐԸ

Օդեսայից Սեւաստ.	9 ր.	3 ր. 20կ.
» Եալտա	11 »	3 » 60
» Քերչ	15 »	5 » 20
» Փոթի	30 »	9 » 60
» Բաթում	30 ր. 50կ.	9 » 80

ԿԱՍՊԵԱՆ ԾՈՎԻ ՎՐԱՅ

Հաշտարխ. Պետրովսկ	11 ր.	5 ր. 50կ.
Ալէքսանդր.	10 »	5 »
» Դարբանդ	13 »	6 » 40
» Բագու	19 »	7 » 70
Ալէքսանդրով. մինչև Պետրով.	15 ր. 8կ.	
Նիժնից Ցարիցին	16 ր. 70կ.	7 » 95
» Հաշտարխ.	20 » —	9 » 80

(Ամերիկայի տեսակի շոգենաւերով մինչև Հաշտարխան 15 ր. 65 կ. 7 ր. 50)

Դ Է Պ Ի Ա Ր Ե Ւ Ե Լ Ք

Շոգենաւային երթևեկութիւնը Բաթումի, Օդեսայի և Կ. Պոլսոյ մէջ։

Օդեսայից, Սեւաստոպոլից } Կ. Պոլիս 15ր. 4կ.

ՕԴԵՍԱՅԻՑ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Պորտսայիդ (Եգիպտ.)	54ր. 50կ.	15ր. 25կ.
» Ադէն (Արաբ.)	220	51 » —
» Սինգապ. (Հնդկ.)	443	108 » —
» Շանխայ (Չինաս.)	551	139 » —
» Նագասա (Չինաս)	574	144 » —
» Խանկոյ և Վլադի.	600	150 » —

Գ Ն Ա Ց Ք Ը

Բաթումից գնում է.

Երեքշաբթի օրերը։ Կէս օրից յետոյ ժ. 4-ին ուղիղ գծով մտնում է Սուխումի և Նովոռոսիյսկի նաւահանգիստները։

Հինգշաբթի օրերը։ Կէս օրուայ ժամը 4-ին ուղիղ գծով, Նովորոսիյսկի և Կերչի վրայով,

Շաբաթ օրերը։ Երեկոյեան 8 ժամին շրջանառու ընթացքով (обходн. рейсъ) բոլոր նաւահանգիստները պտտելով։

Երկուշաբթի օրերը։ Երեկոյեան 7 ժ. արտասահմանեան գնացքով դէպի Կ. Պոլիս։

Գալիս է Բաթում.

Երկուշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ուղիղ գծով, Կերչի և Սուխումի վրայով։

Չորեքշաբթի առաւօտը, Օդեսայից ուղիղ գծով Կերչի և Նովոռոսիյսկի վրայով։

Ուրբաթ երեկոյեան Օդեսայից շրջանառու ընթացքով։

Կիրակի օրերը, առաւօտ. Կ. Պոլսից։

Փոթուց գնում է Բաթում.

Երեքշաբթի առաւօտը ժամը 9-ին։

Ուրբաթ երեկոյեան կէս գիշերին։

Շաբաթ առաւօտեան ժամը 9-ին։

Բաթումից գնում է Փոթի.

Չորեքշաբթի և կիրակի օրերը, նաև Փոթուց գալուց յետոյ։

Բացի այդ ամէն շաբաթ Օդեսայից գալիս են և գնում Փոթի երթևեկող ապրանքակիր և մարդակիր նաւեր։

գ) ՓՈՍՏԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

1. ԿԱՐՍԻՑ—ԿԱՂԶՈՒԱՆ (71 վերստ)

Զարմալի	20 վ.
Վերին-Ղամարլու	20 »
Ներքին Ղամարլու	16 »
Կաղզուան	15 »

2. ՔԻՒՐԴԱՄԻՐԻՑ—ՇԱՄԱԽԻ (71 վերստ)

Ղարասաղկալ	18 վ.
Ագսու	15 »
Շերադիլկ	18 »
Շամախի	18 »

3. ԴԷՊԻ ՕՐԴՈՒԲԱԹ (508 վ.)

ԵՐԵՒԱՆ	264 վ.
Աղամզալու	13 »
Ղամառլու	15 »
Դավալու	$18\frac{3}{4}$ »
Սադարակ	$18\frac{1}{2}$ »
Բաշ-Նորաշէն	$22\frac{1}{2}$ »
Քաղսարխ	10 »
Ղվրասխ	19 »
Քէլ-ք դիզլի	« 12 »
ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ	21 »
Ալինջաչայ	$24\frac{1}{4}$ »
Ջուղա (Ջուլֆա)	15 »
Ագա	$29\frac{1}{4}$ »
ՕՐԴՈՒԲԱԹ	$17\frac{3}{4}$ »

4. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԴԷՊԻ ԹԵԼԱՒ ($163\frac{3}{4}$ վ.)

Օրխևի	$10\frac{1}{2}$ վ.
Վազիանի	13 3/ »
Սարթաճալա	20 »
Կակաբէթ	21 »
Կագրէթ	$13\frac{1}{2}$ »
ՍՂՆԱԽ	$21\frac{1}{2}$ »
Բակուրցիխէ	$15\frac{1}{2}$ »
Մուկուզանի	17 »
Ախուրի	14 »
ԹԵԼԱՒ	16 »

5. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶ ($200\frac{1}{2}$ վ.)

Մցխէթ	$20\frac{1}{2}$ վ.
Ծիլկան	$14\frac{3}{4}$ »
ԴՈՒՇԷԹ	$17\frac{1}{4}$ »
Անանուր	$16\frac{1}{4}$ »
Փասանաուր	21 վ.
Մլեթ	$18\frac{1}{2}$ »
Գուդաուր	
Կոբի	»
Կազբէկ	17 1/ »
Լարս	$14\frac{1}{2}$ »
Բալթա	$17\frac{1}{4}$ »
ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱԶ	$12\frac{1}{4}$ »

6. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՄԱՆԳԼԻՍ (57 վ.)

Տարախմելայ	15 վ.
Կօջոր	5 »
Գրիուտ	18 »
Մանգլիս	20 »

7. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԱՂԲՈՒԼԱԽ (54 վ.)

Տարախմելա	13 վ.
Բորբալա	11 »
Սագրաշէն	15 »
Բելի-Կլիւչ	13 »

8. ԵՐԵՒԱՆԻՑ—ԻԳԴԻՐ (56 վ.)

Էջմիածին Վաղարշապատ	18 վ.
Մարգարա	18 «
Իգդիր	19 «

9. ՄՈԶԴՈԿԻՑ—ՊՐԱԽԼԱԴՆԱՅԵԱՅ 51 վ.

Գալյուգոլսկ	14 վ.
Եկատերինոգրադսկայա	20 »
Պրոխլադնայա	[illegible] »

10. ՄՈԶԴՈԿԻՑ ՎԼԱԴԻԿԱՒԿԱԶ (75 վ.)

Մահմէդիւրթ	27 վ.
Աչալուկ	20 »
Կանտիշևսկայա	20 »
Բազորկինա	8 »

11. ՀԱՃԻՔԱԲՈՒԼԻՑ—ԼԵԱՆՔԱՐԱՆ (175 վ.)

Զուբովկ	14 վ.
Ղարաչալինսկ	15 »
Սալեան	20 »
Թազաքենդ	18 »
Անդրէնսկ	25 »
Գէօկ-Թափա	23 »
Ղզլ-աղաչ	22 »
Ղումբաշի	17 »
Լեանքարան	20 »

12. ԵՒԼԱԽԻՑ—ՇՈՒՇԻ ԵՒ ԳՈՐԻՍ (193 վ.)

Ղարամանլի	21
Թառթառ	15 »
Կարարդինսկայա	18 »
Շախբուլաղ	11 »

Խոջանլի . . . . . 19 »
Շուշի. . . . . 19 »
Լիսագորսկայա. . . . 17 »
Արդալար . . . . 20 »
Ջաղուբ . . . . . 14 »
Գիգ . . . . . 17 »
Դորիս . . . . . 19 »

13. ԲՈՐԺՈՄԻՑ Ախալցխա Ախալքալաք, Արդահան և Օլթի (300 վ.)

Սարաշնոկոպսկ . . . . 14 վ.)
Ացխուր . . . . . 12 »
Ախալցխա. . . . . 20 »
Ռուստավի . . . . . 18 »
Ասպինձա . . . . . 12 »
Արասբէկովսկ . . . . 18 »
Ախալքալաք . . . . 17 »
Սուլդա . . . . . 18 »
Ղարնաւալ . . . . 21 »
Ջուրգունի . . . . . 12 »
Բահրախաթուն . . . . 16 »
Օլչեկ. . . . . . 8 »
Արդահան . . . . . 14 »
Քոմք. . . . . . 12 »
Դորդ-քիլիսա . . . . 22 »
Գանժուրէտա . . . . 24 »
Գենեակ . . . . . 15 »
Օլթի. . . . . . 26 »

10) ՏԱՃԿԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱ-ՊԱՐՀՆԵՐԸ

ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ՍԻՎԱՍ (723 վ.)

Ղարաղուրղան . . . . 34 »
Զիվին . . . . . 6 »
Ջանջակ . . . . . 17 »
Արդոս . . . . . 5 »
Քէփրիքէօյ . . . . 24 »
Հասան-Ղալա . . . . 13 »
Ղուրջուխ . . . . . 17 »
Կարին . . . . . 20 »
Աղաւար . . . . . 21 »
Քոչուկ Քափդարիչ . . . 23 »
Բերնահաբան . . . . 24 »
Խան-մաղէն . . . . 26 »
Բայբուրդ . . . . . 20 »
Ուրաշտի . . . . . 23 »
Վուրլուկլեա . . . . 15 »
Ուչլու-Շէիրան . . . . 33 »
Զիրանդի . . . . . 15 »
Մէրչմէկ . . . . . 20 »
Երին-ղարահիսար . . . 32 »
Նգէրաս . . . . . 29 »

Ինոու. . . . . . 29 վ.
Գեթիու-գիտի 23
Սամայիլ . . . . . 27 .
Քադի-քէօրպու-Կամուրջ . . 26 »
Ֆոնտան . . . . . 15 »
Թոխատ . . . . . 50 »
Նարտիչ . . . . . 23 »
Էրդիունէր. . . . . 14 »
Ենի-խան . . . . . 22 »
Մէիթէլ . . . . . 19 »
Սիվաս . . . . . 32 »

11) ԻԳԴԻՐԻՑ—ՎԱՆ (229 վ.)

Օրգովսկ . . . . . 14 վ.
Չինգել . . . . . 12 »
Ղարաբուլաղ . . . . 6 »
Բայազէթ . . . . . 51 »
Քամարջիկ . . . . . 23 »
Զորան-Եղիդ . . . . 22 »
Շաթր-քեանդ . . . . 28 »
Բերգան-ղալա . . . . 23 »
Միւրաք . . . . . 30 »
Քեաչանի . . . . . 24 »
Վան. . . . . . 28 »

12) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ—ԲԻԹԼԻՍ (377 վ.)

Հասան-ղալա . . . . 99 վ.
Խնուս-ղալա . . . . 177 »
Սեերան . . . . . 21 »
Զաղքերուն . . . . . 25 »
Խէյլբեան . . . . . 27 »
Մուշ . . . . . . 25 »

13) ՂՈՒԼԳԻՑ—ՄԱԼԱԶԿԵՐՑ (184 վ.)

Փարնաուտ . . . . 25 վ.
Թանդարակ . . . . 20 »
Զադօ-ջամ . . . . 21 »
Ղարաքլիսա . . . . 28 »
Խամուր . . . . . 16 »
Արաբալի . . . . . 17 »
Դեգնիւպ . . . . . 33 »
Մալազկերտ . . . . 23 »

14) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ-ՄԱՄԱԽԱՑՈՒՆ (251 վ.)

Աղաւար . . . . . 157 »
Խանղարաբէյեկ. . . . 23 »
Ենիքով . . . . . 17 »
Կոպ. . . . . . 22 »
Մամախատուն . . . . 17 »

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ.

15) ԷՆԶԵԼԻԻՑ—ԹԷՀՐԱՆ (292 վ.) վ.

Փիրբազար . . . . 15 »
Ռաշտ . . . . . 8 »
Մէնջիլ . . . . . 65 »
Ղազվին . . . . . 69 »
Թէհրան . . . . . 135 »

16) ԹԻՖԼԻԶԻՑ—ԹԷՀՐԱՆ

Բագուով . . . . 1149 վ.
Ջուղայով . . . . 1135 »

17) ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՑՈՎ ԹԷՀՐԱՆ (674 վ.)

Մարանդ . . . . . 60 »
Թաւրիզ ք. . . . . 68 »
Թուրքմանչայի . . . 110 »
Լիանէք . . . . . 30 »
Զէնգեան . . . . . 116 »
Սուլթանիէ . . . . 35 »
Ղազվին . . . . . 120 »
Թէհրան . . . . . 135 »

18) ՈՒՄԻԱՑ—ԽՈՅԻ և Շարուրի վրայով Շահտախտի (230 վ.)

Թազաքեանդ . . . . 15 վ.
Մէյրան . . . . . 8 »
Շահբուլախ . . . . 15 »
Ղարագաղէն . . . . 16 »
Խամագիան . . . . 16 »
Դիզա. . . . . . 16 »
Խօյի . . . . . . 16 »
Ղարաթափա . . . . 20 »
Չիչափ . . . . . 20 »
Դիլման . . . . . 8 վ.)
Ալիաբադ . . . . . 7 »
Թամրա . . . . . 4 »
Զարդամիւզ . . . . 3 »
Քիւաչի . . . . . 15 »
Հաջի-Իւսուֆ . . . . 15 »
Ասկեար-Աբաթ . . . . 9 »
Հեարդաբադ . . . . 12 »
Ղարասանլի . . . . 4 »
Ուրմիա . . . . . 9 »

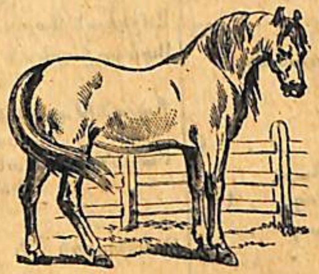

XXII. ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

Թիֆլիսի մի քանի հիւանդանոցների, հայ բժիշկների եւ փաստաբանների հասցէները.

1) Հիւանդանոցներ

Զօրքերի բուժարանը—Սապեօր. փողոց.
Սանկալբարձական Հիւանդանոցը— Սլեփցովսկայա փողոց.
Միքայէլեան Հիւանդանոցը — Միքայէլեան փողոց.
Քաղաքային կեդրոնական հիւանդանոցը-Մուխրանսկայա փողոց.
Բժ. Բագրատ Նաւասարդեանի ակնհիւանդանոցը՝ Կուկիա Վորոնցովի արձանի դիմաց.

2) ԲԺԻՇԿՆԵՐ №

Անանեան Ստեփաննոս Յովհան. Գոլովինսկի պրոսպեկտ 22
Արծրունի Վահան Մարդ. Սերգիեւսկ. փ. տ. Տովեանովի 5
Աւետիսեան Մին. Գաբր., Սոլոլակ. 17
Աւթանդիլեան Միքայէլ Զաք. Գրիբօեդ. փողոց . . —
Բաբայեան Աւետիք Մկրտ. Սերգիեւսկայա . . . 14
Բարանովեան Զաք. Իկ. Կադետսեան փողոց . 2
Բաբեան Գէորգ Սարգսեան Սիմոնովսկայա . . . 22
Գասպարեան Յովհան. Աստուածատ.

Լունկեւիչ Միքայէլ Մկրտ. Կրիլովսկայա . . . 6
Կարապետեան Աղէքսանդր Բաբ. Միքայէլեան փող. . 107
Ղարգարեանց Արիստ. Հայրապ. Ռէուտովսկ. . . . 13
Մայսուրեանց Սամսոն Կարապ. Բարոնսկ. . . . . . . —
Ղասումեան Նիկողայոս Կարապետ. Միքայէլեան . . . 118

Շահպարոնեան Միքայէլ Սարգսեան Սոլոլակի փողոց . . —
Ռոտինեան Աբգար Մարկոսեան Գոլովինսկի պր. . . 41
Ստեփանեան Գերաս. Նիկիտ. Վօզնեսենսկի . . . 5
Տէր-Մկրտչեան Մ., Սոլոլակ . . . —
Քոչարեան Գրիգոր Արտ. Սադովայ. . . . . —
Փանանեան Միքայէլ Զուրաբեան Սլեփնսկայա . . . 27
Օրբելի Դաւիթ Յովսէփեան Նաբերեժնայա . . 30
Մակարեանց Գրիգ. Մարտ., Նիկոլայ. 51

3) ՓԱՍՏԱԲԱՆՆԵՐ

Աթաբէգեան Գրիբոեդ. 25
Արծրունի Սեննքերիմ Մարգ. Սոլոլ. տ. Արարատեանի:
Աստուածատրեան Միքայէլ Պօղոսեան Սուդեբ. փող. № 10
Բարխուդարեան Արշակ Զաւչավադզ. փող. տ. 12
Ղարաբէ-եան Աղէքսանդր Յովհ. Սոլոյակսկ. . . . . —
Մելիք-Ադամեան Սոկրատ Ստեփ.
Մելիք-Նուբարեան Ստեփաննոս Գրիգ. Լաբորատորնայ . . 40
Զմշկեան Յարութիւն Սարգս. Սուդէբ. փ.
Սպենդիարեան Յովհաննէս Սապեօրնայա փողոց.
Քալանթարեան Քալանթար Նագօրնայա . . .
Քալանթարեան Նիկողայոս. Անդր Կոնսուլսկայա . . . —

Օտարազգի մի քանի փաստաբաններ

Օպոչինին Պ. Ա. Լաբորատորնայա. —
Տուրկեւիչ Ե. Մ. Ստարօ-Արս. . 10
Զեմսով Ս. Վ. Գանովսկ. փողոց . 22
Շեալէճ Գրիբոեդ. և Զաւչ. փող. անկ

ՑՈՒՑԱԿ

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

ՀԱՍՑԷՆԵՐ ՀԱՍՑԷՆԵՐ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԻԿ ԹԵՐԹ

Կիսամսեայ պատկերազարդ հանդէս

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է ԱՄԵՆ ՏԵՂ 2 ռ. 50 կ.

(արտասահման—10 ֆրանկ։)

Բաժանորդական տարին է հոկտեմբերից—հոկտեմբեր։

Մեր հասցէն։ Тифлисъ. Редакція „Арогджапаик Терт“. ***արտասահմանից.*** Rédaction de la revue „Arogdjapahik Tert“:

Կամ ուղղակի. Тифлисъ. Доктору Вагану Маркаровичу Арцруни. ***Արտասահմանից.*** D-r Vahan Artzrouny:

Կարելի է դիմել նոյնպէս «Գուտենբերգ» գրավաճառանոցը (Книжная торговля „Гуттенбергъ„ ,Дворцовая ул. домъ, Лалаева):

Բաքւում. Книжная торговля „Прометеусъ„,

Խմբագիր-հրատարակիչ Դ.-Ր. ՎԱՀԱՆ ԱՐԾՐՈՒՆԻ։

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(ԿՈՒԿԻԱ, ՎՈՐՈՆՑՈՎԻ ԱՐՁԱՆԻ ՀԱՆԴԷՊ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

ՉԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներակ և վիրաբուժութիւն։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.։

Կ. Ի. ԳԶԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ $1—1\frac{1}{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.

Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—$1—1\frac{1}{2}$ ժ. ներքին և երեխայոց։

Ա. Գ. ՍԱՂՕՂՕՎ ատամնաբոյժ 9—11 ժ.

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՇԵՐՆԻՆԻՆԱ—$1—2\frac{1}{2}$ ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Գ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—$7\frac{1}{2}$—8 ժ.

Գ. Ա. ԱՐԴԱՋԵԱՆԻ. Կատարում է միկրո-քիմիական և բակտելիօգիական հետազօտութիւններ։

Օ. Տ. ԱՌՎԱՆԻՏԱԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարմնամարզ. դիմել 11—1 ժ.։

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կոնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցում ընդունվում են և գիշերօթիկ հիւանդներ։

Հիւանդանոցի կառավարիչ՝ Բժ. Կ. Ի.

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

„Ն. Ի. ԲՈԶԱՐՋԵԱՆՑ ԵՒ ՈՐԴԻՔ“

Թիֆլիս, Վերա, սեպհ, տուն։

(Ֆիրման գոյութիւն ունի 1858 թուականից եւ արժանացել է բարձր պարգեւների)։

Գործարանն արդիւնաբերում է ընտիր տեսակի ծխախոտ և ծխախոտ-գլանակներ.

Ծխախոտը (табакъ) *ֆունտը* 56 *կ. մինչ.* 13 *րուբլի.*

Գլանակները (папиросы) 1000—*հատը* 3 *ր. մինչ* 30 *ր.*

Օտարաքաղաքացոց պատուէրները կատարւում են ամենայն ճշտութեամբ և հնար եղածի չափ շուտով։

Վաճառականներին տրւում է առանձին զիջումն.

Ցանկացողներին ուղարկւում է պրէյս-կուրանտ։

Գործարանը տեղափոխւած լինելով նոր ընդարձակ շինութիւն, հնար ունի բոլոր պահանջներին լիուլի բաւականութիւն տալու։

Նախազգուշացումն: Ամենայն տեսակ խաբեբայութիւններից զգուշանալու համար Առևտրական Տունը խնդրում է առանձին ուշադրութիւն դարձնել գործարանի նշանի և **„Н. И; Бозарджіанцъ съ С-ми“** *մակագրութեան վրայ։*

Գործարանի նշանը

Գործարանի հեռախօս № 765.

Խանութի հեռախօս № 181.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԵՓՐԵՄ Յ. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆԻ

Թիֆլիս, Դվորցովոյի փողոց։

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

ՎԵՆՆԱՅԻ ԱԹՈՌՆԵՐ *ամեն տեսակի։*

ԳԱՍՏԱՌՆԵՐ *մեծ քանակութեամբ կտորը սկսած 9 կոպէկից մինչև 8 րուբլի։*

ԼՈՒՍԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ, *(նաւթի, սպիրտի և էլեքտրական) զանազան տեսակի և ձևի* ԼԱՄՊԱՆԵՐ *իրանց պատկանեալ պարագաներով։*

Նաև ԲԵՋԻՆԷ ՄՇՏԱԿԱՆ ԱՆՇԷՋ ՎԱՌՈՒՈՂ *մոմեր։*

ԲՐՈՆԶԵԱՅ *ամենաընտիր մոմակալներ և թանաքամաններ իրանց պարագաներով։*

ԼՈՒՍԱՄՈՒՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ *ապակու վրայ կպցնելու* ԳՈՒՆԱՒՈՐ ԹՂԹԵՐ, *որը փոխարինում է գունաւոր ապակիներին։*

Օտարաքաղաքացիք և թէ տեղացիք պատուէրները ստանում են ամենաճշդութեամբ, շուտափոյթ և մատչելի գներով։

ՆՈՐԻՆ ՄԵԾՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՍԻՑ ՇԱՀԻ

արքունիքին մատակարար ակնեղէն և զոհարեղէն, նոյնպէս և ասիական ոսկեղէն և արծաթեղէն զարդեր պատրաստելու խանութ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆԻ

Թիֆլիս, Միջի փողոցում։

Ֆիրման պարգևատրուած է Պարսից Շահից ոսկեայ մեդալի և աստղանշանի։ Արժանացած է մրցանակների ՓԱՐԻԶԻ և ՉԻԿԱԳՈՅԻ համաշխարհահանդէսներից. իսկ Ռուսաստանից Նիժնի-Նովգորոդի, Պետերբուրգի, Մոսկվայի և Թիֆլիսի ցուցահանդէսներից։

Վարշավի վաճառատուն

ՊԱՏՐԱՍՏԻ ԿՕՇԻԿՆԵՐԻ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏ ՌԵՏԻՆԷ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ

ՄԿՐՏԻՉ Օ. ՊԱՊԻԿԵԱՆՑԻ

Թիֆլիս, Օլգինեան փողոց, տ. Մելիք-Ազարեանցի։

Վաճառվում են և պատրաստվում տղամարդկանց և կանանց ամեն տեսակ կօշիկներ և կրկնակօշիկներ ամենաձեռնտու գներով. իսկ մեծ քանակութեամբ գնողները առանձին զիջումով։

ГЛАВНЫЙ СКЛАДЪ

бумагъ Добружской писчебумажной фабрики

Князя ПАСКЕВИЧА

И

магазинъ канцелярскихъ, конторскихъ, чертежныхъ и ученическихъ принадлежн.

Тифлисъ Головинскій просп. д. Артистическаго общества

ЕВРОПЕЙСКІЙ МАГАЗИНЪ

ГОТОВЫХЪ

МУЖСКИХЪ И ДѢТСКИХЪ ПЛАТЬЕВЪ

НЕРСЕСА Х. ХУДАНЯНЦА

На Николаевскомъ мосту, №№ 53, 54 и 55.

Постоянно имѣется большой выборъ готовыхъ платьевъ по послѣднимъ фасонамъ и по новымъ рисункамъ.

Продажа по фабричнымъ цѣнамъ.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏ

Գ. Ի. ՊԱԼԼԻՋԷՆԻ

ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ,

ՌԺԵՒԻ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

և ԿՈՇԵԼԵՒԻ ԹՂԹԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ԱԿՑԻՕՆԵՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ։

ԹԻՖԼԻՍ. Գալաւինսկայա փող., տ. Մանթաշեանի։

ԲԱՔՈՒ. Օլգինսկայա փող., տ։ քաղաքային վարչութեան։

Պոստի. գրելու, գրքերի, ալբոմների, տպագրական, լրագրական, մունշտուկի, փաթաթելու թղթեր, մատեաններ, ծրարներ, գրելու և գծագրական պարագաներ։ Տելեֆոն 67.

Պրովիզոր Ա. ՍԱՐՈՒԽԱՆԵԱՆՑԻ

ԲՕՐՕ-ՆԱՖԹԱԼԱՆ

Նոր նիւթը

Կատարելապէս ոչնչացնում է գլխի թեփը, ամրացնում է մազերը և օգնում մազերի բսնելուն. տալիս է մազերին իր բնական ու հաստատ տեսքը։ Թոյլատրված է բժշկական վարչութիւնից, իբրև ոչ մի վնասակար նիւթ չը պարունակող։

Պահեստարան Кавказское Товар. торгов. аптек. товарами: Тифлисъ, Баку, Батумъ, վաճառվում է և Ռուսաստանի դեղատներում և դեղավաճառանոցներում են պ. Սարուխանեանցի մօտ, Թիֆլիս, Ալէքսեևսկի փողոց տ. № 3.

Արժէքն է 1 րուբլի 25 կոպէկ։

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

„ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ"

ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԵՒ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1835 ԹՈՒԻՆ, Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ։

Կովկասի համար գլխաւոր գործակալութիւնը գտնւում է Թիֆլիս, Բարեատինսկայա փողոց տուն Թումանովի № Շ։ Տելեֆոն № 415 է։

Ռուսական անդրանիկ և միակ ընկերութիւնը, որը բացառապէս զբաղւում կեանքի (եկամուտի և դրամագլխի) ապահովագրութիւններով, հիմնուած է փոխադարձ սկզբունքների վրայ։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆ ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 35,000,000 րուբլի է։

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1). Եթէ ապահովագրողը մեռնի դրամագլխի ժառանգութիւն.
2). Որդոց օժիտի և կամ ծերութեան ժամանակ ստանալու որոշ դրամագլուխներ։
3), Կենդանի ժամանակ ստանալու, այրիներին թոշակ որդոց կրթութեան, նոյնպէս և յուղարկաւորութեան ծախսի և այլ տեսակ կեանքի համար դրամագլուխներ։

Ընկերութիւնը իր գոյութեան 67 տարուայ ընթացքում տուել է միայն մահուանից յետոյ զանազան անձերի աւելի քան 34.500,000 րուբլի փող։

Կեանքի ապահովագրութեան օգուտը և նոյն իսկ անհրաժեշտութիւնը Յ միայն հաստատուած և ընդունած է արտասահմանում, ուր գրեթէ չի կարելի գտնել մի ընտանիք, որ չունենայ մի պայմանաթուղթ մահուանից յետոյ կամ կեանքի ընթացքում գումարներ ստանալու համար, այլ և մեզ մօտ Ռուսաստանում գործնական մարդիկ համոզուելով ապահովագրութեան օգտակարութեան մէջ միանում են այնպիսիների հետ, որոնք ընդունում են այն միտքը թէ ընտանիքն ապահովացնելը մարդուս ամենանուիրական պարտականութիւններից մէկն է։ Այդպիսիները մեծ հաճոյքով և յաճախ դիմում են ընկերութեանս դրամագլուխներ ապահովագրելու համար։

Ապահովագրուողների դիվիդենտը, որ ապահովացրուած են եղել 5 տարուց ոչ պակաս, 1898 թ. եղել է 14%։

36) Պատի («Ծիածան») օրաց. 1892 թ. . . . 20 »
37) » » » 1893 » . . . 20 »
38) » » » 1894 » . . . 20 »
39) » » » 1895 » . . . 20 »
40) » » » 1896 » . . . 20 »
41) » » » 1897 » . . . 20 »
42) » » » 1898 » . . . 40 »
43) » » » 1899 » . . . 40 »
44) » » » 1900 » . . . 40 »
45) » » » 1901 » . . . 40 »
46) » » » 1902 » . . . 40 »
47) » » » 1903 » . . . 40 »
48) » » » 1904 » . . . 40 »
49) » » » 1905 » . . . 40 »
50) „Армянскій Календарь" съ предсказаніями на 1899 годъ . . . . по 20 »
51) » 1900 « . . . . » 20 »
52) » 1901 » . . . . » 20 «
53) « 1902 » . . . . » 20 »
54) » 1903 » . . . . » 20 «
55) » 1904 » . . . . » 20 »
56) » 1905 » . . . . » 20 »
57) «Կենդանի թաղուած մնացած կարծեցեալների մասին» . . . . 3 »
58) «Աստղալից երկինքը և երկրագունդը» . . 5 »
59) «Սահակ Պարթև» (վարքագրութիւն) . . . 5 »

ԳԻՆՆ Է 30 Կ.

Մեծ քանակութեամբ գնողները դիմում են այս հասցէով—Тифлисъ. Книгопродавцу Макару Чимишкяну—Tiflis (Kaukas), Librair Tschimchkian.

3112
S - 26